

ISSN 2217-3609

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ

БИЛТЕН

бр. 9

Београд, 2017.

БИЛТЕН АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У БЕОГРАДУ

- ИЗДАВАЧ:** **Intermex**, Београд, Др Милутина Ивковића 9а
За издавача: Љиљана Миланковић-Васовић, директор
- ПРИРЕЂИВАЧ:** Апелациони суд у Београду
- ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:** Душко Миленковић,
председник Апелационог суда у Београду
- ЗАМЕНИК ГЛАВНОГ
И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА:** Зорана Делибашић,
судија Апелационог суда у Београду
- РЕДАКЦИЈСКИ ОДБОР:** Весна Субић, Невенка Калуђеровић, Персида Јовановић,
Милена Рашић, Верољуб Цветковић, Зоран Савић,
др Миодраг Мајић, Гордана Комненић., Драгана Маринковић,
Драгана Миросављевић Александра Спирковска,
Зорица Смирчић и Сениша Важић
– судије Апелационог суда у Београду
- СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ:** Мирјана Пиљић,
координатор за медије Апелационог суда у Београду
- ПРЕЛОМ, КОРЕКТУРА
И ДИЗАЈН:** Intermex, Београд
- ШТАМПАРИЈА:** "Cicero", Београд

У припреми Билтена учествовали су судије и судијски помоћници Апелационог суда у Београду

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело (сходно одредбама чл. 215.-217. Закона о ауторском и сродним правима, и чл. 198.-202. Кривичног законика).

Коришћење делова текста из овог Билтена дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

САДРЖАЈ

I

УВОДНА РЕЧ ГЛАВНОГ И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА БИЛТЕНА

- Душко Миленковић, председник Апелационог суда у Београду 11

II

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ КАЗНЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У БЕОГРАДУ

15

III

АНАЛИЗА СУДСКИХ СПОРОВА ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ФОТОГРАФИЈЕ КАО АУТОРСКОГ ДЕЛА

- др Драгица Попеску - судија Апелационог суда у Београду..... 31

IV

СУДСКА ПРАКСА

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

- Преглед усаглашених ставова апелационих судова
у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду
на заједничким седницама одржаним у току 2016. године..... 57

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

61

Трошкови кривичног поступка - посета браниоца
притворенику

61

Рок за доношење мере безбедности
у смислу члана 535. став 3. ЗКП

62

Брисање осуда

63

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

64

Одузимање имовине прибављене кривичним делом

64

Ванбрачна заједница

65

Кривично дело грађење без грађевинске дозволе
из члана 219а став 3. у вези са ставом 1. и 2. КЗ

66

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

- Правни став

Право на исплату стечених пензија ("косовске пензије").....	69
ПРОЦЕСНО ПРАВО	76
Стварна надлежност суда опште надлежности	76
Стварна надлежност за одлучивање о предлогу за издавање платног налога	77
Недозвољена жалба	79
Законска затезна камата на досуђене трошкове парничног поступка	80
Процесно право - <i>Res iudicata</i>	83
Битна повреда одредаба парничног поступка	85
СТВАРНО ПРАВО.....	88
Утврђење права својине путем ванредног одржаја	88
ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО.....	90
Неблагодарност и осиромашење као разлози за опозив уговора о поклону	90
Побијање дужникових правних радњи	92
Уговорна казна	94
Законска суброгација	95
НАКНАДА ШТЕТЕ	98
Одговорност државе због незаконитог и неправилног рада	98
Право на рехабилитационо обештећење	99
Накнада штете због неоснованог коришћења стана	101
Накнада штете и уставна жалба	103
Дејство закљученог вансудског поравнања оштећеног са осигуравачем према осигуранику	105
СТАМБЕНО ПРАВО	108
Исељење члана породичног домаћинства	108
Право на дом и право на имовину	110
Право на поштовање дома	115

ПОРОДИЧНО ПРАВО	118
Заштита од насиља у породици код узајамног испољавања међу партнерима	118
МЕДИЈСКО ПРАВО	120
Право медија на слободу изражавања	120
АУТОРСКО ПРАВО	123
Коауторство	123
Обим уступања имовинских ауторских права	125
РЕХАБИЛИТАЦИЈА	127
Законски наследник, у смислу одредбе чл. 7. став 2. Закона о рехабилитацији, није унука мајчиног прадеде, а самим тим ни њен супружник, тим пре што је он у тазбинском а не у крвном сродству	127
РАДНО ПРАВО.....	129
Заснивање радног односа на основу усменог договора са послодавцем	129
Минимална зарада према новелама Закона о раду	130
Повреда права на једнаку зараду за исти рад	131
Исплата зараде за обављени сменски рад када послодавац није вредновао рад у смени приликом утврђивања основне зараде	133
Друга примања запосленог	135
Однос закона и колективног уговора	137
Нематеријална штета за душевне болове због ускраћивања права на рад као права личности	139
Одговорност за штету коју запослени претрпи на јавном путу приликом редовног доласка на посао	141
Престанак радног односа запосленом када је укинута радно место на које је распоређен	143
Престанак радног односа због неиспуњавања услова за рад по посебном закону	145
Престанак радног односа због испуњења услова за старосну пензију	147
Реинтеграција запосленог у радни однос	148

Новчано потраживање запосленог у случају престанка радног односа	149
Накнада штете у виду изгубљене зараде запосленом који је у извршењу правноснажне одлуке враћен на рад након усвојеног плана реорганизације	151
Потраживање запосленог настало након доношења правноснажног решења о потврђивању усвајања унапред припремљеног плана реорганизације послодавца као стечајног дужника	153
Важност колективног уговора	155
Компензациона изјава	156
Активна легитимација за оцену законитости решења о додели стана	158
Дисциплинска мера - новчана казна за учињену тежу повреду радне обавезе запослених у образовним установама	160

V

ОДГОВОРИ КРИВИЧНОГ ОДЕЉЕЊА НА ПИТАЊА ПОДРУЧНИХ СУДОВА	165
КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО	165
КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО	173

VI

ОДГОВОРИ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА НА ПИТАЊА ПОДРУЧНИХ СУДОВА	
ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК	181
ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО	189
МЕДИЈСКО ПРАВО	198

Verba rebus proba

Речи потврди чињеницама

(Seneca)

I
УВОДНА РЕЧ
ГЛАВНОГ И ОДГОВОРНОГ
УРЕДНИКА БИЛТЕНА

Душко Миленковић,
председник Апелационог суда у Београду

Поштовани,

У циљу унапређења рада Одељења судске праксе Апелациони суд у Београду је од 1. новембра 2016. године почео да евидентира казнену политику. На овај начин у сваком тренутку је могуће вршити анализу казнене политике како нижестепених судова са подручја Апелационог суда тако и овог суда јер се из табеларног приказа може утврдити да ли је пресудом овог суда првостепена пресуда потврђена или је преиначена, те уколико је преиначена да ли је у односу на првостепену пресуду жалбена пресуда строжија или не.

Табеларни приказ казнене евиденције није дат према броју предмета које је Апелациони суд задуживао већ према броју донетих правноснажних пресуда у односу на кривична дела, те се кроз анализу исте не може утврдити колико је лица правноснажном пресудом ослобођено или осуђено и на које казне. Дакле, уколико је против једног лица вођен поступак за више кривичних дела у табеларном приказу је за то лице свако кривично дело приказано посебно.

Иако табеларни приказ казнене евиденције који је дат у овом Билтену и који се по први пут чини доступним јавности у целисти се још увек не може сматрати довољно репрезентативним јер је број дела који је обрађен доста мали уверен сам да ће бити од вишеструке користи не само судијама већ и свим нашим колегама које се на научној основи баве проучавањем казнене политике и да ће сви закључци који се с тим у вези изведу довести унапређењу судске праксе.

У међувремену, Апелациони суд ће наставити да евидентира казнену политику и да кроз различите друге активности подстиче развој правне мисли.

***Главни и одговорни уредник
Судија Душко Миленковић***

II
ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ
КАЗНЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА
У БЕОГРАДУ

Кривична дела против живота и дела

Репуб Бр	Дело	Укупно број дела	Кривична казна	ПЦУ индон интерсу	Кривична казна			Кривична казна			Кривична казна			Кривична казна				
					српска суда	индон суда	интерсу суда	српска суда	индон суда	интерсу суда	српска суда	индон суда	интерсу суда	српска суда	индон суда	интерсу суда		
1	Убиство	3	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17						
2	Тешко убиство	19					26,32%	10,53%	21,05%									
3	Убиство на мач	15					6,67%	6,67%	6,67%	26,67%								
4	Тешка телесна повреда	31	3,23%				16,13%	25,81%	48,39%	3,23%	6,45%							
5	Лана телесна повреда	3					100,00%											
6	Местовишне глуми	3					100,00%											

Репуб Бр	Дело	Укупно број дела	Кривична казна	ПЦУ индон интерсу	Кривична казна			Кривична казна			Кривична казна			Кривична казна			Кривична казна											
					српска суда	индон суда	интерсу суда	српска суда	индон суда	интерсу суда	српска суда	индон суда	интерсу суда	српска суда	индон суда	интерсу суда	српска суда	индон суда	интерсу суда									
1	Убиство	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
2	Тешко убиство	19	6	10,53%	21,05%							10,53%	5,26%	15,39%	20,10%		13	42,11%						15,29%	5,26%	5,26%		
3	Убиство на мач	15	4	20,00%	6,67%							6,67%					11	53,33%							6,67%	6,67%	6,67%	
4	Тешка телесна повреда	31	10	3,23%	29,03%							100,00%					0							12,90%	16,13%	29,03%	3,23%	6,45%
5	Лана телесна повреда	3	0	0,00%	0,00%												3							100,00%				
6	Местовишне глуми	3	0	0,00%	0,00%												3							100,00%				

НАПОМЕНА: Подаци у овоме су резултати из 5, 17 и од 17 до 28 пријављених случајева. Приказани су подаци: "Кривична казна", "Кривична казна", "Кривична казна".

Репуб Бр	Дело	Укупно број дела	Кривична казна							
			1	4	5	6	7	8	9	
1	Убиство	3	4	5	6	7				
2	Тешко убиство	19	6	31,58%	13	68,42%				
3	Убиство на мач	15	4	26,67%	11	73,33%				
4	Тешка телесна повреда	31	10	32,26%	21	67,74%				
5	Лана телесна повреда	3	0	0,00%	3	100,00%				
6	Местовишне глуми	3	0	0,00%	3	100,00%				

Кривична дела против здравља људи

Репуб. Бр.	Дело	Укупан број дела	Кривична одговорност	ИЗУЧЕНИ СЛУЧАЈИ	ПРЕСТАП ОД ОДГОВОРНОСТИ	КОНКУРЕНЦИЈА КАЖЊИ	КАЖЊА							УКУПНО КАЖЊА		
							УКУПНО КАЖЊА	УКУПНО КАЖЊА У ПРОЦЕНТУ ОД УКУПНОГ БРОЈА ДЕЛА	УКУПНО КАЖЊА У ПРОЦЕНТУ ОД УКУПНОГ БРОЈА ДЕЛА	УКУПНО КАЖЊА У ПРОЦЕНТУ ОД УКУПНОГ БРОЈА ДЕЛА	УКУПНО КАЖЊА У ПРОЦЕНТУ ОД УКУПНОГ БРОЈА ДЕЛА	УКУПНО КАЖЊА У ПРОЦЕНТУ ОД УКУПНОГ БРОЈА ДЕЛА	УКУПНО КАЖЊА У ПРОЦЕНТУ ОД УКУПНОГ БРОЈА ДЕЛА		УКУПНО КАЖЊА У ПРОЦЕНТУ ОД УКУПНОГ БРОЈА ДЕЛА	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Незаконито провађање и стварање у време споник дроза	126				0,79%	1,59%	83,13%	4,76%							
2	Незаконито држење оружја дроза	32	11,20%	25,00%	5,88%	46,88%	11,50%									
3	Опорукање униформе војника дроза	7			14,29%	57,14%	14,29%									
4	Попун дела против здравља људи	5														
УКУПНО		168	11,20%	25,00%	5,88%	46,88%	11,50%									

ИЗУЧЕНИ СЛУЧАЈИ: Укупно униформе 5 до 17 и од 1 до 2 провађање у различитим. Процент је однос "кривична одговорност" према "укупан број дела".

Репуб. Бр.	Дело	Укупан број дела	Кривична одговорност	ИЗУЧЕНИ СЛУЧАЈИ	ПРЕСТАП ОД ОДГОВОРНОСТИ	КОНКУРЕНЦИЈА КАЖЊИ	КАЖЊА							УКУПНО КАЖЊА		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Незаконито провађање и стварање у време споник дроза	126	17	13,49%	103	86,51%										
2	Незаконито држење оружја дроза	32	6	18,75%	26	81,25%										
3	Опорукање униформе војника дроза	7	3	42,86%	4	57,14%										
4	Попун дела против здравља људи	5	5	100,00%	0	0,00%										

Кривична дела против службене дужности

Редни број	Дело	Укупни број дела	Кривична кривична		УКОВНА		ПЦУ	КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА									
			КАНА	КАНА	КАНА	КАНА		КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	Злоупотреба службеног положаја	15	40,00%			6,67%	6,67%	46,67%																					
2	Неисправна вад служби	1																											
3	Процењено	4	50,00%																										
4	Процењено мала	9																											

Редни број	Дело	Укупни број дела	КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА		КАНА	
			КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			
1	Злоупотреба службеног положаја	15	33,33%	40,00%	6,67%																											
2	Неисправна вад служби	1	0,00%	100,00%	100,00%																											
3	Процењено	4	0,00%	0,00%																												
4	Процењено мала	9	3,33%	33,33%																												

НАПОМЕНА: Подаци укључени од 5 до 17 и од 19 до 29 укључени су у проценатама. Процент је однос "брзина одлуке" према "укупном броју дела".

Редни број	Дело	Укупни број дела	КАНА						Процент
			КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	КАНА	
1	2	3	4	5	6	7			
1	Злоупотреба службеног положаја	15	11	73,33%	4	26,67%			
2	Неисправна вад служби	1	1	100,00%	0	0,00%			
3	Процењено	4	0	0,00%	4	100,00%			
4	Процењено мала	9	3	33,33%	6	66,67%			

Кривична дела против безбедности јавног саобраћаја

Рачун број	Дело	Укупан број делова	Кривични закон	КОСОВИ КОД	ФАКТОР МЕТОДО	МАНА ЛАЗИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	
1	2	3	6	5	10	11	12	13	14	15	16	17								
1	Угрожавање јавног саобраћаја	2		50,00%			50,00%													
2	Неизручење тачака и линија повременом саобраћајној мрежи	4					50,00%													
3	Понеже дела тропи безбедности јавног саобраћаја	41		2,95%			12,26%	7,2%	43,96%	2,44%										

Рачун број	Дело	Укупан број делова	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1	Угрожавање јавног саобраћаја	2	0	0,00%	0,00%															
2	Неизручење тачака и линија повременом саобраћајној мрежи	4	0	0,00%	0,00%															
3	Понеже дела тропи безбедности јавног саобраћаја	41	10	12,26%	12,26%	7,2%														

АПОДЕЛИТ: Укупан износ од 5 до 17 по 19%. У изградњи су уградњени. Процент у ману "фронт мост" према "Упутнику Бри. Јел".

Рачун број	Дело	Укупан број делова	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	МАНА ЛАЗИЦИ ДОСТАТИЦИ	
1	2	3	4	5	6	7															
1	Угрожавање јавног саобраћаја	2	0	0,00%	2	100,00%															
2	Неизручење тачака и линија повременом саобраћајној мрежи	4	0	0,00%	4	100,00%															
3	Понеже дела тропи безбедности јавног саобраћаја	41	10	12,26%	31	75,6%															

Кривична дела против привреде

Репуб. број	Дата	Упутни број дела	Кривична класификација	МЕСЕЦ																					
				Јануар	Фебруар	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септембар	Октобар	Новембар	Децембар										
1	Фалсификовање новца	6	33,33%			1																			
2	Фалсификовање и зануговраба платних картица	3	33,33%							3															
3	Издавање чека и коришћење платних картица без гомила	5	40,00%								4														
4	Париска угаја	23	60,97%	3	13,04%	4	17,39%	3	13,04%	1	4,35%	1	4,35%	1	4,35%	2	8,70%	3	13,04%						
5	Корупција	1	2,63%																						
6	Зануговраба поштом	41	100,00%																						
7	Зануговраба омишљена у привреда	12	100,00%																						
				1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%

ТАБЕЛА 1. Годишња укупна стапност кривичних дела против привреде, према месецима, у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2017. године.

Репуб. број	Дата	Упутни број дела	Кривична класификација	КВАРТАЛ																					
				I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV										
1	Фалсификовање новца	6	33,33%				1																		
2	Фалсификовање и зануговраба платних картица	3	33,33%								3														
3	Издавање чека и коришћење платних картица без гомила	5	40,00%								4														
4	Париска угаја	23	60,97%	3	13,04%	4	17,39%	3	13,04%	1	4,35%	1	4,35%	1	4,35%	2	8,70%	3	13,04%						
5	Корупција	1	2,63%																						
6	Зануговраба поштом	41	100,00%																						
7	Зануговраба омишљена у привреда	12	100,00%																						
				1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%	1	8,33%

Кривична дела против правосуђа

Рачун број	Дело	Упутна број дела		КУПОН АЖЕНА		ПАЛУ АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		
		1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
1	Попуну недостајуће материјне финансијске дела	9			11.11%				11.11%									
2	Друга материјална дела	2																

Рачун број	Дело	Упутна број дела		КУПОН АЖЕНА		ПАЛУ АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		КАНА АЖЕНА		
		1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
1	Попуну недостајуће материјне финансијске дела	9			33.33%		22.22%		11.11%											
2	Друга материјална дела	2			50.00%		50.00%													

АПЕЛЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ

Рачун број	Дело	Упутна број дела	Број оспорицавања	ПОТРАЖИТЕ
1	Попуну недостајуће материјне финансијске дела	9	3	33.33%
2	Друга материјална дела	2	1	50.00%

Кривична дела против правног саобраћаја

Редни број	Дело	Укупни број дела	Кривична одговорност		Иницијална одговорност		Кривична одговорност		Иницијална одговорност		Кривична одговорност		Иницијална одговорност	
			лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда
1	2	3	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
1	Фалсификовање исказа	4					50,00%							
2	Посебни случај фалсификовања исказа	4					25,00%							
3	Фалсификовање службене исказе	1					100,00%							

Редни број	Дело	Укупни број дела	Кривична одговорност		Иницијална одговорност		Кривична одговорност		Иницијална одговорност		Кривична одговорност		Иницијална одговорност		Кривична одговорност		Иницијална одговорност		Кривична одговорност		Иницијална одговорност								
			лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда	лица	суда							
1	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	Фалсификовање исказа	4	2	0,00%	50,00%	25,00%											2	25,00%					25,00%						
2	Посебни случај фалсификовања исказа	4	0	0,00%	0,00%												4	75,00%					25,00%						
3	Фалсификовање службене исказе	1	0	0,00%	0,00%												1	100,00%					100,00%						

НАПОМЕНЕ: Подаци у колони од 5 до 17 по 17 по 21 приказани су у процентима. Проценти у колони "кривична одговорност" према "укупни број дела".

Редни број	Дело	Укупни број дела	Кривична одговорност		Иницијална одговорност		Кривична одговорност		Иницијална одговорност	
			лица	суда	лица	суда	лица	суда		
1	1	3	4	5	6	7				
1	Фалсификовање исказа	4	2	50,00%	2	50,00%				
2	Посебни случај фалсификовања исказа	4	0	0,00%	4	100,00%				
3	Фалсификовање службене исказе	1	0	0,00%	1	100,00%				

Кривична дела против полне слободе

Рачун број	Датум	Укупан број дана			Укупан број месеци			Укупан број година			Укупан број дана			Укупан број месеци			Укупан број година		
		укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	укупно	
1	Словене	5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	Објуба са дететом	5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	Објуба злочупорбом пловца	6	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	Издвољене полне одаје	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	Прекривање, прибављене и половање органе гарбосе материјале и историјалне маилолеге лица за паврографију	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

НАПОМЕНЕ: Показује укључене од 3 до 17 и од 19 до 29 бројевати су укључени. Препишите бр. датума, бр. и датум "укупан број дана".

Рачун број	Датум	Укупан број дана	Укупан број месеци	Укупан број година	Укупан број дана	Укупан број месеци	Укупан број година
1	Словене	5	0	0	5	0	0
2	Објуба са дететом	5	0	0	5	0	0
3	Објуба злочупорбом пловца	6	1	0	6	1	0
4	Издвољене полне одаје	1	0	0	1	0	0
5	Прекривање, прибављене и половање органе гарбосе материјале и историјалне маилолеге лица за паврографију	1	0	0	1	0	0

Кривична дела против јавног реда и мира

Републички суд	Датум	Укупан број дела	Почетна осуда	Почетна осуда	Мала издржава			Средња издржава			Велика издржава			Укупан број осуђених	Процент осуђених	
					Мала издржава	Средња издржава	Велика издржава	Мала издржава	Средња издржава	Велика издржава	Мала издржава	Средња издржава	Велика издржава			
1	Насилнио поштом	3	8	31	11	12	13	24	15				15	17		
2	Насилнио поштом на спортовој пројекцији или јавном месту	7	28,57%													
3	Насилнио поштом на јавном месту	17	5,88%	5,88%												
5	Угрожавање јавног реда и мира	7						28,57%								
7	Недозвољено коришћење државних знакова и симбола	46	36,56%		13,22%	39,13%	51,17%									
8	Участовање у групи којом се врши извршење дела	1			100,00%											
9	Недозвољено коришћење државних знакова и симбола	3						66,67%								
УКУПНО																
Републички суд	Датум	Укупан број дела	Мала издржава	Средња издржава	Велика издржава	Мала издржава	Средња издржава	Велика издржава	Мала издржава	Средња издржава	Велика издржава	Укупан број осуђених	Процент осуђених			
1	Насилнио поштом	7	1	14,29%	0,00%	1	3	3	4	11	12	14,29%				
2	Насилнио поштом на спортовој пројекцији или јавном месту	17	0	0,00%	0,00%				17	83,33%	5,88%	5,88%				
3	Угрожавање јавног реда и мира	7	0	0,00%	0,00%					7	71,43%	28,57%				
4	Недозвољено коришћење државних знакова и симбола	46	5	6,52%	4,35%	5,26%	5,26%		41	63,26%	30,43%	30,43%				
5	Участовање у групи којом се врши извршење дела	1	0	0,00%	0,00%				1							
6	Недозвољено коришћење државних знакова и симбола	3	1	0,00%	33,33%				2	33,33%	33,33%	33,33%				

НАПОМЕНЕ: Према укупном броју осуда од 5 до 17, као и од 19 до 25 припадници су издржавама: Према броју осуђених: Према броју осуђених, према врсти дела.

Кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом

Редни број	Дело	Укупан број дела		Кривична одговорност		Пацијентска одговорност		Апелациони суд		Други судови		Укупно	
		Укупно	Дела	Кривична одговорност	Пацијентска одговорност	Апелациони суд	Други судови	Укупно	Процент	Укупно	Процент		
1	Регим злочин против човечности	7	7	7	0	7	0	7	100.00%	7	100.00%	7	100.00%
2	Трговина људима	4	4	4	0	4	0	4	100.00%	4	100.00%	4	100.00%

Редни број	Дело	Укупан број дела		Кривична одговорност		Пацијентска одговорност		Апелациони суд		Други судови		Укупно	
		Укупно	Дела	Кривична одговорност	Пацијентска одговорност	Апелациони суд	Други судови	Укупно	Процент	Укупно	Процент		
1	Регим злочин против човечности	7	7	7	0	7	0	7	100.00%	7	100.00%	7	100.00%
2	Трговина људима	4	4	4	0	4	0	4	100.00%	4	100.00%	4	100.00%

Национална полиција у складу са чланом 57. и од 17. до 20. августа су уhapsили чланове "Кривичног дела" "Београд" упућујући на суд.

Редни број	Дело	Укупан број дела	Кривична одговорност	Пацијентска одговорност	Процент
1	Регим злочин против човечности	7	7	0	100.00%
2	Трговина људима	4	4	0	100.00%

Кривична дела против опште сигурности људи и имовине

Рачун број	Датум	Укупан број кривичних дела	Кривична дела	ПЦУ (кривична дела)	Кривична дела по врстама				Укупан број кривичних дела	Процент						
					Кривична дела	Кривична дела	Кривична дела	Кривична дела								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Немањем општејности	8					37,50%	50,00%	25,00%							
8	Немањем општејности	2						100,00%								
11	Тешка дела против опште југурности	8							12,50%							

Рачун број	Датум	Укупан број кривичних дела	Кривична дела	ПЦУ (кривична дела)	Кривична дела по врстама				Укупан број кривичних дела	Процент						
					Кривична дела	Кривична дела	Кривична дела	Кривична дела								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Немањем општејности	8	2	25,00%	0,00%					12,50%	12,50%					
2	Немањем општејности	2	0	0,00%	0,00%											
3	Тешка дела против опште југурности	8	3	0,00%	37,50%	12,50%				25,00%						

АППОМБИС: Пољину укључује само 3 до 7 и од 9 до 20 врстама из прегледника. Прегледник евиденција "Кривична дела" према "Кривичном форуму" Београд.

Рачун број	Датум	Укупан број кривичних дела	Кривична дела	ПЦУ (кривична дела)	Кривична дела	Кривична дела	Кривична дела	Кривична дела	Укупан број кривичних дела	Процент	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	Немањем општејности	8	2	25,00%	0,00%					12,50%	
2	Немањем општејности	2	0	0,00%	0,00%						
3	Тешка дела против опште југурности	8	3	0,00%	37,50%	12,50%				25,00%	

Кривична дела против части и угледа

Пору број	Дело	Кривична дела		Кривична совета суда	Кривична совета интереса	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда
		Кривична совета интереса	Кривична совета интереса											
1	2	3	4	5	11	12	13	14	15	16	17			
1	Укупно:	1												

Пору број	Дело	Кривична дела		Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	
		Кривична совета интереса	Кривична совета интереса															
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Укупно:	1	0	0,00%								1						

НЕПОСРЕДНО: Поштом уколико не дође до 17. или 19. или 20. пријемног сата уредноштва. Препорука је оштре форми, а не према "урачунаним бројевима".

Пору број	Дело	Кривична дела		Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	Кривична совета интереса суда	
		Кривична совета интереса	Кривична совета интереса															
1	2	3	4	5	6	7												
1	Укупно:	1	0	0,00%	1	100,00%												

Кривична дела против брака и породице

Репуб Бр	Дело	Укупно број дела		ЖЕНА		МУШКАРАЦ		ОБА		УКУПНО		Процент
		3	6	9	10	11	12	13	14	15	17	
1	Насилна породица	13		7,69%		30,77%	46,53%	15,38%	7,69%			

Репуб Бр	Дело	Укупно број дела		Брава иниментна наста		Безна општина смена		ОСОВНА ЛАН СЕРИЈА		МУШКАРАЦ		ЖЕНА		ОБА		Процент
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
1	Насилна породица	13	2	0,00%	15,38%											

НАПОМЕНА: Подаци укључени од 5 до 17 и од 19 до 21 приказани су процентима (процент је однос "број дела" према "укупно број дела").

Репуб Бр	Дело	Укупно број дела		ОСОВНА ЛАН СЕРИЈА		ПОТРАЖЕ	
		3	4	5	6	7	11
1	Насилна породица	13	2	15,38%	11	84,62%	

III
АНАЛИЗА СУДСКИХ
СПОРОВА ИЗ ОБЛАСТИ
ЗАШТИТЕ ФОТОГРАФИЈЕ
КАО АУТОРСКОГ ДЕЛА

Драгица Попеску,
судија Апелационог суда у Београду

АНАЛИЗА СУДСКИХ СПОРОВА ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ФОТОГРАФИЈЕ КАО АУТОРСКОГ ДЕЛА

Увод

Ради уједначавања судске праксе у споровима из домена ауторског права, који се тичу накнаде нематеријалне и материјалне штете због повреде ауторског права из области фотографије, као ауторског дела, нужно је упознати се са проблемима који егзистирају на нивоу грађанског одељења Апелационог суда у Београду, а тичу се различитих одлука које се доносе по жалбама изјављеним на пресуде Вишег суда у Београду, у скоро идентичним правним ситуацијама. Објективизација накнаде нематеријалне штете и тарифирање накнада нематеријалне штете, према судској пракси Вишег суда у Београду и нашег суда, није у складу са њеном природом, нити постоје адекватни показатељи и примери европских стандарда за такве накнаде. Високим износима накнада штете, уопште, угрожава се опстанак медија и самим тим врши притисак на слободу медија, односно на слободу изражавања.

2. Објективизација накнаде нематеријалне штете и тарифирање накнада

Наиме, у Прес центру Удружења новинара Србије, дана 02.02.2017. године, одржана је конференција у организацији УНС, НУНС, Локал преса, НДН Војводина, АНЕМ (Асоцијације независних електронских медија) - новинарских и медијских удружења. Повод ове конференције биле су пресуде Вишег суда у Београду, те је постављено, као основно питање: "Да ли Виши суд у Београду уводи праксу да висином накнаде штете гаси локалне медије, јер се

уместо досуђивања накнада нематеријалне штете примерене висине, досуђују накнаде у износима који су и сто пута виши од вредности објављене фотографије, или накнаде које су једнаке по висини накнади материјалне штете у том случају?".

Према њиховој анализи судских спорова из области повреде права на фотографију као ауторско дело, који се воде пред Вишем суду у Београду, навели су да се након 2010. године, повећао број ауторских спорова ове врсте, у којима се накнаде нематеријалне штете досуђује по аутоматизму, па изостаје аналитички однос судије према случају. Тако се накнаде за све фотографије изједначавају, без обзира на њихову врсту, квалитет, тему и добијају се углавном, исте одлуке.

Што се тиче материјалне штете, навели су да се у овим споровима накнада досуђује ауторима фотографија уз коришћење ценовника УЛУПУДС (Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије). Сматрају да то није оправдано за све ауторе, јер су накнаде за умножавање фотографија на тржишту често минималне. Такође, ценовник УЛУПУДС се не може користити ни као математичка формула приликом обрачунавања увећања накнаде од 200% због приказивања на интернету, односно због чињења фотографије јавно доступном, на тзв. глобалном нивоу, што није случај.

Истакли су да у Србији постоје само две до три телевизијске и исто толико новинских кућа које могу да поднесу финансијске ударце проузроковане висином овако досуђених накнада штете. Сматрају да судске одлуке не би требало доносити по тржишном принципу, тако да су висином скоро идентичне накнаде штете за све ауторе, а не водити рачуна о суптилним разликама између фотографија и фотографа и између самих медија, који се не могу изједначавати, пошто се мора водити рачуна и о финансијској могућности штетника, сходно одредбама Закона о облигационим односима.

Иако код пресуђења не би требало применити идентичан приступ за накнаду штете за неовлашћено коришћење, скраћивање и неозначавење имена фотографа, навели су да су накнаде штете које по

пресудама уплаћују национални и локални медији, скоро исте у свим предметима. Износи новчаних накнада нематеријалне штете углавном су уједначени и крећу се од 50.000,00 до 60.000,00 динара, иако би и висину требало одређивати по одмерању судије и досуђивати је као накнаду за душевну бол за конкретну повреду ауторског права, зависно од вида повреде. Ради се најчешће о накнадама нематеријалне штете због повреде моралног ауторског права услед неозначавања имена аутора, као и због тзв. кроповања (сечења фотографије). Према субјективни осећај оштећених не може да води ка уједначавању накнада, пошто не може свако да на исти начин реагује на исте повреде, многе пресуде управо указују на супротно, то јест да се за различите врсте фотографија, различитим ауторима (од којих су неки чланови удружења фотографа, други фотографи по професији, а трећи аматери), досуђују накнаде идентичне висине без обзира на то што неки од њих живе искључиво од накнаде за уступање својих фотографија, па је претпоставка да је у односу на анонимне ауторе, њихова душевна бол због повреде права већа, што судије не утврђују.

На конференцији је истакнуто и да су ретки изузеци у виду другачијих одлука Апелационог суда у Београду, којима се одступа од уједначене праксе, који пак, доказују правило да се суди по аутоматизму и да се не води рачуна о сваком конкретном случају.

3. Анализа судских спорова у области ауторског права

3.1. *Анализа судских спорова у области медијског и ауторског права у Србији*, настала у оквиру пројекта "Новинари на суду-водич кроз судску праксу за новинаре, фоторепортере, уреднике и власнике медија," који је суфинансиран од стране Министарства културе и информисања, вршена је са циљем да медијским актерима и широј јавности пружи основне информације о судској пракси у области заштите права личности и заштите ауторских права, која битно утиче на живот и рад медијских актера.

Удружење новинара Србије (УНС) је том приликом истраживало и учесталост тужби против медија и новинара по основу Закона о ауторском и сродним правима, трајање судских поступака и

њихов исход. У истраживању су највећу пажњу посветили периоду од јануара 2014. године, до 31. јула 2016. године, јер је према Закону о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Сл. гласник РС", бр. 101/13), одредбом члана 3. став 2. и 3. прописано да Виши суд у Београду има искључиву надлежност за вођење поступака из те области, а да је Апелациони суд у Београду другостепена инстанца.

3.2. *Анализа поступака пред Вишим судом у Београду* у посматраном периоду (јануар 2014. - 31. јул 2016. године), указује на то да је растао број решених предмета у поступцима из области медијског и ауторског права, с тим да је већи проблем створила неуједначена судска пракса у тој области, него дужина трајања и висина трошкова судског поступка. Неуједначена судска пракса је нарочито уочена у споровима због неовлашћеног објављивања, измене и непотписивања аутора фотографије у медијима. Висина накнаде нематеријалне штете због повреде права аутора фотографије варира по предметима, па се за најмање сечење (кроповање) или измену оригиналне фотографије, без дозволе аутора, досуђује одштета у распону од 10.000,00 до 50.000,00 динара, а толики износи накнаде се досуђују и због неозначавања имена аутора приликом саопштавања фотографије. Такође, аутору фотографије се досуђује и материјална штета за неовлашћено коришћење појединачне фотографије у распону од 4.000,00 до 20.000,00 динара, па разлика у висини накнаде у појединим предметима варира од 2 до 5 пута.

Истовремено, од почетка 2014. године, од када је Виши суд у Београду постао стварно надлежан за спорове из области ауторског права, а Апелациони суд у Београду другостепена инстанца, дошло је и до досуђивања битно мањих одштетних износа.

3.3. *Статистика поступака пред Апелационим судом у Београду*, према анализи насталој у оквиру пројекта "Новинари на суду – водич кроз судску праксу за новинаре, фоторепортере, уреднике и власнике медија" (који суд је надлежан у поступцима по жалбама изјављеним против свих првостепених одлука у споровима који се воде у области ауторског и сродних права пред Вишим судом у Београду, од јануара 2014. године), показује да је у 2014. години укину-

то 19 (деветнаест) пресуда (24,36 %), да су преиначене 3 (три) пресуде (3,85 %); да је у 2015. години, укинута 14 (четрнаест) пресуда (16,67 %), да су преиначене 2 (две) пресуде (2,38 %), док је у првих седам месеци 2016. године укинута 7 (седам) пресуда (8,54 %), а преиначена 1 (једна) пресуда (1,22 %).

Истражујући судску праксу Вишег и Апелационог суда у Београду у погледу судских поступака ради накнаде штете по ЗАСП, истраживачки тим УНС је дошло до закључка који указује на постојање више проблема са којима се сусрећу парничне странке у овој врсти судских спорова, услед различитог тумачења прописа поводом повреде ауторског права из домена фотографије. Посебан акценат приликом анализе ових спорова стављен је и на честе примере злоупотребе од стране подносилаца тужби.

Тако је анализом судских спорова у области медијског и ауторског права које је спровео овај истраживачки тим, уочено да је неједначена судска пракса Вишег суда у Београду и Апелационог суда у Београду у споровима који се воде поводом Закона о ауторским и сродним правима, па се у предметима са идентичним чињеничним стањем доносе различите судске одлуке. Високе накнаде на име нематеријалне штете због повреде ауторског права у појединим споровима представљају егзистенцијалну претњу по издаваче медија те доводе у питање њихов економски опстанак, уз истовремено ограничавање и сужавање корпуса новинарских права и слобода. То се односи и на висину накнаде на име материјалне штете која се досуђује у појединим споровима који се воде у складу са Законом о јавном информисању и медијима, али о томе неком другом приликом.

4. Грађанска казна у форми накнаде штете

Пре више од године дана, сами новинари су се успротивили тумачењу Закона о ауторском и сродним правима, по коме би неке фотографије биле ауторско дело, а друге рутинске, тежећи да се све фотографије третирају као ауторско дело и да тиме буду заштићена ауторска права фотографа, сматрајући да новинари и фотографи морају да коегзистирају.

Међутим, неусаглашена судска пракса и неумерене висине досуђених накнада због повреде права аутора фотографије, довеле су до наведене конференције, па коалиције новинарских и медијских удружења реагују због угрожавања медијских слобода, услед *аутоматизованих* судских одлука, како наводе, којима се врши притисак на медијске слободе, као и систематско уништавање локалних медија. Сматрају да судска пракса уводи *драстично кажњавање* медија, имајући у виду да је плата фотографа, као и новинара у медијској кући око 30.000,00 динара а да се по једној врсти повреде за једну фотографију од стране суда досуђује по 50.000,00 динара. Зато новинари накнаду нематеријалне штете по судским одлукама доживљавају као грађанску казну, иако то није њена сврха. Осим тога, грађанска казна је прописана једино одредбом члана 206. Закона о ауторским и сродним правима, на коју се одредбу судије и не позивају када досуђују накнаде чак и у троструком износу, што није сврха накнаде материјалне штете.

5. Релевантне законске одредбе у споровима ради заштите ауторског права на фотографију

Из наведених разлога неопходно је урадити детаљну анализу судских одлука овог суда у области заштите ауторског права на фотографију и поставити основе судске праксе за убудуће, односно утврдити на који начин приступати оваквим предметима, јер колико год наведени спорови делују једноставно за решавање, последица доношења тих одлука нису неважне, имајући у виду да медији говоре о притиску на слободу медија, која је путем слободе изражавања, заштићена Европском конвенцијом о људским правима, пошто превисоке новчане казне угрожавају њихов опстанак.

Према одредби члана 2. став 1. важећег Закона о ауторском и сродним правима - ЗАСП ("Сл. гласник РС", бр. 104/09, са свим изменама и допунама), ауторско дело представља оригиналну духовну творевину аутора, изражену у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине. Ауторским делом сматрају се изме-

ђу осталих, дела ликовне уметности; дела примењене уметности и индустријског обликовања; планови, скице, макете, фотографије и друга. Сходно одредби члана 9. ЗАСП, аутор је физичко лице које је створило ауторско дело, односно лице чије су име, псеудоним или знак назначени на примерцима дела, или наведени приликом објављивања дела, док се не докаже друкчије, с тим да је аутор дела и носилац ауторског права. Поред аутора, носилац ауторског права може бити и лице које није аутор, а које је у складу са ЗАСП стекло ауторско право.

Одредбом члана 15. ЗАСП прописано је да аутор има искључиво право да његово име, псеудоним или знак буду назначени на сваком примерку дела, односно наведени приликом сваког јавног саопштавања дела, изузев *ако је то с обзиром на конкретни облик јавног саопштавања дела технички немогуће или нецелисходно*, а о чему се некад не води довољно рачуна у одлукама.

Сходно одредби члана 17. ЗАСП, аутор има искључиво право да штити интегритет свог дела и то нарочито да се супротстави изменама истог од стране неовлашћених лица; да се супротстави јавном саопштавању свог дела у измењеној или непотпуној форми, водећи рачуна о конкретном облику саопштавања дела и доброј пословној пракси, као и да даје дозволу за прераду свог дела. Ипак, у споровима ради накнаде штете због тзв. кроповања фотографије, не утврђује се *увек да ли је њеним скраћењем (сечењем) заиста дошло до повреде ауторске идеје*, као оригиналне духовне творевине аутора изражене у одређеној форми *или аутор и даље шаље своју поруку* таквом унеколико измењеном фотографијом - услед техничке немогућности или нецелисходности да иста буде саопштена у пуном формату, *водећи рачуна о конкретном облику саопштавања дела и доброј пословној пракси*, поготову ако је измена занемарљива или небитна.

Законодавац је надаље, прописао право аутора на економско искоришћавање свог дела као и дела које је настало прерадом истог, те за свако искоришћавање ауторског дела од стране другог лица, аутору припада накнада, у смислу одредбе члана 19. ЗАСП, ако овим законом или уговором није другачије одређено. Аутор има искључиво право да другом дозволи или забрани бележење и умножа-

вање свог дела у целости или делимично, било којим средствима у било ком облику, на било који трајни или привремени, посредни или непосредни начин, у смислу члана 20. ЗАСП, као и да у смислу члана 30. ЗАСП, другом забрани или дозволи јавно саопштавање дела укључујући и чињење дела доступним јавности жичним или бежичним путем на начин који омогућује појединцу индивидуални приступ делу с места и у време које он одабере. Аутор, односно интерпретор, има право на тужбу за накнаду неимовинске штете због повреде својих моралних права, у смислу одредбе члана 205. став 2. ЗАСП, као и имовинске штете у смислу одредбе става 1. тачка 5. истог члана, све у вези са чланом 204. ЗАСП.

Парнични поступак ради заштите ауторског права је у надлежности Вишег суда у Београду, у смислу члана 23. став 1. тачка 7. Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС", бр. 116/2008, са свим изменама и допунама), у вези са 4. став 2. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Сл. гласник РС", бр. 101/2013), с тим да су некада у овим споровима надлежни привредни судови (када је носилац ауторских права правно лице, а спор настане између субјеката привредног права), све сходно члану 5. став 2. истог закона. Апелациони суд у Београду надлежан је да поступа по жалбама на одлуке донете у овим споровима од стране Вишег суда у Београду, сходно члану 24. став 1. тачка 1. Закона о уређењу судова и члану 6. тачка 1. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава.

6. Анализа судских одлука Апелационог суда у Београду у области заштите ауторског права на фотографију

Анализирано је неколико одлука у случајевима повреде ауторског права из области фотографије, донетих у поступцима пред овим судом у којима је решавано по жалбама на пресуде Вишег суда у Београду:

1.) Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 149/16 од 16.12.2016. године, делимично је укинута пресуда Вишег суда у Београду П4 147/15 од 24.05.2016. године, у делу којим је усвојен тужбени захтев тужиоца, аутора фотографије и обавезан је тужени да

му на име *накнаде имовинске штете* због повреде ауторског права, јер је на свом интернет сајту неовлашћено и јавно саопштио ауторско дело тужиоца-фотографију, исплати износ од 18.000,00 динара, са законском затезном каматом.

Наведена одлука укинута је делимично од стране овог суда, јер је примењен Тарифник УЛУПУДС и досуђена накнада материјалне штете од 18.000,00 динара, тако што је основна накнада утростручена, због објављивања преко интернета. Одлука је укинута због увећања у случају глобалног коришћења, које се мора доказати, јер приказивање на нечијем сајту не значи аутоматски и глобално коришћење. Иначе, накнада нематеријалне штете у износу од 10.000,00 динара, због неозначавања имена или псеудонима тужиоца, као аутора, примерена је повреди права у овом случају, према слободној судијској оцени.

2.) Пресудом Вишег суда у Београду 11П4 бр. 286/14 од 05.07.2016. године, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезан је тужени издавач медија, да тужиоцу, аутору фотографије, исплати на име накнаде материјалне штете због неовлашћеног јавног саопштавања његовог дела – фотографије, износ од 17.920,00 динара, која је обрачуната према Тарифнику УЛУПУДС, а да му због неозначавања имена или псеудонима аутора приликом јавног саопштавања фотографије, као и због саопштавања исте у непотпуној форми, исплати *идентичне* износе *накнаде нематеријалне штете* од по 20.000,00 динара. Иако није реч о повреди истог права, досуђена је накнада исте висине, а није разјашњено да ли је свака повреда довела до исте нематеријалне штете, с тим да кроповање не утиче увек на повреду интегритета ауторског дела. Тужиоцу је на име накнаде имовинске штете за два саопштавања фотографије досуђено по 8.960,00 динара, уз коришћењем ценовника УЛУПУДС, а тужилац је члан ОФА-Организације фотографских аутора. У поступку није утврђено да ли је фотографија настала у радном односу, нити да ли је тужилац имао активну легитимацију.

Одлука је потврђена од стране овог суда пресудом Гж бр.180/2016

3.) Пресудом 7П4 бр. 165/15 од 15.07.2016. године, Вишег суда у Београду, првостепени суд је досудио *јединствену накнаду нематеријалне штете* због неозначавања имена аутора приликом саопштавања више фотографија у више интервала, у магазину туженог. Суд је очигледно имао у виду да је тужилац био запослен код туженог, као и које фотографије су настале док је био у радном односу, те да је тужилац случајним прегледом на интернету видео 30 својих фотографија, које је тужени објавио без знања и сагласности тужиоца. Досудио му је накнаду нематеријалне штете због неозначавања имена на 3 (три) фотографије које су предмет тужбе, јер из исказа тужиоца произлази да је трпео јединствену штету у виду душевног бола због неозначавања свог имена, као аутора, на више фотографија. Првостепени суд је, полазећи од те околности одмерио јединствену накнаду у износу од 50.000,00 динара. Накнада *материјалне штете* за фотографије, одмерена је према Тарифнику УЛУПУДС, јер је тужилац професионални фотограф.

Иначе, Тарифник УЛУПУДС представља стандард за одређивање накнаде за употребу дела које је коришћено супротно одредбама закона. То је званични преглед накнада, издат од стране струковног удружења, те представља смерницу за одмеравање ауторских накнада, с тим да је аутор приликом уговарања накнаде за коришћење свог дела, слободан да потражује накнаду по сопственом нахођењу. Пошто је тужилац професионални фотограф, полазна тачка за утврђивање правичне накнаде био је преглед минималних цена УЛУПУДС, који је суд применио у овом случају, у погледу имовинске штете, нашавши да се фотографија простире на половини стране, те да је накнада за тираж од 10.000 до 50.000 примерака, износ од 100 поена, што одговара износу од 100 евра, за једнократно објављивање, док је накнада за фотографију, која се простире на целој страни 150 поена, односно 150 евра, па је виша накнада имовинске штете досуђена за такву фотографију.

Одлука је потврђена од стране овог суда пресудом Гж 28/16 од 16.12.2016. године.

4.) Пресудом Вишег суда у Београду 12 П4 бр. 119/13 од 21.09.2016. године, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезан

тужени да на име *накнаде нематеријалне штете*, плати износ од 70.000,00 динара, са припадајућом каматом. Тужилац је професор на Академији и професионални фотограф. Реч је о уметничкој фотографији која је објављена у штампаном издању туженог издавача медија, без сагласности аутора, а која је измењена и објављена на интернет сајту туженог, на начин који му може угрозити част и углед, као аутора. Стога је износ досуђене накнаде вишеструко већи од уобичајене накнаде имовинске штете, према Тарифнику УЛУ-ПУДС, која износи између 40 до 50 евра по фотографији. Измена фотографије састоји се у томе што је на саму фотографију убачен текст критике око тога да је фотографија настала на непримереном месту и да има непримерену тему према месту настанка. Фотографија се могла видети у електронском издању, у већој резолуцији него у штампаном издању, јер постоје четири димензије фотографије које је могуће видети кликом на исту. Фотографија је измењена тако што су је у штампаном издању исекли. Недостаје предњи део фотографије и не види се важан детаљ, као симбол.

Пресуда је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 212/16 од 22.12.2016. године.

5.) Пресудом Вишег суда у Београду 4 П4 бр. 172/15 од 01.06.2016. године, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезан је издавач медија да му на име накнаде *неимовинске штете*, због повреде моралних ауторских права, исплати укупан износ од 175.000,00 динара, односно по 25.000,00 динара, за саопштавање 8 фотографија у непотпуној форми. Уочава се *примена идентичне накнаде за различита ауторска дела, премда је у питању иста врста повреде ауторског права, с тим да суд није утврђивано постојање нематеријалне штете, у виду душевних болова*. У поступку је од стране туженог оспорено ауторство тужиоца и стављен је приговор недостатка активне легитимација за накнаду имовинске штете, која је притом увећана за 200% и досуђена у троструком износу, с позивом на то да се наводно ради о глобалном коришћењу фотографије, утолико што је иста објављена на интернет порталу туженог, без улажења у суштинско питање да ли је тужилац имао права да тужи у овом случају, пошто је своја имовинска ауторска права пре-

нео на агенцију "Бета". Наиме, тужени је имао уговор са "Бетом" преко умешача "Wireless media", а тужилац је све фотографије уступио "Бети", али није расправљено, нити утврђено на који начин је извршено ово уступање.

Пресуда је потврђена од стране нашег суда, пресудом Гж4 146/16 од 21.09.2016. године.

б.) Пресудом Вишег суда у Београду 4 П4 бр. 151/15 од 28.06.2016. године, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца против једног радиодифузног друштва. Овде аутор наводи да је фотографије уступио "Блицу", као новинској кући у којој је био запослен; да су фотографије настале у радном односу, али првостепени суд не утврђује, какво је уступање у питању, на какво коришћење су дате и када. Тужени наводи да је исте фотографије по уговору преузео од "Блица", што у поступку није расправљено, па самим тим није правилно утврђено постојање активне легитимације тужиоца за накнаду имовинске штете. Суд досуђује аутору *накнаду имовинске штете* према Тарифнику УЛУПУДС, са глобалним увећањем накнаде за 200%, због глобалног коришћења, без утврђења да је ли је до тога дошло, а да притом није утврђена активна легитимација. Тужилац није потписан као аутор фотографија, већ је потписан, као извор, "Блиц". Досуђена му је стога *збирна накнада нематеријалне штете* од 75.000,00 динара, тако што првостепени суд наводи да је за сваку фотографију, тј. за сваку повреду моралног ауторског права, досудио накнаду од по 25.000,00 динара, јер су повређена морална права аутора приликом јавног саопштавања фотографија, без навођења његовог имена, те се позива на одредбу члана 232. ЗПП. Висину накнаде образлаже уравнотежењем поремећаја у психичкој сфери титулара права, као и тиме да накнада нематеријалне штете нема казни карактер и да зависи од економског стања у друштву. Међутим, у конкретном случају досуђена је накнада исте висине, па делује као да је примењена тарифа за накнаду нематеријалне штете, што није правилно, јер накнада нематеријалне штете мора бити сатисфакција за конкретно претрпљену штету, а не идентична накнада у сваком случају.

Апелациони суд у Београду је потврдио првостепену пресуду, пресудом Гж4 205/2016 од 08.12.2016. године.

7.) Пресудом Вишег суда у Београду 11П4 бр. 82/15 од 07.06.2016. године, досуђена је *накнада имовинске штете* од 18.000,00 динара, тужиоцу-аутору фотографије. Тужени је издавач медија, а тужилац је професионални фотограф, који се бави том делатношћу. Коришћен је Тарифник УЛУПУДС. Пошто се ради о фотографији саопштеној на веб страници, првостепени суд полази од тога да она има глобалну покривеност, па досуђује утростручену накнаду (уместо 50 евра, накнаду од 150 евра, у динарској противвредности), с тим да није утврђено да ли је дошло до глобалног приказивања. Истовремено код *накнаде нематеријалне штете* првостепени суд досуђује једнаку накнаду од по 30.000,00 динара по сваком виду повреде ауторског права, што представља тарифирање, иако је смањено захтевану накнаду са тражених од по 60.000,00 динара, по повреди.

Досуђена накнада нематеријалне штете није јединствена накнада за обе повреде моралног ауторског права у том случају, већ представља збир две идентичне накнаде. Код повреде моралног ауторског и другог субјективног права, накнада нематеријалне штете постоји само уколико дође до поремећаја психичке равнотеже титулара права, па за основаност тужбеног захтева за накнаду штете од 30.000,00 или од 60.000,00 динара, као у конкретном случају, није довољан исказ тужиоца да се осећао лоше. Такође, накнада за кроповање од 30.000,00 динара, без утврђења да ли је дошло до повреде интегритета ауторског дела и накнада за непотписивање имена аутора, које су досуђене у једнаком износу, представљају досуђивање накнаде нематеријалне штете по једнакој тарифи за сваку повреду, што представља грађанску казну.

Апелациони суд у Београду је својом пресудом Гж4 бр. 151/2016, преиначио одлуку у делу накнаде нематеријалне штете, тако што је смањено износ од укупно 60.000 динара, накнаде и досудио укупну накнаду нематеријалне штете од 30.000,00 динара, без разматрања да ли је у питању примењивање тарифирања.

Наиме, идентични износи накнаде су могући ако су повреде сличне и изазивају слично трпљење, осим уколико један вид, односно аспект ауторског права, није екстремно повређен, у ком смислу би требало досудити и посебну накнаду по том основу. Такође, требало би разликовати право на објављивање дела, као морално ауторско право, од неовлашћеног јавног саопштавања дела, јер нису јасни разлози суда за накнаду нематеријалне штете, које објашњава разлозима повреде права на објављивање дела, а које ауторско морално право конкретно није било повређено. Истовремено, уколико се мислило на неовлашћено јавно саопштавање дела, то су разлози за накнаду имовинске, а не неимовинске штете. Међутим, новина у овој одлуци је што је накнада нематеријалне штете преполовљена и досуђена као јединствена.

8.) Пресудом Вишег суда у Београду ЗП4 263/12 од 14.04.2016. године, усвојен је делимично тужбени захтев аутора фотографије и досуђена *накнада материјалне штете*, код које је спорно увећање за глобално коришћење за 200%, пошто је утрошчен износ од 50 еура, по фотографији. Овде имамо искључиви пренос права на треће лице, тј. на Туристичку организацију, за чије потребе је фотографија рађена, а *није утврђено да ли се радило о ауторском делу по наруџбини*, у ком случају тужилац не може да тражи накнаду материјалне штете.

Пресуда је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 153/16 од 14.09.2016. године.

9.) Пресудом Вишег суда у Београду 12П4 68/15 од 09.06.2016. године, досуђена је *накнада нематеријалне штете* од 10.000,00 динара, по повреди, која је преиначена од стране Апелационог суда на по 50.000,00 динара, по повреди, одлуком Гж4 181/16 од 19.10.2016. године, за извесно кадрирање фотографије. Примећује се да су и у првостепеној и у другостепеној пресуди досуђени *идентични износи за сваки вид повреде*, с тим што је у првостепеној пресуди овај износ нижи, што такође представља тарифирање.

У неким ситуацијама могуће је досудити *јединствен износ накнаде* за све видове повреде, уколико аутор истовремено доживео

нематеријалну штету, пошто је уочио све видове повреде одједном, осим уколико нема екстремних повреда.

10.) Одлука Вишег суда у Београду 13П4 бр. 111/16 од 17.06.2016. године, потврђена је одлуком Апелационог суда у Београду Гж4 176/16 од 28.10.2016. године, осим у делу одлуке о трошковима парничног поступка, где је преиначена. Досуђен је износ накнаде нематеријалне штете од 10.000,00 динара, због неозначавања имена аутора, а одлука другостепеног суда истиче разлоге о одговорности туженог за саопштавање фотографије без сагласности аутора и у случају обичне непажње, а не само намере за повређивање, јер је тужиоцу према његовом исказу, повредом ускраћена могућност да буде као фотограф представљен читаоцима интернет издања туженог, да би тиме промовисао свој рад. Пошто се на друге околности из члана 200. став 1. ЗОО, које су од значаја за висину накнаде, не указује од стране тужиоца, суд досуђује нижи износ накнаде. Дакле, *наводи се разлог због чега се досуђује накнада штете у одређеном износу, што уобичајено изостаје у пресудама ове врсте.*

Другостепени суд додаје и да *утврђивање повреде има значај неновчане сатисфакције за повређено морално право аутора, јер представља декларацију повреде и у извесном смислу и сатисфакцију*, тако да је другостепени суд образложио да се досуђује нижи износ накнаде због постојања неновчане сатисфакције и зато што тужилац није оправдао досуђивање вишег износа накнаде штете.

11.) Пресудом Вишег суда у Београду 13П4 84/15 од 07.06.2016. године, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца, аутора фотографије, чијих пет фотографија је тужени јавно саопштио без означавања његовог имена и у непотпуној форми. *Поред утврђујућег дела одлуке - да повреда постоји, а који представља неновчану сатисфакцију*, досуђени су једнаки износи накнаде нематеријалне штете за сваки вид повреде права, па тако се за кроповање пет фотографија досуђује по 6.000,00 динара по фотографији, без утврђења да ли је заиста дошло до повреде интегритета ауторског дела у сваком случају, а за свако неозначавање имена досуђује се по 10.000,00 динара по фотографији, што не мора бити правило,

јер зависи од тога како је повреду конкретног права за одређену фотографију аутор доживео.

Било би правилно у конкретном случају за сваку повреду моралног ауторског права доказати постојање нематеријалне штете, која се изражава кроз поремећај психичког интегритета личности услед настале повреде ауторског права која је изазвала патње, како се заправо, манифестује наведени поремећај психичке равнотеже. Суд на наведени начин такође врши тарифирање накнаде, што према члану 200. став 1. ЗОО не представља накнаду штете, већ грађанску казну. Међутим, износи накнаде у овој пресуди су далеко нижи него износи од 50.000,00 - 80.000,00 динара, на које износе медији указују анализом, када кажу да се казне досуђују по аутоматизму. Износи су реалнији су узевши у обзир кретање цена фотографија на тржишту, које су од један до три евра.

Код накнаде *материјале штете* у одлуци је примењено троstrуко увећања вредности једне фотографије због глобалног коришћења, што не може бити накнада штете која се утврђује као умањење у нечијој имовини и спречавање њеног повећања, а глобално коришћење би требало доказати. Не значи да се свако саопштавање фотографије на интернету може окарактерисати као глобално приказивање, будући да према прегледу минималних цена Удружења ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије, фотографија које се приказује *на интернету на веб сајту* за период коришћења до годину дана, у неограниченом тиражу има цену која у зависности од величине износи од 40 до 50 еура и то у случају да се користи на подручју Србије, а за коришћење у земљама бивше Југославије, треба додати 20%, Европске уније 100%, а за глобално коришћење 200%. Дакле та разлика постоји, али се нигде не утврђује како је суд нашао да је било глобалног коришћења, а на тужиоцу је да то докаже.

Пресуда потврђена од стране Апелационог суда у Београду Гж4 166/2016 од 07.12.2016. године.

12.) Пресудом Вишег суда у Београду 10П4 бр. 137/13 од 04.05.2016. године, усвојен је тужбени захтев тужиоца за *накнаду*

имовинске штете. Фотографија је наводно, настала ван његовог радног односа 2008. године, када је за издавача медија радио хонорарно, премда се иста налази у фонду тог медија, а није утврђено на који начин ју је тужилац предао на коришћење издавачу медија који му је послодавац, те да ли је у питању фотографија по наруџбини и да ли је у овом случају тужилац био активно легитимисан за накнаду материјалне штете. Стога ни образложење првостепеног суда, да је фотографија стајала 4 године на сајту и да се због тога увећава висина накнаде имовинске штете на 60.000,00 динара, није од значаја, ако се не утврди да ли је тужилац био активно легитимисан, пошто сам наводи да је фотографију "продао" свом послодавцу на искључиво коришћење. Овде је примењен Тарифник УЛУПУДС-а и увећање накнаде од 200%, због глобалног коришћења, иако тужилац наводи да није члан УЛУПУДС-а.

Пресуда је од стране нашег суда *преиначена* пресудом Гж4 бр. 188/16 од 28.10.2016. године, у делу накнаде имовинске штете, па је досуђен нижи износ накнаде од 30.000,00 динара, јер тужилац није члан УЛУПУДС.

13.) Пресудом Вишег суда у Београду 13П4 бр. 182/15 од 23.06.2016. године, досуђена је због неовлашћеног јавног саопштавања једне фотографије *накнада имовинске штете* од 16.000,00 динара, *накнада неимовинске штете* због кроповања од 15.000,00 динара, а због ненавођења имена од 10.000,00 динара, с тим да је тужилац тражио веће износе. Тужилац је слободан уметник, бави се фотографијом 20-ак година.

Првостепена пресуда је *преиначена* од стране нашег суда пресудом Гж4 165/2016, у одбијајућем делу и накнада је *повећана* са досуђеног на тражени износ од 35.000,00 за незначавање имена аутора и на 50.000,00 динара, накнаде за повреду интегритета дела, јер је дошло до промене визуелног садржаја фотографије, тј. до саопштавања фотографије у знатно измењеној форми.

14.) Пресудом Вишег суда у Београду 9П4 75/16 од 20.09.2016. године, обавезан је тужени издавач медија да аутору плати *накнаду нематеријалне штете* за јавно саопштавање три фотографије у непотпуној форми. Накнада за све три фотографије је досуђена

у идентичним износима од по 25.000,00 динара, с тим да је суд делимично усвојио тужбени захтев, будући да је тужилац тужбом тражио по 50.000,00 динара, по свакој повреди. Тужиоцу је досуђена и *накнада имовинске штете са глобалним увећањем од 200%*, иако није утврђено да ли је имао активну легитимацију за подношење тог захтева, јер је фотографија јавно саопштена од стране туженог у време у које је тужилац очигледно био запослен у једној медијској кући за коју је снимао фотографије, а није утврђено ни да ли је члан УЛУПУС-а, као ни да ли је дошло до глобалног коришћења.

Пресуда је потврђена од стране Апелационог суда пресудом Гж4 197/2016 од 23.11.2016. године.

Закључак

Према наведеној анализи, оснивачи медија, новинари и други учесници у парничним поступцима који се воде због кршење Закона о ауторским и сродним правима, сматрају да је у споровима због заштите ауторских права у домену фотографије, један од кључних проблема са којим се сусрећу у тој области - неуједначена судска пракса у досуђивању накнада које су уобичајено у распону од идентичних и непримерено високих накнада нематеријалне штете, до утростручених накнада материјалне штете. Због високих износа накнада штете у великом броју одлука, код једног дела медија јавља се страх егзистенцијалне природе, док се код других медија не постиже ефекат одвраћања од објављивања, по закону недозвољених садржаја, јер су платежно способнији.

Општи утисак је да се у судским поступцима не приступа утврђењу постојања нематеријалне штете према општим прописима (одредбе Закона о облигационим односима) и да се углавном досуђују идентични износи накнаде за сваки вид повреде права у неком спору (тарифирање); да долази до сабирања тих накнада, а да се не примењује могућност досуђивања јединствене накнаде нематеријалне штете по свим основима по којима је штета једновремено настала за одређене и/или све видове повреде. Такође, углавном се не цени да ли тужилац има активну легитимацију када је у питању фотограф који је у радном односу, за време које нема право да тужбом тражи

накнаду имовинске штете за фотографије које су настале у оквиру његовог радног задатка. Недостаје и утврђење да ли постоји глобално коришћење фотографије ако је саопштена електронским путем, већ се накнаде имовинске штете аутоматски утростручују по Тарифнику УЛУПУДС, а да се претходно није утврдило да ли је тужилац – аутор, члан тог удружења.

СУДИЈА
др Драгица Попеску

У Београду,

Дана, 12.03.2017. године.

IV
СУДСКА ПРАКСА

ПРЕГЛЕД УСАГЛАШЕНИХ СТАВОВА

представника кривичних одељења Апелационих судова у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду, у присуству представника кривичног одељења Врховног касационог суда, на заједничким седницама одржаним у току 2016. године, око спорних питања од значаја за функционисање судова у Републици Србији и уједначавање судске праксе (члан 24. став 3. Закона о уређењу судова - "Службени гласник РС", бр. 116/08...101/13).

Петроварадин - 25. март 2016. године

1. Да ли су испуњени услови за пуштање осуђеног на условни отпуст (члан 46. КЗ) у ситуацији кад је у писаном извештају Завода у коме осуђени издржава казну затвора наведено да код осуђеног постоји средњи степен ризика а истовремено се образлаже да су испуњени законски услови и предлаже да осуђени буде пуштен на условни отпуст тако што се наводи да је сврсисходан условни отпусти слично или се суду оставља на оцену одлука па се поставља питање на који начин поступити у ситуацији кад се образлаже да су испуњени законски услови и предлаже да буде пуштен на условни отпуст у ситуацији када Завод доставља суду на оцену да ли осуђени треба да буде пуштен и под следеће, када Завод ништа не предлаже или постоје противречности између наведеног утврђеног средњег степена ризика, с једне стране, а са друге стране наводи да су испуњени законски услови и предлаже да се осуђени условно отпусти па на који начин овакав извештај тумачити са становишта Апелационог суда приликом решавања о жалби?

"Уколико завод у писаном предлогу или представник завода на рочишту и даље наводи да код осуђеног постоји средњи степен ризика али и истовремено остаје код предлога да осуђени буде условно отпуштен са издржавања казне и то детаљно и убедљиво

образложи, као и када је у извештају у суштини дато позитивно мишљење за условни отпуст али није изричито предложен већ је остављено суду на оцену па и када се завод уопште не изјашњава у том правцу, не искључује се могућност суда да донесе позитивну одлуку ако постоје законски услови за пуштање осуђеног на условни отпуст".

2. Да ли се код недоступности осуђеног који казну затвора треба да издржи у просторијама у којима станује имају применити мере за обезбеђење присуства осуђеног након чега би он отпочео са издржавањем казне у просторијама у којима станује или се пак имају применити одредбе члана 29. став 2. и став 3. Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера и члана 45. став 6. КЗ у смислу доношења решења којим се одређује да осуђени остатак казне издржи у заводу за извршење казне затвора?

"Присуство осуђеног који је тренутно недоступан има се обезбедити на исти начин као и када осуђени казну затвора треба да издржи у Заводу за извршење казне затвора па се у таквој ситуацији осуђени који казну затвора треба да издржи у кућним условима има привести на издржавање казне затвора у кућним условима. Одредбе члана 29. став 2. и 3. Закона о извршењу заводских санкција као и одредбе члана 45. став 6. КЗ које прописују замену казне затвора у кућним условима казном у Установи за извршење казне затвора одnose се само на ситуацију када осуђени након што је већ отпочео са издржавањем казне затвора у просторијама у којима станује, самовољно напусти исте у трајању од преко шест часова или два пута у трајању до шест часова".

Београд – 28. јун 2016. године

1. Да ли је изузет од поступања у другостепеном већу судија који је у већу другостепеног суда претходно већ учествовао у доношењу одлуке по жалби на првостепену пресуду којом је та пресуда укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање? Исто питање се поставља и у односу на првостепеног судију коме је одлука укинута?

"Нема законских разлога предвиђених чланом 37. став 1. тач. 4) ЗКП, за изузеће судије који је одлучивао у доношењу решења којим је први пут укинута пресуда, па исти судија може поново да поступа у истом предмету када тај предмет поново дође у другостепени суд. Исто важи и за судију који је одлучивао у првом степену, осим у случају из члана 458. став 2. ЗКП када другостепени суд нареди да се нови главни претрес пред првостепеним судом одржи пред потпуно измењеним већем."

Ниш – 30. септембар 2016. године

1. Који јавни тужилац је овлашћен да изјави жалбу на другостепену пресуду у смислу одредби члана 463. ЗКП – јавни тужилац који је присуствовао претресу пред другостепеним судом (апелациони ЈТ пред апелационим судом односно виши ЈТ пред вишим судом) или пак јавни тужилац који је првостепеном суду поднео оптужни акт, заступао тај оптужни акт на претресу пред првостепеним судом и изјавио жалбу на првостепену пресуду чијим усвајањем је првостепена пресуда и преиначена на пресуду којом се окривљени оглашава кривим?

"Против другостепене пресуде донете по одржаном претресу пред другостепеним судом, овлашћен је да изјави жалбу у смислу одредби члана 463. ЗКП јавни тужилац који је првостепеном суду поднео оптужни акт, заступао тај оптужни акт на главном претресу и изјавио жалбу на првостепену пресуду, а непосредно виши јавни тужилац то право има само под условом да примени деволуцију у смислу члана 19. Закона о јавном тужилаштву и о томе обавести суд трећег степена."

2. Да ли је дозвољена жалба у смислу одредбе члана 463. ЗКП против другостепене одлуке којом је преиначена првостепена пресуда о одбијању оптужбе и изречена пресуда којом се оптужени оглашава кривим?

"Против другостепене пресуде којом је преиначена првостепена пресуда о одбијању оптужбе и изречена пресуда којом се оптужени оглашава кривим."

жени оглашава кривим, дозвољена је жалба, у смислу одредбе члана 463. ЗКП, суду трећег степена."

3. Да ли наследници покојног окривљеног према коме је кривични поступак обустављен услед његове смрти, имају право на накнаду трошкова кривичног поступка на име награде за ангажовање браниоца током поступка?

"Наследници покојног окривљеног према коме је кривични поступак обустављен услед смрти, имају право на накнаду трошкова кривичног поступка како на име награде за ангажовање браниоца током поступка, тако и осталих трошкова који се наводе у одредби члана 265. став 1. ЗКП, уколико их је окривљени платио."

Крагујевац – 02. децембар 2016. године

1. Да ли се може користити као доказ и на њему засновати пресуда, исказ сведока који на суду сведочи о ономе што му је привилеговани сведок рекао о кривичноправном догађају који је предмет кривичног поступка, при чему привилеговани сведок у поступку, сходно одредби члана 94. став 1. ЗКП, користи своје право да не сведочи?

"Исказ сведока може се као доказ користити у описаној процесној ситуацији јер сведок на овај начин сведочи о чињеницама које је својим чулима опазио и коришћење тог исказа као доказа у кривичном поступку није у супротности са било којом одредбом ЗКП, па се не ради о незаконитом доказу у смислу одредбе члана 84. став 1. у вези са чланом 16. став 1. ЗКП."

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

Кривично процесно право

ТРОШКОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА - ПОСЕТА БРАНИОЦА ПРИТВОРЕНИКУ

"Приликом одлучивања о трошковима кривичног поступка суд ће у сваком конкретном случају ценити нужност и неопходност сваке посете браниоца окривљеном који се налази у притвору, односно да ли је наведена радња предузета у циљу стручног, савесног и благовременог пружања правне помоћи окривљеном."

Из образложења:

Првостепеним решењем Апелациони суд у Београду је одбио предлог браниоца по службеној дужности да му се исплате трошкови кривичног поступка на име две посете окривљеном који се налази у притвору, након доношења првостепене пресуде, налазећи да се ради о трошковима који нису били нужни и неопходни у циљу припремања одбране окривљеног и излагања садржине жалбе, с обзиром да је жалбу против пресуде у предметној кривично-правној ствари изјавио само бранилац који је на седници већа изнео наводе жалбе крећући се у границама основа, дела и правца побијања који су истакнути у жалби.

Против наведеног решења жалбу је изјавио бранилац окривљеног.

Другостепено веће Апелационог суда у Београду одбило је као неосновану жалбу браниоца окривљеног налазећи да је правилно суд у побијаном решењу оценио да процесне радње које је пред-

узео бранилац по службеној дужности – посете окривљеном, у конкретном случају нису биле узрочно-последично везане са благовременом, савесном и стручном помоћи окривљеном у одбрани.

(Решење Апелационог суда у Београду Кж1 131/15 од 28. априла 2016. године и решење Апелационог суда у Београду Кж2 952/16 од 27. јуна 2016. године).

*Аутор сентенце: Јелена Мијушковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Београду*

РОК ЗА ДОНОШЕЊЕ МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ У СМИСЛУ ЧЛАНА 535. СТАВ 3. ЗКП

"Не постоји рок за изрицање мере безбедности одузимања предмета на основу члана 535. ЗКП"

Из образложења:

Првостепеним решењем на основу члана 535. став 3. ЗКП у вези члана 87. ЗКП према окривљеном је изречена мера безбедности одузимања предмета - пиштоља са једним оквиром и једном чауром. Одлучујући о жалби браниоца окривљеног који је истакао да је у односу на кривично дело поводом ког је вођен поступак наступила застарелост кривичног гоњења самим тим апсолутна застара изрицања мере безбедности, Апелациони суд је закључио да се овакав став браниоца не може прихватити будући да је одредбом члана 535. став 3. ЗКП прописано ће се решење о одузимању предмета донети и када је у пресуди у којој је оптужени оглашен кривим пропуштено да се донесе таква одлука, при чему није опредељен рок доношења одлуке а тумачењем одредбе члана 535. став 1. ЗКП произлази да се одлука може донети и када је донета одбијајућа пресуда услед апсолутне застарелости кривичног гоњења, те застарелост кривичног гоњења не онемогућава доношење одлуке о одузимању предмета чије је одузимање неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала, а рок застарелости извршења

мере безбедности у смислу одредбе члана 107. ЗКП везује се за изречену меру безбедности.

(Решење Апелационог суда у Београду Кж2 1571/16 од 14. октобра 2016. године - решење Првог основног суда у Београду Кв.бр. 656/16 (К.бр. 733/16 од) 12. априла 2016. године)

*аутор сентенце: Марина Барбир,
судијски помоћник Апелационог суда у Београду*

БРИСАЊЕ ОСУДА

"Прибављање података о осудама ради утврђивања услова за законску рехабилитацију је обавеза органа надлежног за вођење казнене евиденције"

Из образложења:

Првостепени суд је одбацио захтев осуђеног за брисање осуда јер није доставио правоснажне пресуде којима је осуђен. Међутим, одредбом члана 572. став 1. ЗКП прописано је да осуђено лице може захтевати да се утврди да је рехабилитација наступила по закону уколико орган надлежан за вођење казнене евиденције који у смислу члана 569. ЗКП покреће по службеној дужности поступак за законску рехабилитацију не донесе решење о наступању законске рехабилитације, па захтев осуђеног није могао бити одбачен услед чињенице да није доставио правоснажне осуде будући да је прибављање података обавеза органа надлежног за вођење казнене евиденције због чега је побијано решење морало бити укинато.

(Решење Апелационог суда у Београду Кж2 833/16 од 02. јуна 2016. године - решење Вишег суда у Београду Кв.бр.3352/15 (К.бр.293/68) од 09. маја 2016. године)

*аутор сентенце: Марина Барбир,
судијски помоћник Апелационог суда у Београду*

Кривично материјално право

ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНЕ ПРИБАВЉЕНЕ КРИВИЧНИМ ДЕЛОМ

Имовина стечена извршењем кривичног дела која је у оптужби описана у чињеничном опису дела, може бити одузета применом одредби Кривичног закона а не применом одредби Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Из образложења:

Првостепени суд правилно закључује да предметна непокретност не може бити предмет привременог одузимања имовине у овом поступку, сходно одредбама Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, већ се о тим непокретностима одлучује сходно одредби члана 91. КЗ у кривичном поступку који се води по предметној оптужници. Ово из разлога јер је одредбом члана 91. КЗ прописано да се може одузети имовинска корист која је проистекла из конкретног кривичног дела, док се по Закону о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела одузима имовина за коју постоји основана сумња да је проистекла извршењем кривичног дела описаних у тачки 2. Закона, односно да се не ради о одузимању имовине која проистиче из конкретног кривичног дела, већ треба да постоји очигледна несразмера између прихода и расхода окривљеног, и да та разлика мора бити очигледна да упућује на основану сумњу да је имовина проистекла извршењем кривичног дела окривљеног, а да је затим пренета на власника, треће лице.

Наиме, сврха привременог одузимања имовине је да лица, за која постоји основана сумња да су извршили нека од кривичних

дела која су таксативно побројана одредбом члана 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, или од трећих лица на која је пренета имовина од стране окривљених, да та лица не задрже имовину за коју постоји основана сумња да проистиче из извршења кривичног дела, али се имовина која се привремено одузима не везује за конкретно кривично дело које се окривљенима ставља на терет, док се институтом одузимања имовинске користи из члана 91. КЗ одузима имовина за коју постоји узрочно – последична веза између конкретног кривичног дела и стечене имовинске користи.

Имајући у виду све напред наведено, жалбени наводи јавног тужиоца којима се оспорава изнети став првостепеног суда, тако што се истиче да у конкретном случају није било места примени одредбе члана 91. КЗ-а, већ да је требало применити Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела и усвојити захтев ВЈТ у Београду за привремено одузимање имовине оцењени као неосновани. Ово стога јер уколико се у кривичном поступку утврди да је предметна имовина стечена извршењем кривичних дела која се окривљенима стављају на терет оптужницом, она може бити одузета применом одредби КЗ, с обзиром да нико не може задржати имовину стечену кривичним делом сходно одредби члана 91. КЗ-а.

(Решење Апелационог суда у Београду КжПои.8/2016 од 30. новембра 2016. године и решење Вишег суда у Београду Пои.бр.17/14-КВ.бр. 720/16 од 02. јуна 2016. године)

*аутор сентенце: Небојша Павловић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

ВАНБРАЧНА ЗАЈЕДНИЦА

"Брачност је сметња за конституисање ванбрачне заједнице, па се код кривичног дела насиље у породици из чл. 194. став 1. КЗ не сматра чланом породице, у смислу чл. 112. став

28. КЗ, лице које живи у заједници са особом која је већ у браку"

Из образложења:

Другостепеном пресудом окривљени је оглашен кривим због извршења кривичног дела насиље у породици из члана 194. став 1. КЗ, а оштећена је његова ванбрачна супруга. Апелациони суд у Београду је, усвајајући жалбу браниоца окривљеног укинуо другостепену пресуду јер, према утврђеном чињеничном стању у другостепеној пресуди, произлази да је окривљени у време предузимања инкриминисаних радњи према оштећеној био у браку. Како појам ванбрачне заједнице није фактичко питање, већ законом дефинисан појам јер Породични закон ("Сл. гласник РС", 18/05 ... 72/11) у члану 4. ставу 1. прописује да је ванбрачна заједница трајнија заједница живота мушкарца и жене између којих нема брачних сметњи, па како је у време критичних догађаја окривљени био ожењен, то постоји сметња брачности за конституисање ванбрачне заједнице, самим тим за квалификацију радњи које се окривљеном стављају на терет по члану 194. став 1. Кривичног закона, јер се оштећена у конкретном случају, не може у смислу члана 112. став 28. КЗ сматрати чланом породице као ванбрачни партнер.

(Решење Апелационог суда у Београду КжЗ 25/16 од 01. јуна 2016. године - пресуда Вишег суда у Београду Кж1 бр.806/15 од 17. фебруара 2016. године)

*аутор сентенце: Марина Барбир,
судијски помоћник Апелационог суда у Београду*

**КРИВИЧНО ДЕЛО
ГРАЂЕЊЕ БЕЗ ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ ИЗ ЧЛАНА 219А,
СТАВ 3. У ВЕЗИ СА СТАВОМ 1. И 2. КЗ**

Накнадно прибављање грађевинске дозволе не утиче на постојање противправности кривичног дела из члана 219а став 3. у вези става 1. и 2. КЗ, ако су у време његовог изврше-

ња постојала сва субјективна и објективна обележја тог кривичног дела.

Из образложења:

Оно што је неспорно у овој кривично-правној ствари је чињеница да је окривљени накнадно прибавио решење о грађевинској и употребној дозволи, како за породично-стамбени, тако и за производно-стамбени објекат који је изграђен, при чему је такође неспорно, да је и окривљени у својој одбрани признао, да је у својству извођача радова и поред постојања решења о забрани и налогу о уклањању започетих радова без грађевинске дозволе, своје радове наставио оглушујући се о правоснажна решења Градске грађевинске инспекције, чиме је према закључку првостепеног суда извршио кривично дело грађење без грађевинске дозволе из члана 219а став 3. у вези става 2. КЗ, које дело чини оно лице које је извођач радова на објекту који се гради, односно врши реконструкцију постојећег објекта без грађевинске дозволе, а које и поред издатог решења о обустави радова настави започету градњу. Како је окривљени и поред постојања забране, наставио са радовима из чега произилази да је кривично дело извршио са директним умишљајем, свестан забрањености свог дела, чиме су се у његовим радњама стекли сви законски, како субјективни, тако и објективни елементи кривичног дела грађење без грађевинске дозволе из члана 219а став 3. у вези става 2. КЗ за које дело га је првостепени суд правилном применом одредбе члана 22. КЗ огласио кривим и у образложењу побијане пресуде за утврђено чињенично стање дао разлоге, ценећи, при томе чињеницу да је окривљени накнадно прибавио грађевинску и употребну дозволу за предметне непокретности, али како то правилно закључује првостепени суд, то не представља разлоге да се против окривљеног обустави поступак, нити пак да се ослободи од казне, будући да је окривљени критичном приликом поступио супротно од налога грађевинске инспекције, при чему је прибављање знатно касније грађевинске и употребне дозволе, једино олакшавајућа околност на страни окривљеног која је као таква и цењена приликом одмеравања врсте и висине кривичне санкције која ће се изрећи окривље-

Апелациони суд у Београду

ном, које разлоге такође у свему као правилне прихвата и Апелациони суд у Београду, као другостепени.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Кж1 1678/16 од 16. јануара 2017. године и пресуда Основног суда у Смедереву К бр. 269/13 од 29. септембра 2016. године)

*аутор сентенце: Небојша Павловић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

Правни став

ПРАВО НА ИСПЛАТУ СТЕЧЕНИХ ПЕНЗИЈА ("КОСОВСКЕ ПЕНЗИЈЕ")

У споровима у којима тужиоци са подручја Косова и Метохије траже исплату пензије која је обустављена решењима Републичког фонда ПИО ("косовске пензије"), основ спора представља накнада штете настала незаконитим и неправилним радом државног органа, у смислу члана 172. Закона о облигационим односима, за коју је прописан рок застарелости из члана 376. истог Закона.

Износи који су тужиоцима у овим споровима исплаћивани по основу Уредбе УНМИК-а на Косову и Метохији, представљају пензију.

Висина штете се обрачунава тако што се износ пензије, коју је требало да исплати Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, умањује за износ који су тужиоци примили по Уредби УНМИК-а број 2001/35 од 22.12.2001. године са изменама и допунама по Уредби број 2005/20, која је ступила на снагу 29.04.2005. године и Закону о изменама и допунама Уредбе број 2005/20 од 13.06.2008. године.

Образложење:

Поднетим тужбама тражи се исплата пензије утврђених решењима, која није исплаћивана почев од марта 1999. године. Тужење основаност захтева из поднетих тужби оспорава истицањем процесноправног приговора судске ненадлежности и материјалноправним приговором застарелости потраживања, али и тврдњама: да је доласком међународних цивилних снага на Косово и Метохију, то-

ком 1999. године, прекинута комуникација и платни промет са тим делом територије Републике Србије, па се исплата пензија није ни могла вршити; да се пензије исплаћују из текућих доприноса за пензијско и инвалидско осигурање запослених, који се са подручја Косова и Метохије не уплаћују у фонд туженог, и да су тужиоци остварили право на пензију у складу са Уредбом бр. 2001/35 о пензијама на Косову и Уредбом бр. 2005/20 о изменама и допунама Уредбе бр. 2001/35 о пензијама на Косову.

II Релевантно домаће право и пракса

1. Закон о пензијском и инвалидском осигурању ("Службени гласник Републике Србије", бр. 34/03 са каснијим изменама и допунама):

- члан 110. прописује да права из пензијског и инвалидског осигурања престају када, у току њиховог коришћења, престану да постоје услови за стицање и остваривање тих права (став први); да права из става првог тог члана престају и кад корисник оствари права из овог осигурања код организације за обавезно пензијско и инвалидско осигурање државе која је формирана на подручју претходне Југославије, ако међународним уговором није другачије одређено (став други); да се кориснику пензије из става другог тог члана који испуњава услове за стицање права на пензију прописане тим законом поново утврђује право на пензију, при чему се не узима у обзир пензијски стаж на основу кога је организација за обавезно пензијско и инвалидско осигурање државе формиране на подручју претходне Југославије утврдила право на пензију (став трећи);

- члан 119. прописује да ако осигураник, односно корисник пензије стекне право на две или више пензија на територији Републике Србије, може користити само једну од тих пензија, и то по сопственом избору;

- члан 169. прописује да приход Фонда за пензијско и инвалидско осигурање, осим средстава доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање чине: средства која се у случајевима и под условима утврђеним законом обезбеђују у буџету за пензијско и инвалидско осигурање; средства остварена од имовине којом располаже Фонд за

пензијско и инвалидско осигурање; средства од камата остварених пласманима слободних средстава у пословном банкарству, на тржишту новца или куповином државних обвезница; средства остварена субвенцијама и донацијама; средства остварена продајом друштвеног капитала, друштвених и јавних предузећа или њихових делова у складу са законом; средства остварена од дивиденди на акције по основу ранијих улагања средстава за пензијско и инвалидско осигурање у складу са законом и средства из других извора.

2. Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије утврђено на седници од 15.11.2005. године у поступку решавања спорног правног питања по члану 176. тада важећег Закона о парничном поступку, објављено у Билтену судске праксе бр. 3/2005, по којем:

- право на пензију, утврђено правноснажним решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање по одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању који је био на снази у време доношења решења, је стечено право које може престати само ако престану да постоје услови за стицање и остваривање права на пензију, сходно члану 110. Закона о пензијском и инвалидском осигурању;

- право на пензију, утврђено правноснажним решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, не зависи од будуће уплате доприноса из зараде нових осигураника јер је чланом 169. Закона о пензијском и инвалидском осигурању предвиђено да приход Фонда, осим средстава доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање, чине средства и из других наведених извора;

- уплата доприноса за пензијско и инвалидско осигурање је само услов за признање укупног пензијског стажа и признање права на пензију, о којим правима не одлучује суд;

- у случају да Фонд за пензијско и инвалидско осигурање не врши исплату пензије по правноснажном решењу којим је утврђено право и висина пензије, корисник пензије може тражити принудно извршење за које је надлежан редован суд у смислу члана 48. у вези са члановима 29. и 30. тачка 2. тада важећег Закона о извршном поступку, и у вези са чланом 21. став 2. тада важећег Закона о уређењу суда;

- суд није надлежан да поступа по тужби за исплату пензије у смислу члана 1. ЗПП јер однос корисника пензије и Фонда за пензијско и инвалидско осигурање по својој правној природи не представља грађанскоправни однос, с обзиром да га не карактерише аутономија воље, правна једнакост, преносивост права и обавеза и имовинска санкција, а пензија иако је новчана обавеза не сматра се законском облигацијом;

- суд је надлежан за поступање по тужби за накнаду штете због незаконитог или неправилног рада органа управе у смислу члана 172. Закона о облигационим односима, под условом да се тужилац у тужби позива на незаконит и неправилан рад Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање (да је без законом прописаног разлога ускратио корисницима пензије исплату у целини или делимично);

- у парници по тужби за накнаду штете због незаконитог и неправилног рада органа управе – Фонда за пензијско и инвалидско осигурање примењују се одредбе Закона о облигационим односима које се односе на застарелост потраживања и подељену одговорност, али није потребно утврђивати да ли корисник пензије прима пензију по основу прописа Специјалног представника Генералног секретара Уједињених Нација на Косову и Метохији бр. 2001/35 од 22.12.2001. године и у којој висини, јер би исплата пензије по наведеном пропису била разлог за укидање или престанак права на пензију, а о ограничавању или престанку права на пензију из разлога утврђених Законом о пензијском и инвалидском осигурању одлучује управни орган – Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање у управном поступку, а не суд опште надлежности.

3. Пресуда Европског суда за људска права од 17.04.2012. године у случају Грудиф против Србије (представка бр. 31925/08):

Пресудом је утврђена повреда члана 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију јер стечено право на пензију представља имовину подносилаца представке, тако да је обустава исплате пензије од стране Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање представљала мешање о мирно уживање њихове имовине. Такво мешање у имовину није било законито јер је чланом 110. Закона о пен-

зијском и инвалидском осигурању предвиђено да се пензијска и инвалидска права појединца укидају само ако појединац више не испуњава првобитне законске услове, а спорна обустава заснивала се на мишљењима Министарства за социјална питања и Министарства рада, запошљавања и социјалне политике од 07.03.2003. године и 18.06.2004. године у којима је, између осталог, наведено да се пензијски систем у Србији заснива на концепту "текућег финансирања". Није било доказа да су подносиоци представке примали тзв (косовску пензију), а оба подносиоца су иначе млађи од 65 година.

III Релевантно право на Косову

1. Уредба бр. 2001/35 о пензијама на Косову која је ступила на снагу 22.12.2001. године и прописује два облика обавезне пензије: основне пензије и пензије засноване на индивидуалној штедњи. Основна пензија је пензија коју плаћа Косовска пензиона администрација (административна јединица у оквиру прелазног одељења за рад и социјално старање или управе која ће да преузме његове одговорности) свим лицима која имају стално место боравишта на Косову и која су навршила животну доб за пензионисање (65 година старости). Према члану 32. тачка 1. те Уредбе, скупштина ће у 2002. години одредити датуме почетка течења права примања основних пензија за различите групе животног доба вишег од доба за стицање пензије, које неће бити исплаћиване док скупштина не утврди те датуме.

2. Уредба бр. 2005/20 о изменама и допунама Уредбе УН-МИК-а бр. 2001/35 о пензијама на Косову која је ступила на снагу 29.04.2005. године и такође предвиђа основну пензију коју пензијска администрација плаћа свим лицима са сталним местом боравка на Косову и која су навршила године старости за пензионисање (65 година). Финансирање основних пензија се врши из општих прихода које на пензиону администрацију преноси Министарство привреде и финансија у складу са издвојеним средствима које одобри Специјални представник Генералног секретара Уједињених нација, а такав пренос се обавља месечно у складу са годишњим распоредом који припрема Министарство привреде и финансија а одобрава Специјални представник Генералног секретара.

3. Закон о изменама и допунама Уредбе УНМИК-а 2005/20 о изменама и допунама Уредбе УНМИК-а 2001/35 о пензијском Фонду Косова од 13.06.2008. године.

4. Закон о пензијским Фондовима Косова који је ступио на снагу 30.03.2012. године и ставио ван снаге означене Уредбе.

Из става Врховног суда произлази да није потребно утврђивати да ли корисник пензије прима пензију на основу прописа Специјалног представника Генералног секретара Уједињених нација на Косову и Метохији број 2001/35 од 22.12.2001. године и у којој висини, јер по наведеном пропису то би био разлог за укидање или престанак права на пензију, а о престанку права на пензију из разлога утврђених Законом о пензијском и инвалидском осигурању, одлучује управни орган - Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, а не суд опште надлежности, што значи ако би суд вршио умањење пензије, онда би се мешао у надлежност управног органа.

Међутим, Косово и Метохија је саставни део Републике Србије, без обзира колико на тој територији Србија фактички има ингеренцију, на основу чега се закључује да је Србија као држава дужна да исплаћује пензије, које представљају стечено имовинско право. Тужιοци су пријемом исплата од административне управе на Косову увећали своју имовину. Ако би се тужιοцима признало право на исплату целог износа пензије, без урачунавања онога што по истом основу примају на територији Србије, не од органа Србије, али по истом основу, тужιοци би се на тај начин неосновано обогатили.

У спорним ситуацијама основ спора је накнада штете. Фонд ПИО је био дужан да исплаћује пензије и корисницима на територији Косова и Метохије. Како исплата тужιοцима није вршена из неког разлога, произлази да су они претрпели штету, али је та штета умањена исплатама које су вршиле међународне организације, које су на тој територији вршиоци власти. Уместо Фонда ПИО исплату пензије је вршио УНМИК и на тај начин причињену штету умањео, те нема разлога да се исплаћени износи не урачунавају приликом обрачуна висине настале штете.

Одредба члана 185. Закон о облигационим односима прописује да се накнадом штете доводи материјално стање оштећеног у стање

у коме је био пре штетне радње или пропуштања. Ако је нпр. тужилац имао право на пензију у висини од 10.000,00 динара (то је његова материјална ситуација), а исплаћено му је рецимо 5.000,00 динара, треба да се изврши умањење и да се тужиоцу досуди разлика. То је питање материјалне штете, а не питање пензије. Суд се не бави питањем права на пензију, то ради орган управе, који треба да одлучи да ли уколико неко прима једну пензију нема право на другу.

Основно начело одштетног права је да се по истом основу не могу кумулирати накнаде. Није на суду да одређује природу примања које тужиоци остварују на територији Косова и Метохије, већ то може да чини орган који врши исплату, а суд може само да каже своје мишљење, а основ извршених исплата везан је за радни стаж, односно пензијски стаж. Тужиоци постављеним тужбеним захтевом траже накнаду штете, а не пензију. Штета се утврђује у висини пензије која им није исплаћена. Ако су тужиоци по том основу примили неки износ који за природу има пензијски стаж, тај износ треба одбити од укупне висине штете. То је основно начело одштетног права. Пензионер не прима социјалну помоћ, социјалну помоћ примају они који немају никаква примања.

(Правни став усвојен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 10. фебруара 2017. године, који је верификован закључком Врховног касационог суда РС усвојеног на седници Грађанског одељења одржаној 26. јула 2017. године)

Процесно право

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДА ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ

Судови опште надлежности надлежни су да одлучују у споровима поводом захтева странке да се поништи решење о разрешењу члана Надзорног одбора јавног предузећа, чији је оснивач јединица локалне самоуправе.

Из образложења:

Апелациони суд у Београду је као правилан прихватио закључак Вишег суда у Београду, којим је одбијен приговор тужене јединице локалне самоуправе о стварној ненадлежности првостепеног суда као суда опште надлежности да одлучује о захтеву тужиле за поништај решења о разрешењу тужиле са места члана Надзорног одбора Јавног предузећа, чији је оснивач тужена, а с позивом на одредбу члана 23. Закона о уређењу судова.

Према одредби члана 28. Закона о локалној самоуправи доносилац акта о именовању или разрешењу чланова управних или надзорних одбора у Јавним предузећима, чији је оснивач јединица локалне самоуправе, је њена скупштина као највиши орган јединице локалне самоуправе. Међутим, наведено не значи да акти које доноси скупштина јединице локалне самоуправе имају карактер управних аката. Наиме, одредбом члана 4. Закона о управним споровима на јасан начин је дефинисана садржина управног акта, па је у смислу наведене законске одредбе управни акт појединачан правни акт којим надлежни орган непосредном применом прописа решава о одређеном праву или обавези физичког лица, односно друге странке у управној ствари. Управна ствар према члану 5 наведеног закона представља неспорну ситуацију од јавног интереса у којој непосред-

но из правних прописа произлази потреба да се будуће понашање странке ауторитативно правно одреди.

Спорно решење тужене као јединице локалне самоуправе о разрешењу тужиље са места члана надзорног одбора Јавног предузећа, чији је оснивач тужена, донела је Скупштина јединице локалне самоуправе у вршењу оснивачких права, због чега наведено решење представља акт пословања Скупштине јединице локалне самоуправе, а не акт управљања, донет у смислу члана 5. Закона о управним споровима. Скупштина општине у доношењу овог решења је иступала као оснивач, а не као орган власти, с обзиром да иста у доношењу решења није вршила јавна овлашћења, због чега оспорени акт није управни акт против ког се може водити управни спор, будући да му за ту квалификацију недостаје елемент ауторитативности, јер његов доносилац према лицу кога именује или разрешава не иступа са позиције вршења јавне власти, односно јавних овлашћења, због чега акти донети у вршењу оснивачких права имају карактер аката пословања, а не управне ствари.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж бр. 5667/16 од 14. септембра 2016. године)

*Аутор сентенце: Светлана Павић,
судија Апелационог суда у Београду*

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ О ПРЕДЛОГУ ЗА ИЗДАВАЊЕ ПЛАТНОГ НАЛОГА

У поступку одлучивања о предлогу за издавање платног налога, за утврђивање стварне надлежности меродавна је вредност предмета спора.

Из образложења:

По пријему тужбе са предлогом за издавање платног налога, Трећи основни суд у Београду се огласио стварно ненадлежним за поступање у конкретној правној ствари и по правноснажности ре-

шења предмет уступио Вишем суду у Београду, као стварно и месно надлежном суду, наводећи да је вредност предмета спора 10.378,694,00 динара, што представља динарску противвредност износа од 86.489 евра, по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе, због чега је у смислу одредбе члана 23. став 1. тачка 7. Закона о уређењу судова, у вези члана 403. став 3. Закона о парничном поступку, за поступање у овој правној ствари надлежан Виши суд у Београду.

Виши суд у Београду није прихватио уступљену стварну надлежност, па је изазвао сукоб надлежности, наводећи да одлука о предлогу за издавање платног налога не спада у надлежност Вишег суда.

Апелациони суд у Београду је, решавајући настали сукоб стварне надлежности, оценио да је за суђење у овој правној ствари стварно надлежан Виши суд у Београду.

Наиме, Законом о уређењу судова није прописано који суд је стварно надлежан за одлучивање о предлогу за издавање платног налога, па је у смислу одредбе члана 28. Закона о парничном поступку за утврђивање стварне надлежности меродавна вредност предмета спора, односно вредност главног захтева. Како се у конкретном случају тужбом тражи да се обавежу тужени да тужиоцу на име главног дуга исплате износ од 10.378.694,00 динара, који износ представља динарску противвредност износа од 86.489 еура, по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе, то је у смислу одредбе члана 23. став 1. тачка 7. Закона о уређењу судова, у вези члана 403. став 3. Закона о парничном поступку, за поступање у овој правној ствари надлежан Виши суд у Београду.

(Решење Апелационог суда у Београду Р.бр. 5/2017 од 02. фебруара 2017. године)

*аутор сентенце: Јелена Соврлић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

НЕДОЗВОЉЕНА ЖАЛБА

Пуномоћје за заступање, издато лицу које није адвокат у поступку који је започет по одредбама ЗПП "Службени гласник РС", 125/04 и 111/09 производи правна дејства све док се поступак води по том закону. Ако првостепени поступак, буде настављен по одредбама ЗПП "Службени гласник РС", 72/11...55/14 такво пуномоћје нема дејства, па је недозвољена жалба коју је у име и за рачун странке изјавило лице које по сили закона не може да буде пуномоћник.

Из образложења:

Против ... пресуде тужилац је изјавио жалбу преко пуномоћника Р. П. из Београда. Према стању у списима, тужилац је пуномоћјем овереним код нотара Државе ... – САД2012. године овластио РП, адвоката у пензији да га заступа у парници. Она је као пуномоћник који није адвокат заступала тужиоца до доношења пресуде П.бр.../12 од 11.02.2013. године и у поступку по жалби на ту пресуду, све док се поступак водио по одредбама ЗПП "Службени гласник РС", бр. 125/04 и 111/09. Наведена пресуда је по жалбама тужиоца и туженог Д. укинута решењем Апелационог суда у Београду Гж.../13 од 07.08.2015. године и поступак је настављен и окончан пред првостепеним судом доношењем побијане пресуде по одредбама ЗПП "Службени гласник РС", бр. 72/11...55/14 на основу чл. 506. став 2. тог Закона. Извиђајима је утврђено да Р.П. не обављала адвокатску делатност и да није у кругу физичких лица из чл. 85. став 2. ЗПП која је би, иако нису адвокати, могли да буду пуномоћници у парници. Доношењем одлуке о жалби на пресуду П.../12 од 11.02.2013. године пуномоћје од 29.04.2012. године је престало да производи правна дејства. По пропису по којем је настављен првостепени поступак наведено пуномоћје није имало дејства јер је издато лицу које није могло бити пуномоћник, коме се није могла доставити побијана пресуда и које у име и за рачун странке није могло изјавити жалбу. Побијана пресуда је због тога дипломатско конзуларним путем упућена тужиоцу на адресу у Б..., а тужилац је пуномоћјем од 07.11.2016. године овластио адвоката М. Ј. за заступање у

парници. Нема изјаве тужиоца да одобрава жалбу коју је у његово име изјавила РП, а адв. МЈ се поднеском од 2016. године изјаснио да преузима радње дотадашњег пуномоћника. Побижана пресуда и решења Апелационог суда у Београду Гж..../16 од ...2016. године и од ...2016. године су достављена тужиоцима пуномоћнику адв. МЈ 09.01.2017. године, чиме су за тужиоца отклоњене последице достављања пресуде лицу које није могло да га заступа у парници и тако му је пружена могућност да изјави жалбу. Након овог достављања тужилац ни лично ни преко пуномоћника адвоката није изјавио жалбу.

Жалбу на првостепену пресуду је изјавило лице које по сили закона није могло бити пуномоћник, па је жалба недозвољена.

(Решење Апелационог суда у Београду Гж. 4254/16 од 16. марта 2017. године)

*аутор сентенце: Марина Јакић,
судија Апелационог суда у Београду*

ЗАКОНСКА ЗАТЕЗНА КАМАТА НА ДОСУЂЕНЕ ТРОШКОВЕ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

Камата на трошкове парничног поступка не може бити предмет спора у посебној парници.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању тужиоци су против тужених водили парнични поступак пред Првим основним судом у Београду у ком поступку је донета пресуда Првог општинског суда у Београду П. бр. 5081/07 од 28.05.2009. године, исправљена решењима. Пресуда је постала правноснажна дана 09.02.2012. године и обавезани су тужени да тужиоцима на име трошкова парничног поступка исплате износ од 875.800,00 динара. Тужени су у поступку извршења дана 08.11.2012. године, исплатили тужиоцима на име

трошкова парничног поступка износ од 875.800,00 динара. Постављеним захтевом тужиоци су у овом поступку тражили да се обавезу тужени да им на трошкове парничног поступка досуђене пресудом Првог општинског суда у Београду П. бр. 5081/07 од 28.05.2009. године, исправљеном решењима, солидарно исплате камату у износу од 419.041,68 динара са законском затезном каматом почев од подношења тужбе до коначне исплате, с обзиром да су према наводима тужбе тужени били дужни платити досуђене трошкове парничног поступка у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде, а трошкови су принудним путем наплаћени дана 08.11.2012. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је применом одредаба чланова 277. и 324. Закона о облигационим односима усвојио захтев тужилаца наводећи да су се у конкретном случају створили услови за наступање дужничке доцње, јер је обавеза тужених за накнаду трошкова парничног поступка тужиоцима доспела дана 28.05.2009. године, као дана када је донета пресуда Првог општинског суда у Београду П. бр. 5081/07. Почев од тог дана, по налажењу првостепеног суда, тече обавеза накнаде трошкова, као и обавеза на плаћање затезне камате на износ парничних трошкова који је том одлуком досуђен, па све до дана 08.11.2012. године као дана измирења обавезе тужених према тужиоцима. Одлучујући у оквиру постављеног захтева тужилаца, првостепени суд је обавезао тужене да тужиоцима због доцње у плаћању обавезе на име законске затезне камате солидарно исплате износ од 419.041,68 динара, који износ представља потраживање законске затезне камате обрачунате на износ досуђених трошкова парничног поступка од 875.800,00 динара (према пресуди Првог општинског суда у Београду П. бр. 5081/07 од 28.05.2009. године), а за период од 01.10.2009. године до 08.11.2012. године.

По налажењу Апелационог суда чињенично стање у првостепеној пресуди је правилно утврђено, али је првостепени суд погрешно применио материјално право, због чега је побијана одлука морала бити преиначена.

У случају када се тужбом тражи исплата законске затезне камате на износ трошкова досуђен у другој парници, од пресуђења до исплате, поставља се питање благовремености и основаности оваквог тужбеног захтева. Наиме, чланом 159. став 3. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", број 125/04 и 111/09) а који је важио у време доношења одлуке Првог општинског суда у Београду П. бр. 5081/07 којом су тужени обавезани на накнаду парничних трошкова, као и чланом 163. став 3. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", број 72/11) прописано је да је захтев за накнаду трошкова странка дужна да поднесе најкасније до завршетка расправљања које претходи одлучивању о трошковима, а ако се ради о доношењу одлуке без претходног расправљања, странка је дужна да захтев за накнаду трошкова стави, односно поднесе у предлогу о коме суд треба да одлучи. У смислу наведених законских одредби, захтев за исплату законске затезне камате на трошкове поступка странка је дужна да поднесе истовремено са захтевом за накнаду трошкова, у року који је прописан, односно најдоцније до завршетка расправљања које претходи одлучивању о трошковима или у предлогу о коме суд треба да одлучи о трошковима, ако се ради о доношењу одлуке без претходног расправљања. Уколико странка истовремено са захтевом за накнаду трошкова поступка не постави, односно не поднесе и захтев за исплату законске затезне камате на трошкове поступка, не може у посебној парници да тражи исплату законске затезне камате на досуђен износ трошкова у другој парници, од пресуђења до исплате. И у ситуацији када су трошкови поступка исплаћени, тужбени захтев којим се потражује камата, као главно потраживање, за период од доспелости до исплате, није основан због временског ограничења прописаног наведеним законским одредбама, а у коме је странка дужна да определи врсту и износ трошкова за које тражи накнаду. Обавеза накнаде парничних трошкова јесте новчана обавеза, како то правилно налази првостепени суд, због чега је дужник обавезан да плати затезну камату од доношења одлуке, као дана доспећа, до исплате, али таква обавеза за дужника постоји само ако је поверилац са захтевом за трошкове поступка поднео и захтев за исплату законске затезне камате. У противном, повери-

лац нема право да исплату камате као споредног потраживања које прати судбину главног дуга потражује у посебној парници."

(Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж1309/14 од 03. септембра 2015. године)

аутор сентенце: Сања Црњак - Станковић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду

ПРОЦЕСНО ПРАВО - RES IUDICATA

Процесна сметња у виду правноснажно пресуђене ствари не постоји уколико поред идентитета странака и идентитета захтева није испуњен и услов идентитета чињеничног основа захтева.

Чињенице које су настале након доношења правноснажне одлуке нису обухваћене њеном правноснажношћу, па се у ситуацији када се тужбени захтев заснива и на тим чињеницама не ради о правноснажно пресуђеној ствари.

Из образложења:

Према оцени првостепеног суда основан је приговор правноснажно пресуђене ствари јер је о захтеву тужилаца да се тужено ЈКП обавезе да им исплати накнаду за изузето градско грађевинско земљиште-парцелу бр. 421/4 већ правноснажно одлучено решењима донетим у ванпарничном поступку којим је у корист овде тужилаца, као предлагача, одређена накнада за изузету парцелу коју им је овде тужени, као крајњи корисник дужан исплатити.

Оваква одлука првостепеног суда се не може прихватити јер је донета погрешном применом одредбе члана 359. ЗПП, а то је било од утицаја на доношење законите и правилне одлуке.

Наиме, из списка произлази да тужбени захтев за исплату накнаде за предметну непокретност тужиоци заснивају на следећим чињеницама: да је на основу решења Комисије за вођење поступка и доношење решења о враћању земљишта по основу ПЗФ Општине Нови Београд од 27.03.1997. године тужени обавезан да правним претход-

ницима тужилаца, према њиховим сувласничким уделима, исплати одређене новчане износе; да је решењем Четвртог општинског суда у Београду Р1 бр. 474/98 од 12.10.1999. године правноснажно одлучено о накнади на које се односи поменуто решење Општине Нови Београд, утврђена њена висина и овде тужени као крајњи корисник обавезан на њену исплату; да исплату тако утврђене накнаде тужиоци нису могли реализовати у поступку принудног извршења решења од 12.10.1999. године с обзиром да је њихов предлог за његово принудно извршење суд одбио због чињенице да је касније донетом одлуком Савезног уставног суда од 13.03.2001. године одредба чл. 44 Закона о експропријацији, применом које је донето решење које се извршава, утврђено као несагласно Уставу СРЈ; да је поступајући ванпарнични суд одбио њихов предлог за измену правноснажног решења Р1 бр. 474/98 од 12.10.1999. године, стављеног дана 05.10.2001. године на основу чл. 81. став 1. и 2. Закона о Савезном уставном суду; да је у поступку по жалби тако донето решење потврђено; да због наведених околности тужиоци ни после 14 година од доношења решења општинске комисије и правноснажног решења о одређивању накнаде нису реализовали своје право на накнаду.

Према одредби чл. 359. став 2. ЗПП није дозвољено вођење друге парнице која би била покренута о захтеву о коме је већ правноснажно одлучено. Таква процесна сметња постоји уколико постоји идентитет странака у истој или обрнутој улози, идентитет захтева и идентитет чињеничног основа.

У конкретном случају, околност да су тужиоци били предлагачи у поступку који је окончан решењем од 12.10.1999. године те да се у том, као и у овом поступку, одлучивало о висини накнаде за исту изузету непокретност указује на то да су два од неопходна три услова, идентитет странака и идентитет захтева, испуњени. Међутим, с обзиром на чињенице на којима је заснован захтев постављен у овој правној ствари не постоји идентитет њиховог чињеничног основа. Оно што их разликује огледа се у томе да је поред осталих чињеница захтев у овом поступку заснован на чињеници да је након доношења одлуке у ванпарничном поступку, а на основу одлуке Савезног уставног суда, престала да важи законска одредба применом

које је наведена одлука донета, да је због тога предлог тужилаца за њено принудно извршење одбијен, те да из тог разлога тужиоци нису били у могућности да намире своје потраживање ни у поступку принудног извршења. Тако опредељене чињенице имају значај другог чињеничног основа захтева постављеног у овој правној ствари, а као чињенице које су настале након доношења решења од 12.10.1999. године нису ни обухваћене његовом правноснажношћу.

Из изложеног следи да о овде постављеном тужбеном захтеву није правноснажно пресуђено.

(Решење Апелационог суда у Београду Гж бр. 1013/14 од 23. марта 2017. године)

*Аутор сентенце: Јасна Беловић,
судија Апелационог суда у Београду*

БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

Ако је првостепеном пресудом одржано на снази решење о извршењу на основу веродостојне исправе и уједно обавезан тужени на исплату новчаног износа почињена је битна повреда поступка јер је тужени два пута обавезан на исплату исте новчане обавезе.

Из образложења:

Према разлозима првостепене пресуде банка "Н", и тужена С.Ж. су 12.06.2006. године закључиле уговор о ненаменском дуго-рочном готовинском кредиту уз примену валутне клаузуле индексираних у СНФ бр.... којим је предвиђено да банка одобрава овде туженој С.Ж, као кориснику кредита, кредит у износу од 14.500,00 СНФ који износ у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у коришћење износи 742.736,40 динара, са роком отплате од 84 месеци. Укупан дуг тужене С.Ж. на дан 16.03.2012. године износи 1.003.505,34 динара а што је констатовано на меници серије АА ... која је издата у Београду 02.10.2006. године по наредби тужиоца. На меници је као трасант означен тужени С.С. и на истој стоји констатација "Признајем без протеста Ж.С.....".

Из налаза и мишљења судског вештака економско – финансијске струке Душана Орлића од 02.10.2015. године произилази да укупан дуг тужене С.Ж. по уговору о кредиту износи 793.731,92 динара који износ чини износ од 563.743,81 динар на име главног дуга, износ од 181.767,64 динара на име редовне камате и износ од 48.220,47 динара на име затезне камате.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, и то да је између парничних странака закључен уговор о ненаменском кредиту, да је на меници као трасант означен тужени С.С, те да преостали дуг тужене С.Ж. на име одобреног кредита износи 793.731,92 динара, првостепени суд је закључио да тужилац има право на утужени износ, и обавезао тужене да тужиоцу исплате износ од 793.731,92 динара.

Овакав закључак првостепеног суда се за сада не може прихватити, јер је првостепени суд починио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, а на шта се основано жалбама тужених указује, обзиром да је изрека пресуде нејасна и неразумљива и противречи разлозима пресуде, због чега се правилност првостепене пресуде за сада не може испитати.

Наиме, одредбом члана 18. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу ("Службени гласник РС", бр. 31/11, 99/11,109/13 (Одлука Уставног суда), 55/14 и 139/14) прописано је да се извршење ради остваривања новчаног потраживања одређује и на основу веродостојне исправе, а чланом 37. став 4. истог Закона да се решењем о извршењу на основу веродостојне исправе извршни дужник обавезује да у року од осам дана од достављања решења, а у меничним и чековним споровима у року од пет, намири новчано потраживање извршног повериоца са одмереним трошковима поступка, и да ће се одредити извршење ради остваривања тих потраживања. У конкретном случају првостепени суд је, пошто је закључио да тужена С.Ж. није у потпуности испунила обавезу из уговора о кредиту и кредит у целости о доспелости вратила, те да је жирант обавезе С.С, делимично одржао на снази решење о извршењу Ив бр. 53308/12 од 28.06.2012. године и обавезао тужене да тужиоцу исплате износ од 793.731,92 динара, чиме је, имајући у виду да решење о извршењу, сходно цитираним одредбама, обавезује дужника на извршење нов-

чане обавезе, тужене два пута обавезао на исту обавезу, и тако починио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП.

Стога, како се правилност првостепене пресуде због наведене битне повреде одредаба парничног поступка не може испитати, то је Апелациони суд сходно овлашћењу из члана 391. став 1. ЗПП одлучио као у изреци ове другостепене одлуке.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж бр. 1640/16 од 15. децембра 2016. године)

*аутор сентенце: Тамара Ђурашковић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

Стварно право

УТВРЂЕЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ ПУТЕМ ВАНРЕДНОГ ОДРЖАЈА

Извршена продаја непокретности и одузимање поседа лицу које је до момента извршене продаје имало савесну државину на непокретности у периоду дужем од 20 година, не води прекиду тока рока неопходног за стицање права својине путем одржаја, јер је својина стечена пре извршене продаје, а судска одлука којом се утврђује власништво је декларативне природе.

Из образложења:

Првостепени суд је одлучујући о захтеву тужиоца за утврђење права својине на непокретности путем одржаја, усвојио тужбени захтев тужиоца налазећи да су у конкретном случају испуњени услови из члана 28. став 4. Закона о основама својинско-правних односа, за стицање права својине путем одржаја, с обзиром да су правни претходници тужиоца и према Параграфу 929. Српско-грађанског закона, по истом основу стекли право својине до дана ступања на снагу Закона о основама својинско-правних односа (закон је ступио на снагу 01.09.1980. године), јер су правни претходници тужиоца од 1956. године имали савесну државину на непокретности, која је предмет утврђења у овој правној ствари и то деобом породичне имовине између блиских сродника, а да је тужилац државину на наведеној непокретности изгубио 2009. године, када је његов блиски рођак исту продао трећем лицу, овде туженом, јер је грешком приликом укњижбе подељених непокретности погрешно уписано власништво на спорној непокретности.

Одлучујући о жалби туженог, другостепени суд је потврдио првостепену пресуду и утврдио да су и тужилац и његови правни претходници имали непрекидну државину на предметној непокретности 53 године, односно од 1956. године, па до 2009. године, да је њи-

хов рођак грешком продао предметну кат. парцелу туженом, мислећи да истом продаје кат. парцелу која је 1956. године, деобом припала његовим правним претходницима и у чијој је државини била његова породица, да је туженог приликом извршене продаје увео у посед парцеле на којој је он имао државину, али да је изласком геометра на лице места, а ради омеђавања купљене парцеле, утврђена грешка у означавању кат. парцела. Апелациони суд је прихватио став првостепеног суда да су тужилац и његови правни претходници сагласно одредби члана 28. став 4. Закона о основама својинско-правних односа, стекли право својине знатно пре дана када је тужени од њиховог рођака купио спорну непокретност. Извршеном купопродајом спорне непокретности, могле су настати правне последице прекида тока рока неопходног за одржај, али само у ситуацији да тај рок до купопродаје није истекао, што у овом случају није у питању, будући да је рок који је био неопходан за стицање права својине путем одржаја истекао много пре извршене купопродаје, због чега и по налажењу Апелационог суда на право тужиоца да стекне право својине путем одржаја је без утицаја чињеница да је тужилац извршеном купопродајом изгубио државину на предметној непокретности, с обзиром да су разлози за прекид рока неопходног за стицање права својине путем одржаја, наступили након испуњености услова за стицање права својине по овом основу. Правне последице прекида рокова могу бити од значаја само у ситуацији када нису протекли законом прописани рокови неопходни за стицање права својине по основу савесне државине, што у овом случају није у питању, имајући у виду да су тужилац и његови правни претходници стекли право својине по самом закону, знатно пре закључења уговора о купопродаји између туженог као купца и тужиоцевог рођака као продавца, те да одлука суда о стицању права својине по овом основу је декларативне природе, односно судском одлуком се само потврђује стечено право.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж бр. 896/16 од 10. фебруара 2016. године).

*аутор сентенце: Светлана Павић,
судија Апелационог суда у Београду*

Облигационо право

НЕБЛАГОДАРНОСТ И ОСИРОМАШЕЊЕ КАО РАЗЛОЗИ ЗА ОПОЗИВ УГОВОРА О ПОКЛОНУ

Понашање тужиоца као поклонодавца којим се кроз насиље нарушава нормалан живот породице не може се сматрати неблагодарношћу поклонопримца и представљати основ за опозив уговора о поклону.

Одсуство средстава за живот – осиромашење као резултат тужиочевог неуредног живота не може водити опозиву уговора о поклону.

Из образложења:

Пресудом првостепеног суда, ставом првим изреке одбијен је као неоснован основни тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се утврди да је ништав и да не производи правно дејство уговор о поклону, закључен између њега као поклонодавца и тужених као поклонопримаца, с обзиром да не постоје разлози за ништавост уговора, у смислу одредбе члана 103. став 1. у вези са одредбама члана 52. и 53. став 2. Закона о облигационим односима. Ставом другим изреке, одбијен је евентуални захтев тужиоца да се опозове уговор о поклону, јер тужилац у току поступка није доказао постојање неблагодарности тужених, иначе својих кћери, као и да је осиромашење тужиоца резултат објективних околности и одбијања тужиоца да прими помоћ од тужених као поклонопримаца.

Евентуалним тужбеном захтевом тужилац тражи опозив уговора о поклону и то због неблагодарности тужених и због сопственог осиромашења. Доказујући постојање неблагодарности поклонопримаца својих кћери, тужилац је навео да га тужене током издржавања за-

творске казне нису посећивале, чиме су исказале незахвалност за учињени поклон. Благодарност као услов за опозив уговора о поклону, не може се посматрати једнострано, односно искључиво кроз однос поклонопримца према поклонодавцу, већ се мора сагледати у светлу укупних међусобних односа уговарача. У конкретном случају, тужилац је након развода брака од мајке тужених, закљученим споразумом о деоби брачне тековине, постао сувласник на уделу од 1/2 идеалног дела породичне стамбене зграде, стечене током трајања брачне заједнице. По подели брачне тековине, обоје супружника су уговорима о поклону своје сувласничке уделе отуђили својим кћеркама, овде туженима, с тим што су на физички опредељеним деловима на непокретности задржали право доживотног плодоуживања становањем. Независно од тога што су имовински односи бивших супружника решени и што свако користи посебан део куће, тужилац који је склон насилничком понашању, је више пута због кривичног дела насилништва испољеног према бившој супрузи био осуђиван на затворске казне, али је независно од своје несумњиве кривице, он редовно очекивао да ће тужене у таквим ситуацијама имати разумевање за његово понашање и стати на његову страну. Стварање свакодневне напетости, повремено конзумирање алкохола и физичко насиље, као екстрем који нарушава нормалан живот, за које понашање тужене не показују разумевање не може се сматрати неблагодарношћу која би могла бити оправдан разлог за опозив спорног уговора о поклону, како је то правилно оценио првостепени суд. Одсуство интересовања поклонопримца за поклонодавца током његовог боравка у затвору због насиља поклонодавца према поклонопримцима не може се сматрати неблагодарношћу, већ представља револт и израз незадовољства према тужиоцевом неприхватљивом и грубом понашању и физичком насиљу до те мере присутним, да се једна од тужених и иселила из куће, чији је сувласник.

Одсуство средстава за живот, односно осиромашење као разлог опозива уговора о поклону није израз објективних околности, на које појединац не може утицати, већ је последица тужиоцевог неуредног живота, склоности алкохолизму и неодговорног понашања према себи самом и према блиским лицима не води опозиву уговора о поклону. Независно од економског стања друштва, тужиоцеве животне доби (63 године) и здравственог стања сагласно истој

животној доби, тужилац је способен да бар повременим и привременим пословима обезбеди средства за сопствено издржавање, нарочито имајући у виду природу његовог занимања (професор музике), те и чињеницу да је стамбено збринут. Околност да он конзумирањем алкохола и својим насилничким понашањем себе свесно доводи у стање радне неспособности, ускраћује му право на истицање осиромашења као оправданог разлога за опозив уговора о поклону, у смислу Параграфа 567. Српског грађанског законика. Притом, овај суд је при заузимању оваквог става имао у виду и исказе тужених, које су навеле да су у циљу обезбеђења редовних прихода тужиоца као поклонодавца, приступиле адаптацији приземља у пословни простор, чијим би се издавањем обезбедила закупнина за рачун тужиоца и да је њихова намера била да тужиоцу отворе рачун преко кога би вршиле уплату, што је он одбио. Ово указује да без обзира на сопствено незадовољство тужиоцевим начином живота, тужене као кћерке, имају осећај одговорности и настоје да га збрину на најприхватљивији могући начин, а што такође указује на одсуство неблагодарности коју тужилац покушава да докаже.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж 6290/16 од 28. септембра 2016. године)

*Аутор сентенце: Светлана Павић,
судија Апелационог суда у Београду*

ПОБИЈАЊЕ ДУЖНИКОВИХ ПРАВНИХ РАДЊИ

Правна радња је предузета на штету повериоца уколико услед њеног извршења дужник нема довољно средстава за испуњење повериочевог потраживања.

Из образложења:

Одлучујући о захтеву тужиље, првостепени суд је одбио тужбени захтев тужиље којим је тражила да се ради побијања дужниковог бестеретног располагања имовином утврди да уговор о поклону нема правна дејства према тужиљи у обиму који је потребан за намирење њеног потраживања према првотуженом као поклонодав-

цу, у износу од 7.000 евра, с обзиром да бестеретно располагање које је учинио првотужени у корист своје кћерке, у овој правној ствари друготужене, није предузето на штету тужиље као повериоца, јер је у време овог располагања тужени као поклонодавац имао довољно средстава за испуњење потраживања тужиље и то покретне ствари у приземљу куће у којој живи и које нису обухваћене уговором о поклону, као и новчане износе домаће и иностране пензије, те и да је тужени током поступка постао и власник непокретности по основу уговора о поклону, закљученог са мајком.

Одлучујући о жалби тужиље, другостепени суд је потврдио првостепену пресуду и оценио да у овом случају нису испуњени услови из члана 280. Закона о облигационим односима за побијање дужникових правних радњи, која одредба као услов за побијање дужникових правних радњи прописује доспелост повериочевог потраживања за наплату, али и услов да је дужник учинио одређену радњу на штету повериоца којом га онемогућава у наплати потраживања. У конкретном случају, потраживање тужиље јесте доспело на основу правноснажне судске одлуке, а којом одлуком је овде првотужени обавезан да тужиљи на име дуга исплати износ од 7.000 евра, са законском затезном каматом у динарској противвредности. Пре правноснажности пресуде, дужник је у корист своје кћерке располагао породичном кућом. Међутим, из утврђеног чињеничног стања не произлази да је бестеретно располагање учињено на штету тужиље као повериоца. Наиме, право повериоца да своје потраживање реализује принудном наплатом са средстава или са имовине дужника према одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу, има за циљ да поверилац наплати своје потраживање, а не да дужник буде санкционисан. Одредба члана 19. Закона о извршењу и обезбеђењу регулише питање средстава из којих се спроводи принудно извршење, па се према цитираној одредби принудно извршење спроводи на новчаним средствима дужника, покретним стварима извршног дужника и на непокретности извршног дужника, чиме се цитираном одредбом установљава редослед намирења повериоца у извршном поступку на имовини извршног дужника и то првенствено на његовим редовним новчаним примањима, потом у недостатку истих средстава пописом, проценом и продајом покретних ствари и најзад

пописом и проценом непокретне имовине извршног дужника. Првотужени, као извршни дужник и поклонодавац у овој правној ствари, има редовне месечне новчане приходе у виду динарске и девизне пензије, чија обустава од 1/2 њеног номиналног износа се већ реализује принудном наплатом у извршном поступку, који је у току овог поступка иницирала тужила као извршни поверилац, због чега је правилно одлучио првостепени суд да учињено бестеретно располагање које је првотужени извршио у корист своје кћерке није предузето на штету тужиле, као повериоца, због чега нису испуњени услови из члана 280 Закона о облигационим односима за побијање дужникових правних радњи.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж бр. 7704/15 од 13. јануара 2016. године)

*Аутор сентенце: Светлана Павић,
судија Апелационог суда у Београду*

УГОВОРНА КАЗНА

Споразум о уговорној казни дели судбину обавезе на чије се обезбеђење односи, па се исплата уговорне казне не може тражити након раскида уговора.

Из образложења:

"...У конкретном случају, у складу са овлашћењем из закона, странке су закључиле уговор о купопродајни непокретности и уговориле уговорну казну за случај неиспуњења, што међу странкама није спорно. Раскидом наведеног уговора због неиспуњења, престале су обавезе по члану 272. став 1. ЗОО и споразум о уговорној казни дели правну судбину на чије се обезбеђење односи. Стога правилно закључује првостепени суд да се по раскиду уговора о купопродаји, тужилац који је уговор раскинуо, не може позивати на право на исплату уговорне казне. Тужилац није тражио извршење уговора, већ је уговор раскинуо, а у том случају, имајући у виду акцесорност уговорне казне, односно да споразум о уговорној казни дели судбину обавезе на чије се обезбеђење односи, произилази да се

уговорна казна не може активирати, односно да тужилац не може тражити исплату по наведеном основу након раскида уговора. Дакле, не ради се о накнади штете која је настала као последица раскида уговора по члану 132. ЗОО, а која би припадала тужиоцу као оштећеној страни и такву би штету тужилац морао да докаже по основу и висини и износ исте се не би могао унапред уговорати. Стога нису основани наводи жалбе туженог да је суд тумачио уговор супротно уговорној вољи и стварним намерама парничних странака и да је тужени, обзиром на уговорено, у обавези да тужиоцу плаћа станарину за утужени период, без презентовања доказа о њеном плаћању од стране тужиоца..."

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж 7401/15 од 04. августа 2006. године)

*Аутор сентенце: Невенка Ромчевић,
судија Апелационог суда у Београду*

ЗАКОНСКА СУБРОГАЦИЈА

Нема законске суброгације у ситуацији када је постојао основ за искључење обавезе осигуравача (организације за осигурање) да надокнади штету која је наступила из осигураног случаја.

Из образложења:

Према разлозима првостепене пресуде тужени је, непридржавајући се саобраћајних прописа, 10.03.2010. године у Ужицу управљајући путничким возилом марке "Hyundai Tuscon" рег. ознаке... изазвао саобраћајну незгоду и том приликом оштетио возило којим је управљао. За предметну саобраћајну незгоду тужени је пресудом Основног суда у Ужицу К бр. 1416/10 од 11.05.2011. године оглашен кривим и изречена му је условна осуда у трајању од 6 месеци. Возило "Hyundai Tuscon" рег. ознаке..., власништво "Р", је у моменту саобраћајне незгоде било осигурано од одговорности за штету причињену трећим лицима код овде тужиоца по полиси бр... са периодом важења од 07.12.2005. године до 07.12.2011. године.

Тужилац је 02.07.2010. године на име поправке предметног возила предузећу "М" исплатио износ од 578.399,00 динара.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања правилно је закључио првостепени суд да тужилац, као осигуравач "Hyundai Tucson" рег. ознаке ..., власништво "Р", а којим возилом је усправљао овде тужени, нема право да се од туженог, као штетника, регресира за исплаћени износ с обзиром да је осигураник "Р" на основу члана 7. став 2. Услови за осигурање моторних и шинских возила тужиоца (регулисано питање губитка права из осигурања) изгубио права из осигурања; а пошто овај суд као другостепени у свему прихвата као довољне и јасне све разлоге које је за своју одлуку дао првостепени суд, то налази да је првостепени суд правилном применом члана 897. и 939. Закона о облигационим односима и члана 28. став 1. Закона о обавезном осигурању у саобраћају правилно одлучио када је захтев тужиоца за накнаду штете одбио као неоснован.

Наиме, чланом 7. Услови за осигурање моторних и шинских возила тужиоца, који је важио у време када се десила предметна саобраћајна незгода, предвиђено је у којим случајевима осигураник губи право из осигурања, као и када је осигуравач, поред постојања основа за искључење права из осигурања, у обавези да накнади штету проузроковану остварењем ризика предвиђеним чланом 3. Услови (у конкретном случају саобраћајна незгода) те када стиче право регреса према возачу у пуном износу исплаћене накнаде из осигурања (став 2.) - у случају када је штету проузроковао возач који је запослен код осигураника, а за време док управља возилом као и у случају када је штету на возилу проузроковао возач који је узео возило у најам од осигураника који се бави изнајмљивањем возила у виду делатности. Наиме, како је у конкретном случају осигураник "Р" на основу уговора о лизингу туженом дао возило на управљање (коришћење), а не по основу уговора о најму у својству предузећа који се бави изнајмљивањем возила, те како тужени није запослен код "Р" то је правилно првостепени суд закључио да на страни осигуравача, овде тужиоца, није постојала обавеза да исплати штету насталу на возилу који је у власништво осигураника "Р". Како је у конкретном случају дошло до губитка права из осигурања на страни

осигураника, односно како је постојао основ за искључење обавезе осигуравача, овде тужиоца, да надокнади штету насталу на возилу осигураника, то није дошло до законске суброгације из члана 939. Закона о облигационим односима и тужилац нема право на наплату регреса од туженог, како то, супротно жалбеним наводима, правилно закључује првостепени суд.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж бр.7124/16 од 19. јануара 2017. године)

*аутор сентенце: Тамара Бурашковић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

Накнада штете

ОДГОВОРНОСТ ДРЖАВЕ ЗБОГ НЕЗАКОНИТОГ И НЕПРАВИЛНОГ РАДА

Постојање одговорности државе, као правног лица није условљено намером или грубом непажњом.

Из образложења:

....Будући да тужилац, према наводима тужбе, тражи накнаду материјалне штете због погрешне судске одлуке изазване грешком судије услед грубе непажње, правилно је првостепени суд имајући у виду резултате спроведеног доказног поступка, применом правила прописаних чл. 231. ЗПП, закључио да тужилац није доказао своју тврдњу из тужбе о причињеној материјалној штети противправним, то јест незаконитим и неправилним радом органа тужене. Постојање одговорности тужене, као правног лица, у смислу чл. 172. став 1. ЗОО, није условљено намером или грубом непажњом, јер постојање намере и грубе непажње је правно релевантно само у регресној парници, што није случај ове правне ствари, па су наводи жалбе о постојању крајње непажње без утицаја на другачију одлуку. По чл. 172. став 1. ЗОО правно лице одговара за штету коју је његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем своје функције. Да би странка имала право на накнаду штете потребно је да је штета настала као последица противправности, односно као последица незаконитог или неправилног рада органа тужене у вршењу својих функција, односно у вези са вршењем истих. Правилност и законитост првостепене одлуке Привредног суда у Београду испитивана је кроз законом прописан поступак по правним лековима у којем је донета правноснажна одлука пред Привредним Апелационим судом у тој правној ствари, па је првостепени суд правилно закључио да су органи тужене поступали у законом про-

писаном поступку и у оквиру законских овлашћења. Због тога нема незаконитог и неправилног, односно противправног, поступања органа тужене Привредног суда у Београду и Привредног Апелационог суда. У одсуству противправности у поступању органа тужене државе, не постоји ни основ за њено обвезивање на накнаду штете тужиоцу у смислу чл. 172. став 1. ЗОО. Како тужилац није доказао своје тврдње о одговорности тужене за проузроковање штете, то је тужбени захтев правилно одбијен, а супротни наводи жалбе неосновани.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж 2226/2015 од 02. марта 2016. године)

*аутор сентенце: Јелена Марковић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

ПРАВО НА РЕХАБИЛИТАЦИОНО ОБЕШТЕЋЕЊЕ

Право на рехабилитационо обештећење односи се на све штетне последице проишле из неоснованог лишења слободе рехабилитованог лица, независно од чињенице да ли се наступање таквих последица везује за временски период лишења слободе или временски период после издржане казне.

Из образложења:

"...Тужилац је неосновано лишен слободе у периоду од 2 године, ограничена су му грађанска права у трајању од једне године и осуђен за кривично дело непријатељске пропаганде на казну строгог затвора у трајању од две године. Код таквог стања, првостепени суд је правилно закључио правилном применом наведене законске одредбе и чл. 200. Закона о облигационим односима да тужилац као рехабилитовано лице правноснажном судском одлуком има право на рехабилитационо обештећење - накнаду нематеријалне штете према туженој за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе и исплату јединствене накнаде која обухвата све штетне последице које се узајамно преплићу и условљавају.

Душевни болови због неоснованог лишења слободе из чл. 26. став 3. Закона о рехабилитацији, за које рехабилитованом лицу припада јединствена правична накнада, могу бити сви душевни болови из чл. 200. ЗОО проузроковани конкретним околностима лишења слободе, па се супротно наводима жалбе право на рехабилитационо одштећење односи се на све штетне последице произашле из неоснованог лишења рехабилитованог лица, независно од чињенице да ли се наступање таквих последица везује за временски период лишења слободе или временски период после издржане казне. Зато је и првостепени суд правилно оценио, имајући у виду све околности конкретног случаја, посебно животну доб тужиоца у моменту лишења слободе од 20 година, породичне прилике тужиоца, углед који је уживао као студент, трајање лишења слободе од 18.09.1951. године до 18.09.1953. године, природу кривичног дела за које је осуђен, услове у којима је издржавао казну, негативна осећања која је имао, болести тужиоца, штетне последице по изласку из затвора, које су се огледале у смањеном угледу, проблема које је имао као лице лишено слободе и осуђеник, нарочито у односу на запослење, да су му грађанска права била ограничена у трајању од једне године и да тужилац више од пола века није имао право на судску заштиту због неоснованог лишења слободе, ни право на уклањање последица које су настале, да износ од SSS.000,00 динара представља правичну новчану накнаду тужиоцу у време пресуђења, па је применом принципа правичности првостепена пресуда потврђена за исплату утуженог износа. Код таквог стања, по становишту овог суда као другостепеног, правичну новчану накнаду првостепени суд је одмерио руководећи се значајем повређеног добра и циљу коме служи та накнада, водећи рачуна да се њоме се не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом у смислу чл. 200. став 2. Закона о облигационим односима, па су супротни наводи жалбе неосновани.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж 3702/2016 од 07. децембра 2016. године)

*аутор сентенце: Јелена Марковић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ НЕОСНОВАНОГ КОРИШЋЕЊА СТАНА

Власник ствари има право на накнаду за коришћење ствари од несавесног држаоца, који је дужан предати власнику ствари све плодове, надокнадити вредност убраних плодова које је потрошио, отуђио или уништио, као и вредност плодова које је пропустио да убере.

Из образложења:

"...Првобитно означена тужила, сада пок. Р.М., захтев тужбе за плаћање накнаде за коришћење стана, површине 49 м², који је представљао део петособног стана у улици Кнеза Милоша бр. 3 у Београду, уписаног у лист непокретности бр. 208 КО Врачар, засновала је на чињеници да је власник те непокретности, а да тужени без правног основа користе стан, што указује на институт накнаде штете са стварноправним основом (заштита својине). Одредбама Закона о основама својинскоправних односа, уређена су права и обавезе савесног, односно несавесног држаоца непокретности, па је тако одредбом члана 38. прописано да савестан држалац није дужан да плати накнаду за коришћење ствари нити одговара за погоршање и пропаст ствари коки су настали за време његовог савесног држања (став 2), одредбом члана 39. да је несавестан држалац дужан предати власнику ствари све плодове (став 1), да је несавестан држалац дужан надокнадити вредност убраних плодова које је потрошио, отуђио или уништио, као и вредност плодова које је пропустио да убере (став 2), да савестан држалац постаје несавестан од тренутка када му је тужба достављена, али власник може доказивати да је савестан држалац остао несавестан и пре достављања тужбе (став 7). Чланом 40. став 1. Закона о основама својинскоправних односа је прописано, да право власника да од несавесног држаоца захтева предају убраних плодова и накнаду вредности плодова које је потрошио, отуђио, пропустио да убере или уништио, застарева за три године од дана предаје стана. Дакле, власник има право да тражи накнаду за коришћење своје ствари, под условима прописаним наведеним одредбама материјалног права. Савестан држалац постаје несавестан захтевом за предају ствари, с тим да власник може доказати да је и пре, савестан држалац постао несавестан.

Полазећи од наведених законских одредби, имајући у виду утврђено чињенично стање, а наиме да је прави претходник тужилаца, сада пок. Р.М. била власник дела петособног стана у улици Кнеза Милоша бр. 3, површине 49 м², да су тужени сада пок. С.Т., Д.Н.Т. и Д.Т., након смрти носиоца станарског права пок. М.Т., (27.02.1992. године), наставили да користе предметни стан, да је тужба ради утврђења да је овим туженима престало својство корисника стана уз обавезу на иселјење из истог, поднета још 1993. године, а што произилази из решења Трећег општинског суда у Београду Р 126/2002 од 27.05.2002. године којим је прекинут ванпарнични поступак до правноснажног окончања парнице која се у то време водила пред Трећим општинским судом у Београду П 4901/93 ради утврђења тих чињеница, да су тужени Д.Н.Т. и Д.Т., након правноснажног окончања парнице за њихово иселјење у којој је утврђено да је њихово својство корисника предметног стана, као и сада пок. С.Т. престало тренутком смрти пок. М.Т. (27.02.1992. године), предали кључеве од стана власнику пок. Р.М. 02.02.2009. године, то су тужени и по налажењу Апелационог суда, у обавези да тужиоцима, као правним следбеницима пок. Р.М. и сада сувласницима на предметној непокретности, солидарно исплате накнаду за неосновано коришћење предметног дела стана у укупном износу од 936.867,50 динара, који је правилно утврђен вештачењем у висини тржишне закупнине за тај период, са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног месечног износа, јер су тужени, имајући у виду све околности конкретног случаја, били несавесни држаоци још од 1993. године, пријемом тужбе у парници, која је већ тада започета ради њиховог иселјења. Потраживање није застарело за спорни период имајући у виду датум подношења тужбе (05.03.2009. године), као и утврђену чињеницу да су кључеви стана предали власнику пок. Р.М. 02.02.2009. године, у смислу члана 40. став 1. Закона о основама својинскоправних односа."

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж 3571/2014 од 18. маја 2016. године)

*аутор сентенце: Веселинка Милошевић
судија Апелационог суда у Београду*

НАКНАДА ШТЕТЕ И УСТАВНА ЖАЛБА

Подносилац уставне жалбе, који није истовремено са уставном жалбом поднетом до 04. јануара 2012. године поставио захтев за накнаду штете, није изгубио право да остварује накнаду штете код надлежног суда у парничном поступку, на основу одлуке Уставног суда којом је утврђено да је подносиоцу повређено право на суђење у разумном року.

Из образложења:

"У поступку пред првостепеним судом утврђено је да је одлуком Уставног суда Уж 1845/09 од 17.05.2012. године утврђено, да је тужиоцу повређено право на суђење у разумном року у поступку који је вођен у радном спору пред Другим општинским судом у Београду у предмету П1 349/07, а затим пред Првим основним судом у Београду у предмету П1 бр. 2121/10... Поступак је пред првостепеним и другостепеним судом трајао 17 година, а укључујући и поступак по ревизији укупно 19 година, при чему тужилац није допринео трајању поступка, а радило се о радном спору који је хитан и имао је велики значај за тужиоца, јер је оспоравао одлуку о престанку радног односа, те је на основу одлуке другостепеног суда враћен на рад 13.03.2012. године. Тужилац се дана 18.05.2012. године обратио Комисији за накнаду штете, а затим 27.09.2012. године ургенцијом, јер није добио одговор на поднет захтев...

Законом о изменама и допунама Закона о Уставном суду ("Сл. гласник РС", бр. 99/2011 од 27.12.2011. године), који је ступио на снагу 04.01.2012. године и који се сходно члану 40. истог Закона има применити и на поступке започете пре ступања на снагу овог Закона, сем захтева за накнаду штете који су поднети Комисији из члана 90. став 3. Закона о Уставном суду, до дана ступања на снагу овог Закона (04.01.2012. године), који ће се решавати у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона, брисана је одредба члана 90 Закона о Уставном суду (одредбе о Комисији за накнаду штете). Одредбом члана 33. Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду ("Сл. гласник РС", бр. 99/2011 од 27.12.2011. године) измењене су и одредбе члана 89. став 2. и 3. Закона о Уставном суду, тако да одлуком којом се усваја уставна жал-

ба, Уставни суд ће одлучити и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете, када је такав захтев постављен, а одредба члана 85. Закона о Уставном суду је допуњена ставом 3, да захтев за накнаду штете може бити постављен само истовремено са подношењем уставне жалбе. Из наведеног следи да ће се поступци започети пре ступања на снагу овог закона ("Сл. гласник РС", бр. 99/2011 од 27.12.2011. године) окончати по одредбама овог закона, осим захтева за накнаду штете који су поднети Комисији из члана 90. став 3. Закона о Уставном суду ("Службени гласник РС, број 109/07), до дана ступања на снагу овог закона (04.01.2012. године), који ће се решавати у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона.

Имајући у виду наведено, а код утврђене чињенице да се тужилац после одлуке Уставног суда Уж 1845/09 од 17.05.2012. године, обратио Комисији за накнаду штете захтевом за накнаду штете дана 18.05.2012. године, дакле након ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду (04.01.2012. године), то се у конкретном случају имају применити одредбе Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду. Тужилац није истовремено са подношењем уставне жалбе поставио захтев за накнаду штете, јер у смислу одредбе члана 89. Закона о Уставном суду, важећој пре наведених измена, то није било прописано као обавеза, већ могућност с обзиром да је за остварење накнаде штете био предвиђен други правни пут (подношењем захтева за накнаду штете Комисији за накнаду штете, а затим и тужбе код надлежног суда). Међутим, тужилац због наведеног није изгубио право да оствари накнаду штете у парничном поступку, јер након извршених измена и допуна Закона о Уставном суду ("Сл. гласник РС", бр. 99/2011 од 27.12.2011. године), више и није могао истицати нове захтеве (захтев за накнаду штете) у поступку пред Уставним судом, јер се не ради о захтеву о којем је Уставни суд могао одлучивати самостално у односу на основни захтев подносиоца уставне жалбе за утврђење повреде права. Како је изменама и допунама Закона, одредба члана 85 Закона о Уставном суду допуњена ставом 3, да захтев за накнаду штете може бити постављен само истовремено са подношењем уставне жалбе,

на тај начин је одређено да се у уставној жалби, али не и накнадно у току поступка пред Уставним судом може поставити овај захтев и ништа више од тога. Међутим, то не значи да је на тај начин елиминисана надлежност суда у парници да одлучује по таквом захтеву уз услов да исти није постављен уставној жалби, што је овде случај. Да је елиминисана надлежност за одлучивање о накнади штете из овог основа у парници то би и било прописано, па пошто то није учињено, важи правило из одредбе члана 22. став 2. Закона о уређењу суда."

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж 2306/2016 од 25. августа 2016. године – пресуда Првог основног суда у Београду П. 6922/15 од 26. новембра 2015. године)

*аутор сентенце: Катарина Радаљац,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

ДЕЈСТВО ЗАКЉУЧЕНОГ ВАНСУДСКОГ ПОРАВНАЊА ОШТЕЂЕНОГ СА ОСИГУРАВАЧЕМ ПРЕМА ОСИГУРАНИКУ

Закључено поравнање са осигуравачем има дејство према осигуранику, као солидарном дужнику, утолико што оштећени не би могао захтевати од њега потпуно обештећење, већ само разлику између потпуне и исплаћене накнаде штете по поравнању, и то за ону врсту штете на који се поравнање односи.

Из образложења:

"...Побијана пресуда је донета са образложењем да је тужила, као поверилац, закључила вансудско поравнање са "Д а.д.о., као дужником, о исплати комплетне нематеријалне штете у износу од 1.211.250,00 динара, настале по штетном догађају, саобраћајној незгоди од 17.12.2007. године око 17,00 часова, када јој је овде тужени, управљајући својим моторним возилом марке цип "П", крећући се уназад на раскрсници УЛИЦАео тешке телесне повреде, за које је оглашен кривим правноснажном пресудом Првог основног суда у Београду К бр. 13173/10 од 28.01.2013. године, за кривично дело те-

шко дело против безбедности јавног саобраћаја. Тужилца је потписом поравнања изјавила да услове из истог прихвата, да је исплатом новчаног износа из поравнања у целости намирена за све видове штете који су наступили или ће евентуално наступити као последице тог штетног догађаја, те да се одрекла сваког даљег одштетног или тужбеног захтева према "Д" а.д.о., осигуранику или трећем лицу у истој ствари, а да јој је садржина овог поравнања прочитана, протумачена и да представља израз слободне воље потписника.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је стао на становишта да се закљученим поравнањем и исплатом износа од 1.211.250,00 динара на име комплетне нематеријалне штете тужилца јасно и недвосмислено изјаснила да је трајно и у целости намирена за све видове штете који су наступили или ће евентуално наступити из тог штетног догађаја, те да се одриче сваког даљег одштетног или тужбеног захтева према осигуравачу, осигуранику или трећем лицу, па је у потпуности разрешен спор између странака, због чега тужилца као оштећена не може у судском поступку основано потраживати накнаду штете из истог штетног догађаја од туженог као штетника. Првостепени суд је такође навео да закључено поравнање није у супротности са принудним прописима и добрим обичајима у смислу чл. 103. Закона о облигационим односима, да је закључено у погледу права којим странке могу располагати, да тужилца не може тражити поништење закљученог поравнања због прекомерног оштећења на основу чл. 1094. Закона, као и да до закључења главне расправе није доставила доказе, нити евентуално поднела тужбу ради поништаја поравнања у смислу чл. 112. и 117. Закона, те да поравнање производи дејство и према туженом на основу чл. 418. Закона. Имајући у виду наведено, првостепени суд је позивом на одредбе чл. 1089, 1090. став 1. и 1092. став 1. Закона одлучио одбијањем тужбеног захтева и у односу на материјалну штету.

По оцени апелационог суда, оваква одлука првостепеног суда се не може прихватити као правилна, јер је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено, на шта се жалбом основано указује.

Становиште првостепеног суда да је тужиља уговорени и исплаћени износ по основу вансудског поравнања прихватила као износ пуне накнаде штете по свим основима, и то како према осигуравачу, тако и према осигуранику не може се прихватити као правилно, јер је првостепени суд погрешно протумачио чл. 418. Закона о облигационим односима.

Тужени, као штетник и осигураник, и "Д" а.д.о., као осигуравач, су солидарни дужници према тужиљи, као оштећеној, због проузроковане штете настале из истог штетног догађаја, односно предметне саобраћајне незгоде, у смислу чл. 414. Закона о облигационим односима. Предмет овог спора је захтев за накнаду материјалне штете тужиље према туженом проистекле из тог штетног догађаја, која није обухваћена закљученим поравнањем са осигуравачем. Дакле, тужиља није закључила поравнање са туженим, па њена изјава у поравнању о одрицању да потражује накнаду штете од осигураника не може имати дејство изјаве о одрицању према туженом да од њега захтева накнаду штете, нити је предмет поравнања накнада материјалне, већ нематеријалне штете. У смислу чл. 418. Закона закључено поравнање са осигуравачем има дејство према осигуранику, као солидарном дужнику, утолико што оштећени не би могао захтевати од њега потпуно обештећење, већ само разлику између потпуне и исплаћене накнаде штете по поравнању са осигуравачем, и то за ону врсту штете на који се поравнање односи. Због тога тужиља закључењем поравнања са осигуравачем о накнади нематеријалне штете и исплатом износа по основу закљученог поравнања није могла изгубити право на судску заштиту према туженом као другом солидарном дужнику у односу на захтев за накнаду материјалне штете...."

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж 6621/2015 од 21. септембра 2016. године)

*аутор сентенце: Јелена Марковић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

Стамбено право

ИСЕЉЕЊЕ ЧЛАНА ПОРОДИЧНОГ ДОМАЋИНСТВА

О тужбеном захтеву за исељење члана породичног домаћинства из стана који је најпре додељен закупцу на трајно коришћење, а потом откупљен, одлучује се према одредбама Закона о становању, а не према одредбама Закона о основама својинскоправних односа.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању, тужиљи је у поступку накнаде за експроприсану непокретност исплаћена накнада и по основу поравнања закљученог са Дирекцијом за грађевинско земљиште и изградњу Града Београда тужиљи је додељен стан на трајно коришћење, као закупцу на неодређено време, а који ће користити са сином, снахом и унукама, као члановима породичног домаћинства. У уговору о закупу додељеног стана на неодређено време, који је тужиља закључила са Јавним предузећем за стамбене услуге, иста лица су уписана као чланови њеног породичног домаћинства. Тужиља је са Градом Београдом закључила уговор о откупу спорног стана. Тужена је удајом за тужиљиног сина изгубила својство члана породичног домаћинства своје мајке, јер се преселила код супруга у породичну кућу која је била предмет експропријације. Након што је супруг тужене преминуо, није дошло до промене стамбених прилика тужене, па је наставила да живи у спорном стану са тужиљом и својим средствима доприноси плаћању трошкова одржавања стана. Поремећени односи парничних странака, услед којих је долазило до међусобног вербалног сукоба међу њима, проузроковани су обојано, а не искључиво кривицом тужене.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања правилно је првостепени суд применио материјално право, и то одредбе чланова 16. став 3. и 36. Закона о становању и оценио да је тужбени захтев за исељење тужене неоснован.

Наиме, одредбом члана 16. став 3. Закона о становању је прописано да чланови породичног домаћинства имају право становања у стану који се откупи по одредбама овог закона, а одредбом члана 36. истог Закона је прописано да чланови породичног домаћинства закупаца друштвеног стана имају право да трајно користе тај стан, а да купац стана може, из оправданих разлога, да откаже даље коришћење стана сваком члану породичног домаћинства, осим малолетном детету, брачном другу или лицу које је дужан да издржава по закону, с тим што рок за исељење не може бити краћи од 30 дана. Купац стана може тужбом код надлежног суда да тражи исељење члана породичног домаћинства, ако се тај члан не исели у остављеном року.

Како је тужиљи у поступку накнаде за експроприсану непокретност додељен спорни стан на коришћење са члановима породичног домаћинства и тужена је у том својству уписана и у уговор о закупу стана, околност да је спорни стан у међувремену откупљен на име тужиље, не мења правни положај тужене у спорном стану, односно не утиче на њено право да станује у стану и да га трајно користи, тим пре што је живела у домаћинству са тужиљом и у експроприсаној непокретности, никада није напуштала породично домаћинство, нема на други начин решено стамбено питање, учествује у плаћању трошкова становања, а користи стан на начин који не угрожава нити умањује право тужиље да у њему станује, а односи парничних странака су поремећени услед међусобних вербалних сукоба и проузроковани обострано, а не искључиво кривицом тужене, па не постоје оправдавани разлози за исељење тужене као члана породичног домаћинства тужиље из спорног стана.

С тога се неосновано у жалби указује да тужиља, као власник стана, ужива право на слободну употребу и располагање станом, без било каквих ограничења, у смислу одредби Закона о осно-

вама својинскоправних односа, јер је тужиља постала власник стана откупом, па са члановима породичног домаћинства који имају право становања у стану, у складу са одредбама Закона о становању, користи стан заједнички, што значи да је право власника стана ограничено правом становања члана породичног домаћинства у спорном стану. Законски услов да тужиља откаже члану породичног домаћинства даље коришћење стана је постојање оправданог разлога за отказ (ако чланови породичног домаћинства не учествују у трошковима одржавања стана или због поремећених односа онемогућавају или знатније отежавају власника стана у коришћењу стана) који услов у конкретном случају није испуњен.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж. бр. Гж.бр. 8544/2016 од 09. фебруара 2107. године)

*аутор сентенце: Јелена Соврлић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

ПРАВО НА ДОМ И ПРАВО НА ИМОВИНУ

Тужена, као разведена супруга тужиоца која двадесет пет година станује у стану који је тужиоцу био додељен на коришћење и за њу, а који је тужилац откупио после развода брака парничних странака, има правни основ да стан користи као свој дом, па њено право на дом, у конкретном случају, претеже над правом својине тужиоца.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању, брак парничних странака је закључен 1974. године, а разведен 10.06.1987. године пресудом којом је тада једанаестогодишња ћерка странака поверена на негу, чување и васпитавање мајци, а деветогодишњи син странака оцу. Предметни стан је 20.04.1987. године додељен тужиоцу да га користи са туженом - његовом тадашњом супругом и њихово двоје деце, што је назначено и у уговору о коришћењу стана који је тужилац закључио 01.08.1988. године, непуна два месеца по разводу бра-

ка, у ком уговору је тужена означена као корисник стана. Тужилац је стан откупио у априлу 1993. године. Парничне странке су и после развода брака наставиле да живе у стану са децом све до 2000. године, када се тужилац пензионисано и одселио из стана, у коме је остала тужена са децом. Након 2005. године, када се ћерка парничних странака удала и иселила из стана, тужена је наставила да користи стан са сином и његовом породицом. Између тужене и њене снахе односи су се пореметили у периоду између јуна 2003. године, по рођењу првог унучета странака, када је тужена ошамарила снаху, и септембра 2004. године, када је снаха напустила стан, а тужилац поднео тужбу за исељење тужене. Снаха парничних странака вратила се у стан у јануару 2005. године, након договора са туженом, од када су се односи између тужене и породице њеног сина у потпуности стабилизовали - они живе без несугласица, тужена помаже синовљевој породици, чува унуке, кува, обавља кућне послове, а њена снаха је у међувремену засновала стални радни однос.

Погрешно је првостепени суд закључио да тужена, као тужиочева бивша супруга, нема правни основ за становање у предметном стану и да својим понашањем ремети односе укућана, те да је стога основан тужбени захтев тужиоца, као власник стана, за исељење тужене из стана, у смислу одредбе члана 3. Закона о основама својинскоправних односа којом је власник овлашћен да ствар држи, да га користи и да њиме располаже, што укључује и овлашћење да тражи исељење тужене у свако време.

Првостепеном одлуком решавано је о неotuђивим људским правима која су гарантована Уставом Републике Србије (у даљем тексту: Устав) и општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима и која се примењују непосредно и без дискриминације (члан 18. став 1. и 21. Устава). Реч је о праву на дом из члана 8. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција) и праву на имовину (члан 58. Устава и Протокол бр. 1 уз Конвенцију). Сврха уставних јемстава ових неotuђивих права (члан 19. Устава), јесте да служе очувању људског достојанства и остварењу пуне слободе и једнакости сваког појединца у праведном, отворе-

ном и демократском друштву заснованом на начелу владавине права. На сличан начин како то чини Конвенција, Устав прописује да се законом може прописати начин остваривања ових права (члан 18. став 2. и 3. Устава) само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединог права због његове природе. При томе закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајамченог права, с обзиром да се одредбе о људским и мањинским правима тумаче у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење (члан 18. Устава, члан 30. Универзалне декларације Уједињених нација и члан 17. Конвенције). Људска права зајемчена Уставом могу бити ограничена само законом, и то само ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајамченог права, с тим што се њихов достигнути ниво не може смањивати (члан 20. Устава). Приликом ограничавања људских права, сви државни органи, а нарочито судови, дужни су да воде рачуна о суштини права које се ограничава, важности сврхе ограничења, природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права.

С обзиром на то да је, сагласно одредби члана 16. став 2. Устава, Конвенција саставни део правног поретка Републике Србије и да се непосредно примењује, судови су дужни да штите и права и слободе зајемчене Конвенцијом. Одредбама члана 8. Конвенције је утврђено право сваког лица на поштовање његовог приватног и породичног живота, дома и преписке (став 1.), као и да се јавне власти неће мешати у вршење овог права осим ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других (став 2.).

Тужена живи у предметном стану 25 година непрекидно, након што је стан 1987. године додељен тужиоцу на коришћење за њега, тужену и њихову децу. Приликом закључења уговора о коришћењу стана 1.8.1988. године, тужилац је означио тужену као уговорну корисницу стана, иако је брак странака већ био разведен (10.6.1988. године). Заједно са тужиоцем и децом, уз очигледну сагласност тужиоца, тужена је наставила да станује у стану и након што га је тужилац стекао у својину откупом (1993. године), па и после 2000. године, када се иселио из стана. Односи између укућана били су поремећени стицајем околности за који су обострано одговорне тужена и снаха парничних странака, и то само у кратком периоду пре више година, и поправили су се до те мере да син парничних странака са својом породицом не би могао да функционише без помоћи тужене. Супротно обавези о терету доказивања из чланова 7. став 1, 220. и 300. ЗПП, тужилац није доказао да је тужена била у могућности да своје стамбено питање реши на неки други начин нити да би то могла да учини убудуће.

Дакле, за све време од када користи предметни стан, тужена има правни основ за становање, како на основу уговора о коришћењу стана, у складу са члановима 9. и 17. тада важећег Закона о стамбеним односима ("Службени гласник СРС", бр. 8/81 - пречишћени текст, 18/81, 38/84), тако и на основу сагласности тужиоца као власника стана. Тужилац се није противио да тужена станује у стану у периоду дугом скоро две деценије, па је на тај начин установљено право становања у корист тужене, као право личне службености, у складу са правним правилима садржаним у параграфима 384. и 342. Српског грађанског законика, која се примењују на основу члана 4. Закона о неважности правних прописа донетих пре 06. априла 1941. године и за време непријатељске окупације ("Службени лист ФНРЈ" бр. 84/46, 104/46, 96/47). На тај начин су код тужене успостављене довољне и трајне везе са предметним станом да би он могао да се сматра њеним "домом" у смислу члана 8. Конвенције. Све и да тужена нема правни основ да настави са коришћењем предметног стана, а има га с обзиром на наведене околности, туженој је гарантована заштита права на дом у коме она живи последњих 25 година, с

обзиром да тужилац није доказао да тужена има могућности да стекне други дом или да се настани у другом дому.

У конкретном случају нису испуњени легитимни циљеви друштва који допуштају мешање државе у остваривање права на дом. Апелациони суд налази да обавезивање тужене да напусти предметни стан, како је то учињено првостепеном пресудом, представља недопуштено мешање државе у право тужене на поштовање њеног дома које се заснива на стварноправној личној службености становања и којим се повређује члан 8. став 1. Конвенције.

Апелациони суд је, при томе, имао у виду да је у конкретном случају реч о спору између тужиоца, као власника стана који се сматра домом тужене и саме тужене, као особе која стан тужиоца користи као свој дом. Интерес је тужене да у том стану настави да остварује своје право на дом сагласно члану 8. став 1. Конвенције, али је том њеном интересу супротстављен интерес тужиоца као власника стана да оствари своје право својине у смислу члана 3. Закона о основама својинскоправних односа, члана 58. Устава и члана 1. Протокола 1 уз Конвенцију. Остваривање права тужене на поштовање дома спречава тужиоца као власника стана да је исели из стана, чију предају тужилац ни не тражи, јер је очигледно сагласан да у стану и даље настави да станује син странака са својом породицом.

Имајући у виду да је право тужене на дом стечено у складу са законом, Апелациони суд у Београду налази да је ограничење својинског права тужиоца у конкретном случају оправдано и да није нарушена осетљива равнотежа између права тужене на дом и права својине тужиоца, због чега је преиначио првостепену пресуду и одбио тужиочев захтев за иселење. При томе, иако у конкретном случају мешање у право својине тужиоца није проузроковала држава, него физичко лице, наведени захтеви су, и у том случају, морали бити узети у обзир на одговарајући начин. И када су у питању приватноправни односи, држава има обавезу да заштити уставно и конвенцијско право својине сваког физичког или правног лица од посезања трећих лица у то право, осим кад је реч о посезању које је утемељено на закону, које је у у општем или јавном интересу и које је неопходно у демократ-

ском друштву, а у конкретном случају ради се управо о таквом оправданом и законитом ограничењу права тужиоца.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж-6764/2013 од 23. октобра 2013. године)

аутор сентенце: Драгана Бољевић,
судија Апелационог суда у Београду

ПРАВО НА ПОШТОВАЊЕ ДОМА

Гаранција Европске конвенције захтевају да мешање у право на поштовање дома буде засновано не само на домаћем законодавству већ и сагласно члану 8. став 2. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода сразмерно легитимном циљу који се жели постићи и који је неопходан у демократском друштву.

Из образложења:

Одредбом члана 8. став 1. Европске конвенције о људским правима прописано је да свако има право на поштовање свог приватног породичног живота, дома и преписке. Ставом 2. прописано је да се јавне власти неће мешати у вршење овог права, осим ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву, односно у интересу националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, а ради спречавања нереда и криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других. Основна идеја заштите права на које се примењује члан 8 наведене Конвенције јесте да постоји сфера живота сваког појединца у коју држава не сме да се меша осим у оним ситуацијама када су кумулативно испуњени услови из става 2. овог члана, односно да такво мешање буде у складу са законом и да има легитимни циљ и када је оно неопходно у демократском друштву.

Непрекидним коришћењем спорног стана у дужем временском периоду, по налажењу овог суда успостављена је довољна и трајна веза туженог с тим станом да би се иста могла сматрати ње-

говим домом у смислу члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту Европска конвенција), чије се одредбе непосредно примењују сагласно члану 16 став 2 Устава Република Србије. При томе из образложења побијане пресуде произилази да је тужени иако се није изричито позвао на члан 8 Европске конвенције, суду је изнео аргументе везане за сразмерност његовог исељења, истичући да је предмети стан од његове егзистенцијалне важности, с обзиром да је иако млад човек тешко болестан од ХИВ-а, да је незапослен, нема средстава за издржавање већ живи од материјалне помоћи коју му пружа тетка. Интерес туженог је да у предметном стану настави да остварује своје право на дом, сходно члану 8. став 1. Европске конвенције. Том његовом интересу супротстављен је интерес тужиоца који настоји да оствари своја права власништва у смислу члана 58. Устава Републике Србије, члана 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију. У том контексту, с обзиром на постављена два супротстављена правна интереса овим спором се мора пресудити коме од та два интереса треба дати предност. Гаранције Европске конвенције захтевају да мешање у права на поштовање дома буде засновано не само на закону, већ и сагласно члану 8. став 2. наведене конвенције, а сразмерно легитимном циљу који се жели постићи и који је неопходан у демократском друштву. Власник спорног стана који је по својој структури веома мале површине је Град Београд, који би исељењем туженог ступио у посед своје имовине. Међутим, за разлику од права Града Београда да врши своја овлашћења на имовини чији је власник, а која је имајући у виду структуру исте мале вредности, интерес туженог је да настави да станује у предметним просторијама и за њега је то питање од егзистенцијалне важности, с обзиром да би исељењем туженог из предметног стана његов статус, као статус тешко оболелог лица, био статус бескућника јер исти на други начин нема решено стамбено питање, а у недостатку финансијских средстава он себи на други начин не може решити стамбену потребу. Стога, у светлу свих околности конкретног случаја и то да је предметни стан површине 25м², и да је за туженог од егзистенцијалне важности, јер је тешко болестан, да је незапослен и нема средстава за издржавање, Апелациони суд налази да се исељење туженог ради остварења имовин-

ског права Града Београда не би могло сматрати нужним у демократском друштву и сразмерним том циљу у смислу члана 8. став 2. конвенције, јер поштовање права на дом туженог претеже над остварењем имовинских права Града Београда на предметном стану, нарочито имајући у виду да се ради о стану површине 25м², који због тога нема велику тржишну вредност.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж.бр.4466/16 од 22. јуна 2016. године)

*аутор сентенце: Ива Мицић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

Породично право

ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ КОД УЗАЈАМНОГ ИСПОЉАВАЊА НАСИЉА МЕЂУ ПАРТНЕРИМА

Мотиви бивших партнера због којих они узајамно испољавају било какав облик насиља не чини то насиље ни оправданим ни допуштеним јер према свим облицима испољавања насиља друштво мора да има нулту толеранцију.

Из образложења:

"Тужиља је вршила насиље према туженом тако што га је узнемиравала позивањем телефоном како њега лично уз свађање и вређање (називајући га лудаком и да ће га пријавити да је педофил), тако и његову нову партнерку, долажењем испред тадашњег места становања туженог и покушаја оштећења његовог возила (Панчево, улица Стевана Сремца бр. 41), плувањем туженог, те долажењем испред куће актуелне партнерке туженог Јоване Јасике и њене мајке Наде Аће (Панчево, у улици Краљевића Марка бр. 18) са којима је тужени октобра 2016. године засновао заједничко породично домаћинство, уз галамљење и упућивање увреда (називајући туженог, његову партнерку и њену мајку курвама), уз настављање повремених позивања мобилним телефоном и туженог и његове партнерке, и на друге начине....

Тужени је према тужиљи испољио насиље у виду узнемиравања позивањем тужиље телефоном уз свађу, долажењем на радно место тужиље уз упућивање претњи тужиљи у присуству запослених, праћења тужиље својим возилом, пресретања тужиље својим возилом, онемогућавања слободе кретања, застрашивања упућивањем претњи, вређањима на различитим местима, па и у присуству заједничке кћерке..... наношењем удараца, шутирањем и дављењем (догађај од 22.10.2016. године када је тужени више пута ударио ту-

жиљу испред пекаре негде око 19,00 часова, и то неколико пута песницом по глави, а када је тужиља подигла руку да заштити главу, том приликом је тужени давио, шутнуо је у доњи део стомака, а тек када је тужиља успела је да викне "у помоћ", одмакао се од ње, што је тужиља искористила и успела да утрчи у возило и побегне) и на друге начине....

* * *

Објашњавање од стране туженог у тужби и у жалби мотива због којих је уследило његово понашање према тужиљи, ближе описано у изложеном чињеничном стању, је такође без утицаја на другачију одлуку у овој правној ствари. Ово стога што мотиви бившег партнера због којих они узајамно испољавају било какав облик насиља не чине то насиље ни оправданим, нити допуштеним, а према свим облицима испољавања насиља друштво мора имати нулту толеранцију."

(Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж2 71/17 од 23. фебруара 2017. године)

*аутор сентенце: Јелена Бајић Урошевић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

Медијско право

ПРАВО МЕДИЈА НА СЛОБОДУ ИЗРАЖАВАЊА

Новинарски став, чијом се садржином просечном читаоцу шаље тенденциозна порука о безрезервној тачности верно пренетих туђих навода чија тачност и потпуност није проверена, представља изношење неистинитих навода заснованих на непровереним чињеницама, због чега не може бити правдан правом медија на слободу изражавања.

Из образложења:

"...Полазећи од садржине објављеног чланка, објављених наслова и поднаслова, који је илустрован фотографијом К.М. са видном променом на доњој усни, информације објављене у уводу предметног чланка "Канадски модел и глумица у филмовима за одрасле К.М. (26) дошла је у јулу у Београд на естетске операције носа, груди и усана, али је након захвата у приватној клиници МСБ, коју води пластични хирург др М.Ј, остала без пола доње усне. К. је месецима трпела несносне болове због рупе у доњој усни која се створила након операције: За све ово време, он и њен супруг Д, који живе од снимања секса уживо и пуштања музике, не могу да раде." представљају информације у којима је тужилац као субјект био препознат и које као нетачне и непотпуне имају способност да повреду углед и част тужиоца.

Тужени су прихватили и пренели наводе Д.М. које је потврдила и К.М, да је услед операције усана К. имала компликације у виду велике рупе на усни, без да су је видели, објављујући фотографије чија аутентичност и време настанка није проверена и без претходног осврта на садржину докумената као противдоказ које им је показао тужилац пре објављивања текста, уз паушално позивање на лекарски извор који им је потврдио да све указује на лекарску гре-

шку, али не и да је искључена могућност да су узрок евентуалне последице, сагласно изјави Д, други фактори. Међутим, обзиром на озбиљност оптужби које су тужиоцу приписане, објављене информације у уводу текста, које својом садржином исказују новинарски став о апсолутној тачности објављених навода, нужно су захтевале да порекло, истинитост и потпуност тако пренетих навода претходно буде проверено додатним ангажовањем тужених, на други поуздан начин и из других поузданих извора у смислу члана 3 Закона о јавном информисању, што је у конкретном случају изостало..... Због тога, новинарски став исказан у уводу објављеног чланка, којим се тужиоцу приписује кривица за учињену лекарску грешку, која током првостепеног поступка није доказана, и тиме својство лица које не само да руководи клиником већ и несавесно и нестручно обавља своју професију пластичног хирурга, садржи чињеничне исказе чија потпуност и тачност није проверена са пажњом примереном околностима конкретног случаја. Код таквог стања, чланак је заснован на нетачно и непотпуно објављеним информацијама, чијом садржином и сензационалистичким описом "остала без пола доње усне".. "трпела несносне болове због рупе у доњој усни која се створила након операције", уз објављене наслове и фотографије, се просечном читаоцу шаље тенденциозна порука о безрезервној тачности пренетих навода Д.М. у даљем делу текста и иде за тим да се учврсти негативно мишљење о професионалном раду и личности тужиоца и створи чврсто уверење о његовој кривици, без реалног основа. Због тога је правилан закључак првостепеног суда да увод који је цитиран наводи читаоца на закључак да су пренети наводи истина, без остављања могућности да се ради само о тврдњи једне стране и о могућности да се ради о неистини.

Наиме, према Закону о јавном информисању тужени јесу дужни да верно пренесу туђе информације, идеје и мишљења, али се не могу ослободити одговорности ако је нетачна и непотпуна информација, иако заснована на тако верно пренетим информацијама, идејама и мишљењима, ипак објављена без дужне новинарске пажње и у циљу сезационализма, што је у конкретном случају. Код таквог стања, неосновани су и наводи жалбе тужених да нема њихове одговорности указивањем да новинарски став у уводу објављеног

Апелациони суд у Београду

представља изнето мишљење, односно закључак тужених на дозвољен начин и у складу са наведеним Законом. Напротив, таквим поступањем тужених нарушена је и пропорција слободе изношења информација у циљу обавештавања јавности о одређеним догађајима и дужности и одговорности у циљу заштите личних права других лица у смислу члана 10. Европске конвенције за заштиту људских права и слобода. С тога је првостепени суд правилно закључио да између штете коју тужилац трпи у виду душевног бола због повреде части и угледа и поступања тужених супротно члановима 3. и 4. Закона о јавном информисању постоји узрочна веза и да су тужени солидарно одговорни за ту штету по члановима 80 истог закона.."

(Пресуда Апелационог суда у Београду ГжЗ бр. 308/2016 од 03. фебруара 2017. године)

*аутор сентенце: Јелена Марковић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

Ауторско право

КОАУТОРСТВО

Тужилац је у стварању фотографије учествовао као техничка помоћ, па није коаутор фотографије јер је за коауторство потребан заједнички стваралачки рад.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању, првотужени је професионални реномирани српски фотограф и светски познато име у свету спортских фотографа. Дана 19.07.2009. године, одржавао се турнир у одбојци на песку "Vip Beach Masters". У манифестацији је својим доскоком из авиона учествовао и сада покојни скакач из авиона U.G., а спонзор самог скока био је Red Bull чији је фотограф био првотужени. Првотужени је првог дана турнира позвао тужиоца који је такође скакач, да му асистира, што је он прихватио. Задатак тужиоца је био да направи неколико снимака притискањем даљинске команде фотоапарата који се налазио на кациги коју је он носио, односно да буде носилац камере и да скочи са особом коју треба да слика. Првотужени је био организатор, он је наместио позицију фотоапарата и опреме који су били у његовом власништву и извршио је подешавање параметара на фотоапарату и уложио је и идеју и рад, а тужиоцу и U.G. је платио цену скока са авиона. Фотографије су настале тако што је тужилац "окинуо" фотоапарат, с обзиром да даљински управљач првотуженог има домет 1600 стопа (што је мање од 500 метара), а авион се у том моменту налазио на већој висини. Првотужени је фотографију познатог скакача из авиона U.G. јавно саопштио у часопису "Максим" издање за Србију, за септембар 2009. године, на страни 68 и 69, чији је издавач друготужени. Првотужени је наведену фотографију објавио и јавно саопштио и на интернет страници <http://www.ekstreme-fotographer.com/sports.5.html>, и учинио је доступном јавности.

Одредбом члана 9. став 1. Закона о ауторском и сродним правима прописано је да је аутор физичко лице које је створило ауторско дело. Ставом 3. наведеног члана, прописано је да је аутор дела носилац ауторског права. Одредбом члана 10. став 1. истог закона прописано је да је коаутор физичко лице које је заједничким стваралачким радом с другим лицем створило одређено дело.

У конкретном случају, у циљу промовисања манифестације " Одбојке на плажи у Новом Саду", Red Bull и првотужени као светски познати фотограф екстремних спортова су организовали боравак познатог скакача U.G. у Србији, а који би својим скоком из авиона знатно допринео манифестацији, потом су обезбедили авион и одлучили где ће скок бити обављен. Фотографије начињене приликом скока наведеног скакача су уређене фотоапаратом првотуженог који је извршио подешавање фотоапарата на кациги тужиоца и упутио тужиоца, који је такође скакач којим механизмом да фотографише U.G. с којим је скочио из авиона, односно на који начин да врши окидање фотоапарата који је имао даљинске команде. Тужилац је као скакач за изведени скок добио накнаду, а снимци свих фотографија после скока остали су код првотуженог као аутора дела. Тужилац није коаутор наведених фотографија како је то правилно оценио првостепени суд, јер је за коауторство потребан заједнички стваралачки рад, а у стварању ових фотографија искључиво је учествовао првотужени, док је тужилац учествовао једино као техничка помоћ, притискајући команду за окидање фотоапарата на својој кациги, остваривши оно што је првотужени претходно организовао и креативно осмислио. Првостепени суд је правилно закључио да је првотужени искључиви носилац ауторских права и да је тужбени захтев тужиоца неоснован.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж4.бр.163/16 од 28. септембра 2016. године)

*аутор сентенце: Ива Мицић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

ОБИМ УСТУПАЊА ИМОВИНСКИХ АУТОРСКИХ ПРАВА

Уколико се приликом закључивања уговора о уступању имовинских ауторских права изричито не означи да ли се ради о искључивом или неискључивом уступању, има се сматрати да је реч о неискључивом уступању имовинских права, па је аутор овлашћен да дозволи прилагођавање, аранжирање и друге измене свог ауторског дела.

Из образложења:

"Наиме, према члану 62. став 1. Закона о ауторском и сродним правима уступање имовинских права може бити искључиво или неискључиво. Ставом 2. истог члана прописано је да у случају искључивог уступања имовинских права, једино је стицалац права овлашћен да на начин прописан уговором искоришћава ауторско дело, као и да уз посебну дозволу аутора, односно његовог правног следбеника, уступа другима то право. Право које стицалац права уступа другима је неискључиво право, ако уговором није другачије одређено. Ставом 3. истог члана прописано је да у случају неискључивог уступања имовинских права, стицалац права није овлашћен да забрани другоме да искоришћава ауторско дело, нити је овлашћен да уступа другоме своје право. Ставом 4. истог члана је прописано да ако у уговору није назначено да се ради о искључивом или неискључивом уступању, сматра се да се ради о неискључивом уступању имовинских права.

Из цитираних законских одредаба произлази да је приликом закључивања уговора о уступању имовинских ауторских права нужно изричито уговором означити да ли се ради о искључивом или неискључивом уступању, као и да се у случају спора, односно ако се то питање изричито не уреди уговором, има сматрати да је реч о неискључивом уступању имовинских права, што је повољније за аутора. Имајући у виду садржину одредби уговора од 03.05.2006. године, право које је "АА" ступио тужиоцу јесте неискључиво, јер у том уговору није назначено да се ради о искључивом уступању, већ само да "АА" уступа искључива права стечена, између осталих, и ауторским уговором са туженим од 13.09.2005. године. Код таквог стања, првостепени суд је правилно тумачио садржину уговорних

Апелациони суд у Београду

одредби када је закључио да су тужиоцу уговором од 03.05.2006. године уступљена неискључива имовинска права, услед чега тужилац у односу на туженог, као аутора, нема право забране искоришћавања дела која су му уступљена уговором на спорном музичком делу. У случају неискључивог уступања имовинских права, стицалац права није овлашћен да забрани другоме да искоришћава ауторско дело према члану 60. став 3. Закона о ауторском и сродним правима. Како је тужилац стицалац уговором уступљених имовинска ауторска права туженог на спорном музичком делу у неискључивом обиму, тужени је као аутор овлашћен да дозволи прилагођавање, аранжирање и друге измене свог ауторског музичког дела "Б" ругом, како је то правилно закључио и првостепени суд, на основу чл. 9, 30, 59. и 60. став 3. Закона о ауторском и сродним правима."

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж4 87/2016 од 15. јуна 2016. године)

*аутор сентенце: Јелена Марковић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Београду*

Рехабилитација

**ЗАКОНСКИ НАСЛЕДНИК,
У СМISЛУ ОДРЕДБЕ ЧЛ. 7. СТАВ 2.
ЗАКОНА О РЕХАБИЛИТАЦИЈИ,
НИЈЕ УНУКА МАЈЧИНОГ ПРАДЕДЕ,
А САМИМ ТИМ НИ ЊЕН СУПРУЖНИК,
ТИМ ПРЕ ШТО ЈЕ ОН
У ТАЗБИНСКОМ А НЕ У КРВНОМ СРОДСТВУ**

Круг законских наследника је, Законом о наслеђивању, прописан у одредби чл. 8. став 1, тако што, на основу Закона, оставиоца наслеђују: његови потомци, његови усвојеници и њихови потомци, његов брачни друг, његови родитељи, његови усвојиоци, његова браћа и сестре и њихови потомци, његови дедови и бабе и њихови потомци и његови остали преци. За разлику од Закона о наслеђивању из 1974. године, када се законско наслеђивање заустављало у трећем наследном реду, уз примену права представљања само према првостепеним потомцима родоначелника трећег колена (поред баба и деда наслеђивали су само стричеви тетке и ујаци, али не и њихови потомци), Закон о наслеђивању из 1995. године, вратио се решењу из Савезног закона о наслеђивању из 1955. године, у смислу установавања наследног права за претке из наредних наследних редова. Међутим и тим Законом, искључена је могућност појаве тзв. "насмејаних наследника", када наслеђује далеки сродник који често није ни знао за оставиоца, што је својствено немачком праву. Дакле, у четвртом и осталим наследним редовима, нема примене представљања јер наслеђују само родоначелници колена, односно прабабе, прадеде, чукунбабе, чукундеде и даљи преци, али не и њихови потомци (чл. 18. и 20. Закона о наслеђивању). То значи да унука мајчиног прадеде није законски наследник, а самим тим, законски на-

Апелациони суд у Београду

следник није ни њен супружник, тим пре што је он у тазбинском а не у крвном сродству.

(Решење Апелационог суда у Београду Рех ж-57/17 од 29. марта 2017. године)

*аутор сентенце: Гордана Комненић,
судија Апелационог суда у Београду*

Радно право

ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА НА ОСНОВУ УСМЕНОГ ДОГОВОРА СА ПОСЛОДАВЦЕМ

Запослени који је са послодавцем постигао усмени договор о заснивању радног односа, а није ступио на рад, није засновано радни однос на неодређено време.

Из образложења:

Радни однос се по правилу заснива уговором о раду кога закључују запослени и послодавац и сматра се закљученим када га потпишу запослени и директор, односно предузетник или запослени кога овласти директор, односно предузетник, ако је то предвиђено чланом 30. Закона о раду. Како Закон о раду не познаје и не признаје фактички рад као рад ван радног односа, то је у одредби члана 32. истог закона прописано да ако запослени не закључи уговор о раду сматра се да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад.

Као изузетак од правила да се радни однос заснива уговором о раду, рад код послодавца без уговора о раду који би водио заснивању радног односа у смислу члана 32. Закона о раду морао би имати карактеристике радног односа, како у погледу квалитета рада, тако и у погледу права и одговорности који произилазе из радног односа, као што је радно време, зарада, накнада зараде и друга примања из радног односа и др. Потребно је да тако успостављен однос између запосленог и послодавца по својој садржини и квалитету има све карактеристике радног односа. У том смислу потребно је не само уредно и савесно обављање одређених послова и воља запосленог да те послове обавља, већ и сагласност послодавца за успостављање таквог радног односа односно таквог рада, јер послодавац

је тај који одлучује да ли има потребу за запошљавањем нових радника.

У конкретном случају, тужилац са туженим никада није закључио уговор о раду у писменој форми, нити је ступио на рад код туженог, па је правилна одлука првостепеног суда да је неоснован тужбени захтев да се утврди да је тужилац засновао радни однос на неодређено време почев од 03.9.2013. године са туженим, на радном месту техничар евидентичар.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3922/14 од 10. децембра 2015. године - пресуда Врховног касационог суда Рев2 1028/16 од 05. октобра 2016. године)

*Аутор сентенце: Зорица Смирчић
судија Апелационог суда у Београду*

МИНИМАЛНА ЗАРАДА ПРЕМА НОВЕЛАМА ЗАКОНА О РАДУ

Када послодавац, супротно законској обавези не утврди разлоге за доношење одлуку о увођењу минималне зараде, дужан је запосленима исплатити одговарајућу зараду и у случају постојања поремећаја у пословању.

Из образложење:

Тужени је тужиоцу на основу разлике између припадајуће зараде и исплаћене минималне зараде за утужени период од 01.08.2014. закључно са фебруаром 2015. године мање исплатио износ од 70.983,58 динара, који износ је досуђен ставом првим изреке ожалбене пресуде и није уплатио доприносе за тужиоца за период од августа 2014. године закључно са јануаром 2015. године. Тужени на коме је био терет доказивања није доказао чињеницу да је у складу са наведеном законском обавезом утврдио разлоге за доношење одлуке о увођењу минималне зараде, тако да је дужан да запосленима исплаћује одговарајућу зараду и у случају постојања поремећаја

у пословању. Како је запосленима исплаћивао минималну зараду а пропустио је да у складу са законом утврди разлоге за доношење одлуке о увођењу минималне зараде, послодавац незаконито поступао и таквим поступањем тужиоцу причинио штету у висини разлике између одговарајуће и исплаћене минималне зараде, због чега је дужан да му наведену разлику исплати.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1. број 574/2017 од 03. марта 2017. године)

*Аутор сентенце: Персида Јовановић,
судија Апелационог суда у Београду*

ПОВРЕДА ПРАВА НА ЈЕДНАКУ ЗАРАДУ ЗА ИСТИ РАД

Прављење разлике у висини зараде за обављени рад запослених која је последица особености одређеног посла код кога лично својство лица оправдано представља стварни и одлучујући услов за његово обављање не представља дискриминацију довођењем запослених у неравноправан положај у погледу права на једнаку зараду за исти рад.

Из образложења:

Према одредби члана 104. став 2. Закона о раду, запосленима се гарантује једнака зарада за исти рад или рад исте вредности који остварују код послодавца. Према одредби члана 6 Закона о забрани дискриминације ("Службени гласник РС", бр. 22/2009), непосредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, због његовог, односно њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или су стављени у неповољнији положај или би могли бити стављени у неповољнији положај, а према одредби члана 7. истог закона, посредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, због његовог, односно њиховог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то

оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна. Одредбом члана 16. став 1. истог закона, прописано је да је забрањена дискриминација у области рада, односно нарушавање једнаких могућности за заснивање радног односа или уживање под једнаким условима свих права у области рада, као што су право на рад, на слободан избор запослења, на напредовање у служби, на стручно усавршавање и професионалну рехабилитацију, на једнаку накнаду за рад једнаке вредности, на правичне и задовољавајуће услове рада, на одмор, на образовање и ступање у синдикат, као и на заштиту од незапослености, а према ставу 3. истог члана, не сматра се дискриминацијом прављење разлике, искључење или давање првенства због особености одређеног посла код кога лично својство лица представља стварни и одлучујући услов обављања посла, ако је сврха која се тиме жели постићи оправдана, као и предузимање мера заштите према појединим категоријама лица из става 2 овог члана (жене, труднице, породиље, родитељи, малолетници, особе са инвалидитетом и други).

Првостепени суд правилно утврђује да је у односу на запослене Г.А. и Б.Р. постојао извештај непосредних руководилаца за повећање коефицијента посла, али је пропустио да разјасни правни основ разликовања у односу на тужиоца, односно на основу којих правила, садржаних у општим актима туженог је извршено вредновање квалитета рада и уопште радног учинка у односу на тужиоца и ове запослене, које раде на истом радном месту, а имају већи коефицијент посла. Терет доказивања те чињенице је, супротно закључку првостепеног суда, био на туженом, у смислу одредбе члана 231. Закона о парничном поступку, а код чињенице да се ради о различитим коефицијентима посла за исто радно место, очигледно је да је постојала разлика у обрачуну и исплати зараде. Стога се у жалби тужиоца основано указује на непотпуно утврђено чињенично стање, првенствено са становишта описа послова истог радног места, метода њиховог обављања, због чега се за сада не може ценити да ли је радњама туженог повређено право тужиоца на једнаку зараду за рад исте вредности, у смислу одредбе члана 104. став 2. Закона о раду. Како првостепени суд у поступку доношења ожалбене пре-

суде, услед погрешне примене материјалног права, није у потпуности разјаснио да ли је за прављење конкретне разлике постојао правни основ, који не подлеже санкцији у смислу одредбе члана 18.-20. Закона о раду и члана 6, 7, 16. став 1. и 3. Закона о забрани дискриминације, ожалбена пресуда је морала бити укинута у ставу првом изреке, како за износ главног дуга, тако и у погледу одлуке о камати, јер одлука о камати, као споредно потраживање, прати правну судбину главног дуга.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр.1452/16 од 1. септембра 2016. године)

*Аутор сентенце: Катарина Јевтић,
судијски помоћник Апелационог суда у Београду*

ИСПЛАТА ЗАРАДЕ ЗА ОБАВЉЕНИ СМЕНСКИ РАД КАДА ПОСЛОДАВАЦ НИЈЕ ВРЕДНОВАО РАД У СМЕНИ ПРИЛИКОМ УТВРЂИВАЊА ОСНОВНЕ ЗАРАДЕ

Када рад у смени послодавац није вредновао приликом утврђивања основне зараде у свом општем акту, запослени има право на увећање зараде за обављени сменски рад у складу са одредбама Закона о раду.

Из образложења:

Одредбом чл. 44. Колективног уговора туженог од 03.07.2006. године прописано је да запослени има право на увећање зараде: по основу временаведеног на раду (минули рад), за рад на дан празника који је нерадни, за рад ноћу и за прековремени рад, а према одредби чл. 45. став 1. тачка 3. тог колективног уговора право запосленог на увећање основне зараде утврђује се у процентима и то за рад ноћу 26% од основне зараде.

Одредбом чл. 44. Колективног уговора туженог од 28.04.2011. године прописано је да основну зараду, у смислу овог колективног уговора, чини производ коефицијента посла вредности

радног часа и месечног фонда часова од 174 часова рада, а према одредби чл. 45. став 5. тог колективног уговора у коефицијентима из члана 4. овог члана вредновани су и услови рада који се односе на: рад на терену, рад у сменама и друге послове штетне по здравље запослених.

Из садржине наведених норми произилази да је послодавац овлашћен да својим општим актом рад у сменама вреднује као елемент за утврђивање основне зараде. Када је такво вредновање изостало, послодавац је дужан да запосленом за обављене часова сменског рада исплати увећану зараду у висини законом прописаног минимума од 26% од основне зараде.

Сменски рад је дефинисан директивом Европске уније као рад у коме се запослени на истим пословима смењују према напред утврђеном редоследу током одређеног периода дана или недеље и представља режим рада који од запосленог тражи појачани напор.

Према правном ставу усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда 23.09.2014. године, рад по временском редоследу 12 (рад) - 24 (одмор) - 12 (рад) – 48 (одмор) који се у стварности континуирано обавља из дана у дан, из месеца у месец, из године у годину, има карактер сменског рада, а не прерасподеле радног времена.

Чињеница да је сменски рад делимично признат у општем акту туженог од марта 2011. године указује да се проблем, у конкретном случају, мора сагледати и решавати у складу са правилима о сменском раду и увећаној заради, а не у складу са правилима о прерасподели радног времена.

Како је тужилац у спорном периоду од 29.04.2010. године до 12.01.2012. године радио у сменама, а из налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке Р.У. произилази да му рад у смени није вреднован при утврђивању основне зараде, односно да му коефицијент за обрачун зараде није увећан по основу рада у сменама и да се исти није мењао после доношења колективног уговора од 2011. године, правилан је закључак првостепеног суда да тужилац има право на увећање зараде за сменски рад од 26%, при-

меном правила из одредбе чл. 108. Закона о раду, у висини утврђеној из налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке Р.У. од 21.05.2014. године.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр. 252/16 од 13. априла 2017. године)

*Аутор сентенце: Александра Спирковска,
судија Апелационог суда у Београду*

ДРУГА ПРИМАЊА ЗАПОСЛЕНОГ

Дневна накнада за повећане трошкове рада и боравка запосленог на терену представља друго примање у смислу Закона о раду, на које запослени има право под условима и у висини утврђеним општим актом и уговором о раду као аутономним нормама послодавца.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу у поступку доношења ожалбене пресуде парничне странке су закључиле уговор о раду број 3690 од 06.08.2008. године. Чланом 3. уговора утврђено је да је тужилац распоређен на послове тесара, да ће послове обављати у седишту послодавца. Чланом 5. уговора утврђена је зарада тужиоца по радном часу за стандардни учинак у бруто износу од 147,44 динара и коефицијент од 1,90. Чланом 13. утврђено је да је послодавац дужан да запосленом исплати посебну надокнаду због рада и боравка на терену (теренски додатак) ако су послови које обавља по свом карактеру такви да се обављају ван седишта (Београд и Ниш) послодавца. Ставом 2. истог члана уговора утврђено је да ако запосленом на терену нису обезбеђени смештај и исхрана послодавац је дужан да сноси трошкове смештаја и исхране. Ставом 3. истог члана утврђено је да се посебна надокнада из става 1. утврђује у висини од 3% од просечне месечне зараде запосленог у привреди Републике Србије, према последњем објављеном податку Републичког органа за послове статистике.

Немају значаја жалбени наводи да Законом о раду као општим радно-правним прописом није посебно прописан теренски додатак. Одредбом члана 120. Закона о раду ("Службени гласник Републике Србије", бр. 24/05...32/13) прописано је да се општим актом, односно уговором о раду може утврдити право на јубиларну награду и солидарну помоћ, накнаду за исхрану у току рада, регрес за коришћење годишњег одмора и друга примања. У конкретном случају уговором о раду и општим актом послодавца утврђено је право запослених на друга примања односно на посебну накнаду због рада и боравка на терену што је предмет тужбеног захтева. Обрачун висине ове накнаде је правилан јер је вештак пошао од броја дана које је тужилац провео на терену, тако да немају значаја жалбени наводи да није утврђено где је, када и колико тужилац био на терену. Вештак се изјаснио о броју дана а тужени није истакао примедбе на налаз вештака у овом смислу. Одредбама члана 1. Закона о раду прописано је да се права, обавезе и одговорности из радног односа, односно по основу рада, уређују овим законом и посебним законом, у складу са ратификованим међународним конвенцијама. Права, обавезе и одговорности из радног односа уређују се и колективним уговором и уговором о раду, а правилником о раду, односно уговором о раду - само када је то овим законом одређено. То значи да се права, обавезе и одговорности из радног односа уређују актима различите правне снаге. Стога је нужно да постоји њихова међусобна усклађеност. Одредбама члана 8. закона прописано је да колективни уговор и правилник о раду (у даљем тексту: општи акт) и уговор о раду не могу да садрже одредбе којима се запосленом дају мања права или утврђују неповољнији услови рада од права и услова који су утврђени законом. Општим актом и уговором о раду могу да се утврде већа права и повољнији услови рада од права и услова утврђених законом, као и друга права која нису утврђена законом, осим ако законом није друкчије одређено. То друго право у конкретном случају је право на надокнаду због рада и боравка на терену. Одредбом члана 10. став 2. закона прописано је да колективним уговором код послодавца не могу се утврдити мања права и неповољнији услови рада запосленом од права и услова утврђених општим, односно посебним колективним уговором који обавезује тог

послодавца. Првостепени суд се управо руководио овим одредбама Закона о раду, имао је у виду хијерархију аката којим је утврђено ово право запосленог, а то су уговор о раду, колективни уговор код послодавца и посебан колективни уговор. Уговор о раду је утврдио висину ове надокнаде од 3% просечне месечне зараде у привреди, исто као и колективни уговор код послодавца. Међутим, оба ова акта не говоре о томе да ли се ради о дневној и месечној накнади. Ово утврђује Посебан колективни уговор за грађевинарство који утврђује да је послодавац дужан да обезбеди накнаду трошкова за дневну накнаду за повећане трошкове рада и боравка на терену (теренски додаток). Стога је правилно првостепени суд утврдио и досудио дневну накнаду. Околност на коју се у жалби указује да је тужилац на терену имао обезбеђен смештај и исхрану нема значаја нити утиче на обавезу послодавца да запосленом исплати досуђену накнаду, јер се ради о различитим основима.

(Пресуда Гж1. број 434/2017 од 03. марта 2017. године)

*Аутор сентенце: Персида Јовановић,
судија Апелационог суда у Београду*

ОДНОС ЗАКОНА И КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА

Правилан је обрачун увећане зараде запосленог за прековремени рад, када је применом норме општег акта, као основица узета месечна основна зарада запосленог коригована процентом одређеног радног учинка, јер је аутономна норма садржана у колективном уговору, у сагласности са законом и када запосленом даје већа права од права утврђених законом.

Из образложења:

Посебним колективним уговором за грађевинарство и индустрију грађевинског материјала Србије ("Службени гласник РС" број 1/11), који се на основу Одлуке министра рада и социјалне политике објављене у ("Службеном гласнику Републике Србије" број 14/2011 од 04. марта 2011. године) примењује и на послодавце који

обављају делатност грађевинарства и индустрије грађевинског материјала, а који нису учествовали у његовом закључењу, у које послодавца спада и тужени, посебно је регулисано питање обрачуна и исплате зараде и увећане зараде запосленима.

Према правилима из члана 48. овог Колективног уговора зарада за обављени рад и време проведено на раду састоји се од: основне зараде, дела зараде за радни учинак и увећане зараде.

Одредбом члана 58. овог колективног уговора уређено је питање зараде по основу радног учинка, а ставом 5 овог члана одређено је да се месечна основна зарада запосленог коригује процентом одређеног радног учинка.

Према одредби члана 58. став 6. истог колективног уговора, основна зарада, коригована у складу са одредбама напред наведеног става, представља основицу за утврђивање увећане зараде.

Идентична правила садржана су и Посебном колективном уговору за грађевинарство и индустрију грађевинарског материјала Србије ("Службени гласник РС", број 15/12, 21/12) који је такође био на снази у делу утуженог периода.

Општи и посебан колективни уговор, према правилима из члана 4. Закона о раду морају бити у сагласности са законом, а колективни уговор код послодавца, правилник о раду и уговор о раду морају бити у сагласности са законом, а код послодавца из члана 257. Закона о раду и са посебним колективним уговором.

Општим актом запосленом се могу дати већа права од права утврђених законом, као што је то у конкретном случају урађено правилима из члана 58. назначеног колективног уговора.

У конкретном случају вредност увећане зараде по основу прековременог рада вештак је утврдио множењем часова прековременог рада које је тужилац према евиденцији туженог имао са ценом часа по којој је вршена исплата зараде тужиоцу у утуженом периоду за редован рад и увећавао за 26%, па се неосновано жалбом туженог побија правилност ожалбене пресуде понављањем тврдње да је цена рада морала бити одређена према заради запосленог утвр-

ђеног уговором о раду. Ово зато што је уговором о раду одређена само основна зарада, без корекције са процентом одређеног радног учинка, а не основна зарада коригована процентом одређеног радног учинка, која према изричитим правилима из члана 58. став 6. назначеног Посебног колективног уговора представља основицу за утврђивање увећане зараде. На примену Колективног уговора код утврђивања основне зараде упућују и правила из члана 108. став 4. Закона о раду па је из целине изложених разлога неоснована тврдња жалбе да је налазом вештака начин обрачуна увећане зараде за прековремени рад извршен противно императивним правилима прописаним законом, јер је погрешно утврђена основица за увећане зараде по овом основу.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр. 1555/2015 од 27. јануара 2017. године)

*Аутор сентенце: Невенка Калуђеровић,
судија Апелационог суда у Београду*

НЕМАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА ЗА ДУШЕВНЕ БОЛОВЕ ЗБОГ УСКРАЋИВАЊА ПРАВА НА РАД КАО ПРАВА ЛИЧНОСТИ

Право на рад је економско-социјално право чија је заштита материјализована посебним правилима прописаним Законом о раду. Нормом овог закона, међутим, није регулисано питање права запосленог на накнаду нематеријалне штете, па се у погледу овог потраживања примењују општа правила по којим се накнада нематеријалне штете може признати само ако је повреда права изазвала озбиљнији поремећај психичке односно емоционалне равнотеже у виду душевних болова због повреде права личности чији интензитет и трајање оправдавају досуђивање правичне новчане сатисфакције.

Из образложења:

Пресудом Управног суда од 19.01.2011. године, у чијем је извршењу тужилац враћен на рад, поништено је као незаконито решење туженог и тиме отклоњена учињена повреда права тужиоца. Право на рад је економско-социјално право чија је заштита материјализована посебним правилима из члана 191. Закона о раду. Назначеном нормом није регулисано питање права запосленог на накнаду нематеријалне штете, па се у погледу овог потраживања примењују општа правила прописана Закона о облигационим односима. Поништајем незаконите одлуке и враћањем запосленог на рад оштећени је добио сатисфакцију за душевне болове које трпи због повреде овог права. Назначена повреда код тужиоца није изазвала озбиљнији поремећај психичке односно емоционалне равнотеже у виду душевних болова чији интензитет и трајање оправдавају одређивање правичне новчане сатисфакције, па је правилна одлука којом је као неоснован одбијен захтев тужиоца за досуђивање новчане накнаде на име ускраћивања права на рад као права личности."

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1.бр.966/15 од 25. новембра 2016. године)

*Аутор сентенце: Невенка Калуђеровић,
судија Апелационог суда у Београду*

**ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ КОЈУ ЗАПОСЛЕНИ
ПРЕТРПИ НА ЈАВНОМ ПУТУ ПРИЛИКОМ РЕДОВНОГ
ДОЛАСКА НА ПОСАО**

Повреда коју запослени претрпи на свом редовном путу од куће до посла због поледице на јавном путу сматра се повредом на раду у смислу прописа о здравственом и пензијском осигурању, али не и у смислу општих правила о одговорности за штету, при чему, само постојање радно-правног односа, без

остварене претпоставке узрочности између делатности послодавца и настале штете, није основ за одговорност послодавца.

Из образложења:

Ово стога, што је према одредби члана 15. Закона о јавним путевима ("Службени гласник РС", број 101/05... 93/12), управљач јавног пута дужан да обезбеди трајно, непрекидно и квалитетно одржавање и заштиту јавног пута и да обезбеди несметано и безбедно одвијање саобраћаја на њему. Управљач јавног пута одговара за штету која настане корисницима јавног пута због пропуштања благовременог обављања појединих радова на редовном одржавању јавног пута прописаних овим законом, тј. због извођења тих радова супротно прописаним техничким условима и начину њиховог извођења.

Одредбом члана 8. став 1. истог закона, прописано је да делатност управљања државним путевима, обавља Јавно предузеће које оснива Влада.

У складу са цитираним законском одредбама, а имајући у виду да је у конкретном случају, узрок настанка штете била поледица на путу (тротоару) којим се тужилца кретала на свом редовном путу од куће до посла, на коју се оклизнула, а што не би био узрок настанка штете да је пут квалитетно одржаван за несметану и безбедну употребу, то одговорност за накнаду штете тужилци у конкретном случају сноси Јавно предузеће за путеве у Доњем Милановцу, у чији круг послова спада чишћење путева и тротоара у зимском периоду. Дакле, предметна штета је узрочно-последичној вези са неодржавањем и неблаговременим чишћењем јавног пута тј. тротоара од снега и леда, за које послове не одговора тужени, па је првостепени суд, супротно жалбеним наводима тужилце, правилно закључио да овде није остварена претпоставка узрочности, услед чега не постоји ни основ одговорност туженог да тужилци накнади проузроковану штету.

У контексту изложеног, неосновано се жалбом тужилце указује да у конкретном случају, одговорност туженог за накнаду штете тужилци проистиче из одредбе члана 22. Закона о пензијском и

инвалидском осигурању, којом одредбом је, између осталог, прописано да се повредом на раду сматра повреда осигураника која се догоди у просторној, временској и узрочној повезаности са обављањем посла, по основу кога је осигуран. Ово зато, што се цитирана законска одредба односи на права и обавезе из пензијског и инвалидског осигурања по основу осигураног случаја, а не на одговорност за накнаду нематеријалне и материјалне штете, која је шири вид одговорности и регулисана је посебним прописима (члан 154, 155, 158, 173, 174, 185, 186. и 192. Закона о облигационим односима, у вези са чланом 164. Закона о раду). С тим у вези, тужилци је у вансудском поступку, сагласно цитираном члану Закона о ПИО, по основу осигураног случаја, односно колективног осигурања код туженог, услед повреде коју је претрпела дана 15.01.2009. године, правилно исплаћен износ од 41.750,00 динара.

Треба разликовати права по основу социјалног осигурања према чијем садржају, повреда на путу до посла, и обрнуто, сматра се повредом на раду. Међутим, овде се о тим повредама не ради, супротно, реч је о правилима о грађанско-правној одговорности за штету. Да би се њиховом применом успоставила одговорност штетника, овде послодавца, потребно је да постоји узрочно-последична веза из члана 154. ЗОО. Овде те везе нема, јер у надлежности послодавца није да контролише јавни пут који запослена, овде тужилца, користи да би дошла до посла.

Ради тога, не стоји навод жалбе да је при доношењу првостепене пресуде, првостепени суд применио измењену одредбу члана 35. став 5. Закона о здравственом осигурању ("Службени гласник РС", бр. 57/11 од 01.08.2011. године), којом је прописано да се "Под повредом на раду у смислу става 4. овог члана не подразумевају професионална обољења, као и повреде при доласку тј. повратку са посла", да се штетни догађај десио 15.01.2009. године, дакле пре новела закона, због чега није могућа ретроактивна примена измена и допуна наведеног закона.

Истицање у жалби да је назначена измена и допуна члана 35. став 5. Закона о здравственом осигурању, била у колизији са Зако-

ном о пензијском и инвалидском осигурању, да је зато судска пракса била нејединствена, све док Уставни суд РС својом Одлуком бр. ИУз-314/11 није утврдио да одредба члана 35. став 5. Закона о здравственом осигурању није у сагласности са уставом и потврђеним међународним уговором, је без утицаја на доношење другачије одлуке у овој правној ствари. Ово зато, што се назначена Одлука Уставног суда односи на права из социјалног осигурања осигураних лица, а не на накнаду проузроковане штете која је регулисана по општим правилима о одговорности за штету садржаним у Закону о облигационим односима.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр. 1993/13 од 22. октобра 2014. године)

*Аутор сентенце: Милева Ђенадић,
судијски помоћник Апелационог суда у Београду*

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА ЗАПОСЛЕНОМ КАДА ЈЕ УКИНУТО РАДНО МЕСТО НА КОЈЕ ЈЕ РАСПОРЕЂЕН

Запосленом законито престаје радни однос код послодавца када је Правилником о организацији и систематизацији послова донетим пре доношења решења о отказу уговора о раду укинута радно место и послови које је запослени обављао, а послодавац запосленом није могао да обезбеди обављање других послова.

Из образложења:

У конкретном случају, оспореном одлуком туженог бр. 853 од 10.05.2010. године утврђен је престанак потребе за обављањем одређених послова, укинута су послови пројектовања и планирања, и утврђено је да је престала потреба за радом запослених на пословима одговорни пројектант и руководилац градилишта, које је обављао тужилац, па је оспореним решењем туженог бр. 912 од 18.05.2010. године тужиоцу отказан уговор о уређивању међусобних права, обавеза и одговорности од 19.11.2008. године, као и

анекс I уговора о раду од 07.12.2009. године, уз исплату отпремнине у износу од 348.095,17 динара.

Како из чињеница утврђених у поступку пред првостепеним судом произилази да је тужени на основу одлуке Управног одбора о рационализацији послова донео Правилник о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији послова бр. 796 од 29.04.2010. године, којим су укинута послови пројектовања и планирања, а да је одлуком туженог бр. 853 од 10.05.2010. године, између осталог, утврђен и престанак потребе за радом запосленог на пословима одговорни пројектант и руководилац градилишта, који су укинута, а тужиоцу који је обављао наведене послове се није могао обезбедити премештај на друге послове код туженог, правилан је закључак првостепеног суда да је тужени донео оспорено решење о отказу уговора о раду у складу са наведеном одредбом чл. 179 тачка 9 Закона о раду.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр. 3862/13 од 05. фебруара 2016. године - пресуда Врховног касационог суда Рев2 1099/16 од 09. новембра 2016. године)

*Аутор сентенце: Александра Спирковска,
судија Апелационог суда у Београду*

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА ЗБОГ НЕИСПУЊАВАЊА УСЛОВА ЗА РАД ПО ПОСЕБНОМ ЗАКОНУ

Запосленом престаје радни однос, ако се у току радног односа утврди да не испуњава услове за рад прописане посебним законом.

Из образложења:

Одредбом члана 120. Закона о основама система образовања и васпитања, прописано је да у радни однос у установи може да буде примљено лице, под условима прописаним законом и ако: 1. има одговарајуће образовање; 2. има психичку, физичку и здравствену способност за рад са децом и ученицима; 3. није осу-

ђивано правноснажном пресудом за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца, као и за кривична дела насиље у породици, одузимање малолетног лица, запуштање и злостављање малолетног лица или родоскрнављење, за кривично дело примање мита или давање мита, за кривично дело из групе кривичног дела против полне слободе, против правног саобраћаја и против човечности и других добара заштићених међународним правом, без обзира на изречену кривичну санкцију, и за које није, у складу са законом, утврђено дискриминаторно понашање; 4. да има држављанство РС и 5. да зна језик на коме се остварује образовно – васпитни рад. Ставом 2. исте одредбе је прописано да се услови из напред наведеног става доказују приликом пријема у радни однос и проверавају се у току рада.

Доказ о испуњености услова из става 1. тачка 1, 4. и 5. овог члана, подноси се уз пријаву за конкурс, а из става 1. тачка 2. овог члана, пре закључења уговора о раду. Доказ из става 1. тачка 3. овог члана, прибавља установа.

Запосленом престаје радни однос, ако се у току радног односа утврди да не испуњава услове из става 1. овог члана, или ако одбије да се подвргне лекарском прегледу у надлежној здравственој установи на захтев директора.

Из наведене одредбе закона произилази да су за рад са децом и ученицима у установи потребни одређени услови и то не само у тренутку заснивања радног односа, већ и у току трајања радног односа, до престанка обављања ових послова. У том смислу је и прописана обавеза установе да прибавља доказе о испуњености услова који се тичу неосуђиваности за кривична дела за која се изриче безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца, као и за кривична дела насиље у породици, одузимање малолетног лица, запуштање и злостављање малолетног лица или родоскрнављење, за кривично дело примање мита или давање мита, за кривично дело из групе кривичног дела против полне слободе, против правног саобраћаја и против човечности и других добара заштићених међународним правом, без обзира на изречену кривичну санкцију, и за које није, у складу са законом, утврђено дискриминатор-

но понашање и то за време трајања радног односа запосленог, па до престанка истог. (...)

У конкретном случају тужиоци су у кривичном поступку оглашени кривим за кривично дело фалсификовања службене исправе из члана 357. став 1. у вези члана 33. КЗ и изречена им је условна осуда – утврђена казна затвора у трајању од по пет месеци, с тим што се иста неће извршити уколико окривљени за време од једне године не учине неко ново кривично дело. Како су тужиоци због извршене радње која је квалификована као кривично дело против правног саобраћаја правноснажно осуђени, то је у конкретном случају морао бити примењен услов за отказ уговора о раду изричито законом одређен, а то је да лице које је у радном односу у установи није осуђивано правноснажном пресудом, између осталог, за кривично дело против правног саобраћаја, без обзира на кривичну санкцију, па су тужбени захтев тужилаца одбијени као неосновани.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 918/14 од 01. септембра 2015. године)

*Аутор сентенце: Зорица Смирчић,
судија Апелационог суда у Београду*

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА ЗБОГ ИСПУЊЕЊА УСЛОВА ЗА СТАРОСНУ ПЕНЗИЈУ

Вршиоцу дужности директора, запосленом у јавном предузећу престаје радни однос по сили закона даном када наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, па чињеница да је одлуком Скупштине града запослени након два месеца разрешен дужности ВД директора туженог, не чини решење послодавца о престанку радног односа незаконитим.

Из образложења:

Према правилном чињеничном утврђењу првостепеног суда тужилац је 14.01.2013. године навршио 65 година живота (и

укупан стаж од 40 година 9 месеци и 22 дана) те му је по сили закона престао радни век. Стога оспорено решење Управног одбора туженог ЈКП(...) нема конститутивни карактер већ декларативни карактер, односно само се констатује чињеница која је наступила по сили закона. Тужиоцу је престао радни однос 14.01.2013. године када је навршио радни век па се не може као дан престанка радног односа утврдити дан 14.03.2013. године када је на седници Скупштина града (...) донела решење П-04-06-19/2013-2 о разрешењу вршиоца дужности директора ЈКП(...), овде тужиоца. Стога је оспорена одлука правилна и законита, ово с обзиром на декларативни карактер решења којим се констатује чињеница престанка радног века која је наступила по сили закона. Због наведеног ожалбена пресуда је у ставу првом изреке преиначена и тужбени захтев тужиоца је као неоснован одбијен.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 853/14 од 30. октобра 2014. године - пресуда Врховног касационог суда Рев2 702/15 од 28. маја 2015. године)

*Аутор сентенце: Зорица Смирчић
судија Апелационог суда у Београду*

РЕИНТЕГРАЦИЈА ЗАПОСЛЕНОГ У РАДНИ ОДНОС

У случају незаконитог престанка радног односа реинтеграција се врши враћањем запосленог на послове чије му је обављање поверено уговором о раду, јер је поништајем акта којим је тај уговор отказан, већ закључени уговор о раду остао на правној снази, па производи правно дејство. Немогућност послодавца да запосленом повери обављање тих послова, разлог је из ког послодавац, у извршењу правноснажне пресуде о враћању запосленог на рад, може да му понуди измену уговорених услова рада ради премештаја на други одговарајући посао уз писмену понуду (обавештење) које мора да садржи: разлоге за понуђени анекс уговора о раду, рок у коме запослени

треба да се изјасни и правне последице које могу да настану непотписивањем анекса уговора.

Из образложења:

Последица поништаја незаконите одлуке послодавца о престанку радног односа запосленог, према правилима из члана 191 став 1 Закона о раду, који је био на снази у време доношења оспореног решења је враћање запосленог на рад, ако запослени то захтева.

Из Анекса број 2 уговора о раду закљученог међу парничним странкама, а заведеним под бројем 1577 дана 06.07.2009. године, чију је садржину првостепени суд пропустио да изложи у образложењу пресуде, произилази да је изменама уговора о раду тужиљи поверено обављање послова специјалног саветника за финансијска питања у организационој јединици I кабинет директора, па захтев тужиље за враћање на то радно место има карактер захтева за реституцију права запосленог повређеног незаконитом одлуком, о каквом захтеву је суд надлежан да одлучује. Из изложених разлога укинута је и решење садржано у ставу трећем изреке ожалбене пресуде којим је у погледу овог тужбеног захтева као недозвољена одбачена поднета тужба.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 364/2015 од 02. децембра 2016. године)

*Аутор сентенце: Невенка Калуђеровић,
судија Апелационог суда у Београду*

НОВЧАНО ПОТРАЖИВАЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ У СЛУЧАЈУ ПРЕСТАНКА РАДНОГ ОДНОСА

Рок од 30 дана за исплату зарада, накнада зарада и других примања у случају престанка радног односа је законом одређен рок, чија се дужина не може мењати сагласношћу воља запосленог и послодавца, па је такав споразум ништав.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу у поступку доношења ожалбене пресуде, тужилац је био у радном односу код туженог на пословима метало-глодача, а решењем о отказу уговора о раду од 24.12.2009. године тужиоцу је престао радни однос са даном 25.12.2009. године због престанка потребе за обављањем послова од стране запосленог. Пре престанка радног односа тужиоцу, парничне странке закључиле су Споразум о регулисању међусобних права и обавеза по основу рада број 2400/1 од 24.12.2009. године. Чланом 3. став 1. Споразума утврђено је да је запослени сагласан да му послодавац изврши исплату потраживања на име заосталих зарада са припадајућим порезом и доприносима до дана престанка радног односа, на основу обрачуна финансијске службе. Исплата потраживања запосленог, према правилима из члана 3. став 2. Споразума извршиће се истовремено са исплатом зараде запосленима који остају на раду код туженог. Првостепени суд је утврдио да тужени послодавац ни једном од запослених који су остали на раду код туженог, као ни запосленима којима је престао радни однос и који су са туженим потписали Споразум о међусобном регулисању права и обавеза по основу рада није исплатио изостале зараде за период јул – децембар 2009. године. У периоду од 01.07.2009. године до 20.08.2009. године и од 20.10.2009. године до 05.11.2009. године, запослени код туженог били су у законитом генералном штрајку. Висину неисплаћених зарада за утужени период првостепени суд утврдио је из дописа финансијске службе туженог датог у две варијанте са умањењем и без умањења зараде за дане штрајка, из ког произилази да укупан износ неисплаћене зараде тужиоца са умањењем зараде за дане штрајка износи 112.603,16 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужбени захтев тужиоца за утврђење ништавости става другог члана 3. Споразума о регулисању међусобних права и обавеза по основу рада од 24.12.2009. године основан јер је противан члану 186 Закона о раду који је императивне природе, а тиме и противан принудним прописима у смислу члана

103. Закона о облигационим односима, што га чини ништавим. Првостепени суд је одлучујући о основаности тужбеног захтева за исплату зараде за утужени период оценио да је исти основан зато што је Споразум о регулисању међусобних права и обавеза по основу рада од 24.12.2009. године у ставу другом члан 3. ништав, па тужиоцу припада неисплаћена зарада за период потраживања.

Доносећи наведену пресуду првостепени суд је на правилно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право, за своју одлуку дао разлоге које прихвата и овај суд, као другостепени у поступку њене жалбене контроле.

Према општим правилима о неважности уговора из члана 103. Закона о облигационим односима уговор који је противан принудним прописима и јавном поретку или добрим обичајима ништав је. На ништавост, суд према правилима из члана 109. истог закона пази по службеној дужности, а право на истицање ништавости према правилима из члана 110. истог закона не гаси се.

Према одредби члана 186. Закона о раду ("Службени гласник РС", број 24/05...54/09) послодавац је дужан да запосленом у случају престанка радног односа исплати све неисплаћене зараде, накнаде зарада и друга примања које је запослени остварио до дана престанка радног односа у складу са општим актом и уговором о раду. Исплату обавезе из става овог члана послодавац је дужан да изврши најкасније у року од 30 дана од дана престанка радног односа.

Из садржине наведених норми произилази да је одредба члана 186. Закона о раду императивног карактера и рок испуњења обавезе послодавца на исплату неисплаћене зараде у случају престанка радног односа не може бити предмет споразумевања између послодавца и запосленог. Право на исплату неисплаћене зараде до дана престанка радног односа укључује у себи право запосленог да потражује неисплаћену зараду од послодавца, а запослени се не може одрећи ни овог свог овлашћења. Рок који је предвиђен чланом 186. Закона о раду не може се мењати на штету запосленог, јер неповољнији рок не може бити предмет уговора и споразума што само по себи произилази из наведене законске одредбе те стога ни тужба ко-

јом се тражи исплата ових потраживања не може бити преурањена јер постојање споразума и уговора треба третирати као признање дуга које постоји и траје. Из наведеног произилази да послодавац и запослени на основу своје слободне и сагласно изражене воље не могу одложити испуњење обавезе исплате зараде до исплате зараде осталим запосленима за исти период те тако одређена аутономна норма не може одредити време испуњења обавеза с обзиром на то да је иста прописана Законом о раду. Ово из разлога што је смисао и циљ одредбе члана 186. Закона о раду да запослени може остварити своја права по основу рада и тражити њихову заштиту, без отежавања коришћења законских могућности од стране послодавца па је правилан закључак првостепеног суда да је одредба члана члан 3. став 2. Споразума о регулисању међусобних права и обавеза по основу рада ништава јер је противна принудним прописима. Овакав став је исказао и Уставни суд у својој одлуци Уж-4222/2012 од 20-11.2014. године.

(Пресуда Гж1 бр. 1467/2017 од 28. априла 2017. године)

*Аутор сентенце: Персида Јовановић,
судија Апелационог суда у Београду*

**НАКНАДА ШТЕТЕ У ВИДУ ИЗГУБЉЕНЕ ЗАРАДЕ
ЗАПОСЛЕНОМ КОЈИ ЈЕ У ИЗВРШЕЊУ ПРАВНОСНАЖНЕ
ОДЛУКЕ ВРАЋЕН НА РАД НАКОН УСВОЈЕНОГ
ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ**

У спору за накнаду штете који запослени трпи у виду остале зараде, причињене раније донетом незаконитом одлуком о отказу уговора о раду, од значаја је чињеница да ли је усвојеним планом реорганизације, отпуштање свих запослених прописано као једна од мера. Од одговора на то питање зависи и одговор на питање да ли би оштећени, према редовном току ствари код послодавца остваривао зараду и након обуставе стечајног поступка према унапред припремљеном плану реорганизације туженог. Терет доказивања тих чињеница је на туженом.

Из образложења:

Последица отварања стечајног поступка није облигатан, већ факултативан разлог за отказ уговора о раду запосленима, како то произилази из правила прописаних одредбом члана 77. Закона о стечају.

Правне последице отварања стечајног поступка, међутим, према изричитим правилима из члана 73. став 2. истог закона не наступају у случају истовременог отварања и обуставе стечајног поступка према унапред припремљеном Плану реорганизације, али отпуштање запослених или ангажовање других лица према правилима из члана 157. тачка 12. истог закона прописана је као једна од мера коју стечајни дужник спроводи у циљу реализације Плана реорганизације.

Из садржине наведених норми произилази да у случају истовременог отварања и обуставе стечајног поступка према унапред припремљеном Плану реорганизације стечајни дужник може, али не мора да донесе решење о отказу уговора о раду свим запосленима. У таквој ситуацији околност да је запосленим лицима са списка утврђеног Планом реорганизације туженог отказан уговор о раду дана 05.8.2013. године, није довољна за закључак да би у конкретном случају дошло до престанка радног односа и тужиоцу истог датума и с тим у вези тврдња жалбе да у периоду од 05.8.2013. године до 31.8.2015. године, тужилац код туженог не би остваривао зараду и да му незаконитом одлуком послодавца није претходно отказан уговор о раду. Ово зато што је Планом реорганизације туженог под тачком "X" предвиђено отпуштање вишка запослених и то 63 запослена, а према подацима наведеним у уводу истог акта под тачком 3. - Узроци тренутног неповољног стања, тужени је као број запослених у 2011. години навео укупан број од 103 запослена. До закључења расправе пред првостепеним судом, за тврдњу да је свим запосленима отказан уговор о раду дана 05.8.2013. године, тужени није предочио доказе, па се с позивом на ове наводе не доводи у сумњу правилност ожалбене пресуде.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр. 1287/16 до 25. јануара 2016. године)

*Аутор сентенце: Невенка Калуђеровић,
судија Апелационог суда у Београду*

**ПОТРАЖИВАЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ НАСТАЛО НАКОН
ДОНОШЕЊА ПРАВНОСНАЖНОГ РЕШЕЊА
О ПОТВРЂИВАЊУ УСВАЈАЊА УНАПРЕД
ПРИПРЕМЉЕНОГ ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ
ПОСЛОДАВЦА КАО СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА**

По доношењу решења о потврђивању усвајања плана реорганизације сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника одређене планом реорганизације уређују се искључиво према условима из плана реорганизације, а на исти начин намирују се и потраживања поверилаца која нису обухваћена овом исправом. Услови из плана реорганизације, међутим, не односе се на потраживања настала након доношења правноснажног решења о потврђивању усвајања унапред припремљеног плана реорганизације, јер за то у позитивним прописима нема нормативног основа.

Из образложења:

Према правилима из одредбе члана 167. Закона о стечају ("Службени гласник РС", бр. 104/09, 99/11) по доношењу решења о потврђивању усвајања плана реорганизације, сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника одређене планом реорганизације уређују се искључиво према условима из плана реорганизације. Усвојени план реорганизације је извршна исправа и сматра се новим уговором за измирење потраживања која су у њему наведена.

Унапред припремљен план реорганизације према правилима из члана 156. став 2. тачка 1. Закона о стечају план реорганизације садржи и одредбу којом се одређује да ће потраживање повериоца које није обухваћено одредбама плана о намирењу поверилаца бити намирено на исти начин и под истим условима као потраживања других поверилаца његове класе.

Из садржине наведених норми произилази да је усвојени план реорганизације извршна исправа, да се по доношењу решења о потврђивању усвајања плана реорганизације сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника од-

ређене планом реорганизације уређују искључиво према условима из плана реорганизације, а да се на исти начин намирују и потраживања поверилаца која нису обухваћена овом исправом. Услови из плана реорганизације, међутим, не односе се на потраживања настала након доношења правноснажног решења о потврђивању усвајања унапред припремљеног плана реорганизације, о каквом потраживању се у конкретном случају ради. Предмет спора у овој парници је накнада штете због незаконитог престанка радног односа у виду изгубљене зараде и то минималне зараде. За постојање штете и њен обим, тужилац је сазнао тек по доношењу пресуде Врховног касационог суда од 26.11.2014. године, којом је преиначена пресуда Апелационог суда у Београду од 05.3.2014. године и потврђена пресуда Основног суда у Ваљеву, Судске јединице у Љигу од 06.9.2013. године, па се неосновано жалбом туженог побија правилност ожалбене пресуде понављањем тврдње да утужено потраживање није доспело.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр. 1287/16 до 25. јануара 2016. године)

*Аутор сентенце: Невенка Калуђеровић,
судија Апелационог суда у Београду*

ВАЖНОСТ КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА

Колективни уговор закључује се само на одређено време, па је у спору за остваривање или заштиту права запосленог, уређених општим актом, суд, ради правилне примене материјалног права, дужан да разјасни да ли је истеком рока за који је закључен, он престао да важи или је споразумом учесника уговора продужено његово важење.

Из образложења:

Према правилима из члана 263. Закона о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05, 54/09) колективни уговор се закључује на

период до три године, а по истеку тог рока престаје да важи, ако се учесници колективног уговора другачије не споразумеју.

Иако је уз одговор на тужбу тужени доставио само Колективни уговор од 01.01.2007. године и Анекс 5 тог колективног уговора од 11.05.2011. године, првостепени суд је пропустио да разјасни да ли је назначени Колективни уговор остао на снази у целом утуженом периоду, или је због истека рока или закључења другог колективног уговора престао да важи, због чега је Апелациони суд у Београду у поступку жалбене контроле решењем Гж1.бр.1028/15 од 21.11.2016. године предмет вратио првостепеном суду ради допуне поступка.

Поступајући по налогу суда тужени је доставио Колективни уговор код послодавца заведен под бројем 14254 дана 19.07.2013. године, који се према правилима из члана 118 овог акта примењује од 22.07.2013. године. Према правилима из члана 58. став 1. тог акта запослени има право на увећану зараду за рад на дан празника, за рад ноћу, прековремени рад, време проведено на кућном дежурству, рад недељом, али не и за рад у смени, јер је одредбом члана 58. став 2. тог акта одређено да је рад у смени вреднован кроз основицу за обрачун зараде у складу са Методологијом за утврђивање вредности послова по основу сложености, одговорности и услова рада која се сматра саставним делом овог уговора. Уз назначени Колективни уговор тужени, међутим, није доставио Методологију на коју се позива у члану 58. став 2. овог акта. Како од одговора на питање да ли је сменски рад вреднован при утврђивању основне зараде и уколико јесте, у ком проценту је вредносно исказан зависи и одговор на питање да ли тужиљи припада увећана зарада за сменски рад обављен у делу периода од 01.07.2013. године до 31.01.2014. године, ожалбена пресуда је морала бити укинута јер се њена правилност није могла испитати са становишта правилне примене материјалног права. У погледу чињеница да ли је назначеним Колективним уговором измењен коефицијент послова чије је обављање тужиљи поверено угово-

ром о раду и да ли је тужени послодавац запосленој понудио измену уговорених услова рада, остало је непотпуно утврђено.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1.1028/2015 од 03. фебруара 2017. године)

*Аутор сентенце: Невенка Калуђеровић,
судија Апелационог суда у Београду*

КОМПЕНЗАЦИОНА ИЗЈАВА

Када тужени докаже да је тужиочево потраживање престало пре подношења тужбе давањем изјаве о компензацији, суд доноси одлуку којом одбија тужбени захтев тужиоца као неоснован и не одлучује о компензационом приговору.

Из образложења:

Институт компензације (пребијања), ближе је прописан и регулисан одредбом члана 336. Закона о облигационим односима, према којој норми дужник може пребити потраживање које има према повериоцу са оним што овај потражује од њега, ако ова потраживања гласе на новац или друге заменљиве ствари истог рода и исте квалитете, и ако су оба доспела.

Изјава о пребијању – ближе је регулисана одредбом члана 337. став 1. и 2. ЗОО. Пребијање не настаје чим се стекну услови за то, него је потребно да једна страна изјави другој страни да врши пребијање. После изјаве о пребијању, сматра се да је пребијање настало оног часа када су се стекли услови за то.

Имајући у виду цитиране законске одредбе, као и резултате изведених доказа, овај суд примећује да се првостепени суд при доношењу ожалбене пресуде није на правилан и адекватан начин бавио испитивањем истакнутог компензационог приговора од стране туженог, као ни Изјавом о компензацији од 02.11.2009. године, због чега је (као и због напред наведених битних повреда одредаба пар-

ничног поступка), ожалбена пресуда морала бити укинута у ставу I и II изреке.

Наиме, по својој правној природи, компензациони приговор је материјално-правни приговор који тужена страна може износити само до закључења главне расправе. Ради се о перемпторном приговору, којим се истиче околност да је потраживање супротне стране у време подношења тужбе престало (због застарелости или је угашено компензацијом).

Међутим, да би дошло до компензације, једна страна у материјално-правном односу мора изјавити другој страни да врши компензацију (дејство ове изјаве наступа "ex tunc"). Ако након давања компензационе изјаве, овај учесник материјално-правног односа буде тужен (без обзира што је дао компензациону изјаву), он се тада брани материјално-правним приговором компензације, односно брани се да је тужиочево потраживање постојало, али да је престало због изјаве туженог о компензацији, тј. да је тако дошло до истовременог гашења два потраживања пре парнице.

Другим речима, тужени истицањем овог материјално-правног приговора тврди (у парници покренутој по тужби друге стране) да је тужбени захтев тужиоца неоснован. С тим у вези, уколико тужени докаже сходно члану 223. ЗПП, да је тужиочево потраживање престало пре подношења тужбе, тада ће суд одбити тужбени захтев тужиоца као неоснован, при чему, суд неће одлучивати о захтеву туженог (јер је компензациони приговор несамостална парнична радња), и изрека пресуде ће се само сводити само на један став у којем суд констатује да је тужбени захтев тужиоца неоснован.

(Решење Апелационог суда у Београду Гж1 бр.3165/15 од 09. септембра 2016. године)

*Аутор сентенце: Милева Бенадић,
судијски помоћник Апелационог суда у Београду*

АКТИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА ЗА ОЦЕНУ ЗАКОНИТОСТИ РЕШЕЊА О ДОДЕЛИ СТАНА

Лице које је запослено код корисника државних средстава, коме је радни однос престао због пензионисања, није активно легитимисано у парници за поништај решења о додели стана, јер не би могло поново да учествује у расподели стана и када би успео са тужбеним захтевом.

Из образложења:

Оценом изведених доказа, првостепени суд је закључио да бодовање тужиоца приликом расподеле спорног стана није извршено у складу са одредбама Правилника о решавању стамбених потреба радника правног претходника туженог и то по критеријуму стамбене ситуације и по броју чланова породичног домаћинства и да тужиоцу, који је подстанар од 1985. године у Београду, где није имао решено стамбено питање, припада 250 бодова у складу са одредбом члана 31. тачка 1. наведеног правилника и за број чланова домаћинства додатних 12 бодова, тако да му укупно припада 418 бодова, са којима би био на првом месту ранг листе за утврђивање реда првенства за доделу стана, испред Т.С. која се налазила на првом месту са 411 бодова и умешача Б.Р. која је била на другом месту са 319 бодова, па је усвојио тужбени захтев и одлучио као у ставу првом изреке ожалбене пресуде.

На потпуно и правилно утврђено чињенично стање, погрешно је првостепени суд применио материјално право, како се основано указује жалбама туженог и умешача, због чега је ожалбена пресуда, у ставу првом изреке преиначена и тужбени захтев тужиоца одбијен, као неоснован.

Одредбом члана 1. Уредбе о решавању стамбених потреба изабраних, постављених и запослених лица код корисника средстава у државној својини ("Службени гласник РС", бр. 41/2002 – у даљем тексту: Уредба) пописано је да се Уредбом уређују услови и начин решавања стамбених потреба изабраних, постављених и запослених лица у државним органима и организацијама, органима и организацијама јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, јавним службама (јавна предузећа и установе) и другим орга-

низацијама чији је оснивач Република Србија, односно територијална јединица (у даљем тексту: корисник државних средстава), основи и мерила за утврђивање реда првенства, утврђивање реда првенства, поступак и органи одлучивања и друга питања од значаја за решавање стамбених потреба наведених лица, а према одредби члана 62. Уредбе даном ступања на снагу Уредбе престају да важе сви прописи и општи акти по којима су решаване стамбене потребе код корисника средстава у државној својини у смислу члана 49 Закона о средствима у својини Републике Србије.

Одредбом члана 61. Уредбе прописано је да поступак за решавање стамбене потребе започет по општем акту, односно пропису по коме до дана ступања на снагу Уредбе није донета првостепена одлука или је одлука поништена од стране суда наставиће се по одредбама ове уредбе.

У конкретном случају, поступак расподеле спорног стана, као и додела стана умешачу је започела пре ступања на снагу Уредбе, па би се, у ситуацији да суд поништи оспорену одлуку, поступак расподеле тог стана морао да обави по одредбама Уредбе. Како из изведених доказа и из исказа самог тужиоца са рочишта пред првостепеним судом од 13.02.2013. године произилази да је тужилац код правног претходника туженог радио од 1985. године па до пензије, а да се на основу Уредбе решавају стамбене потребе изабраних, запослених и постављених лица код корисника средстава у државној својини, тужилац, као лице које је остварило пензију због престанка радног односа код туженог услед пензионисања, није активно легитимисан у овој парници нити би могао поново да учествује у расподели стана. Код неспорне чињенице да је тужиоцу радни однос код туженог престао због остваривања права на пензију, због чега није активно легитимисан у овој парници, без утицаја су наводи тужиоца из одговора на жалбе да је тужени тек у жалби истакао приговор недостатка активне легитимације.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр. 2225/14 од 25. децембра 2015. године)

*Аутор сентенце: Александра Спирковска,
судија Апелационог суда у Београду*

**ДИСЦИПЛИНСКА МЕРА - НОВЧАНА КАЗНА
ЗА УЧИЊЕНУ ТЕЖУ ПОВРЕДУ РАДНЕ ОБАВЕЗЕ
ЗАПОСЛЕНИХ У ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА**

Исправка погрешно уписаних оцена, извршена на начин противан подзаконском општем акту представља тежу повреду радне обавезе.

Из образложења:

Према правилима из члана 141. став 1. тачка 14. Закона о основама система образовања и васпитања тежа повреда радне обавезе запосленог у установи је и неизвршавање или несавесно, неблаговремено или немарно извршавање послова или налога директора у току рада. Према правилима из члана 142. став 1. истог закона директор установе покреће и води дисциплински поступак, доноси одлуку и изриче меру у дисциплинском поступку против запосленог, а према правилима из члана 143. истог закона, мере за повреду радне обавезе јесу престанак радног односа и новчана казна.

Правилником о садржају и начину вођења евиденција и издавању јавних исправа у основној школи ("Службени гласник РС", бр. 55/06...8/13) прописан је садржај, начин вођења и обрасци евиденција које води основна школа: матичне књиге, дневника образовно-васпитног рада-разредне књиге итд., а одредбом члана 25. овог Правилника одређено је да се погрешно уписани подаци у евиденцију прецртавају тако да остану читљиви, а исправка се потписује и оверава печатом школе.

У конкретном случају тужиља је исправку погрешно уписаних оцена извршила на начин противан одредби члана 25. назначеног Правилника јер претходно уписана оцена није остала читљива, извршену исправку није потписала нити је одмах по извршеној исправци захтевала да се исправка овери печатом школе, па је супротно тврдњи жалбе првостепени суд правилно применио материјално право када је оценио да је у конкретном случају тужиља немарним извршавањем својих радних обавеза учинила тежу повреду радне дужности за које јој је могла бити изречена новчана казна у назначе-

ном трајању. Наведену повреду тужиља је учинила уз свест о недопустивости таквог понашања, оспорено првостепено и другостепено решење донето је у процедури и роковима прописаним законом, па се неосновано жалбом тужиље ожалбена пресуда побија због погрешне примене материјалног права.

Код одлучне чињенице да је тужиља учинила повреду радне обавезе за коју јој је могла бити изречена дисциплинска мера новчана казна, за оцену правилности ожалбене пресуде без значаја је иначе тачна тврдња жалбе да тужиља није вршила неовлашћено исправљање оцена већ исправку погрешно уписаних оцена, које нису одговарале стварним резултатима показаног знања ученика.

Свака исправка погрешно уписаних података у евиденцију, према правилима из члана 25. назначеног Правилника врши се истовременим исправљањем, потписивањем и оверавањем исправке печатом школе, па се неосновано жалбом тужиље побија правилност ожалбене пресуде тврдњом да ни једним актом нису прописани рокови у којима је потребно извршити верификовање исправљених оцена. Околност да је тужиља по учињеној повреди радне обавезе покушала да отклони штетне последице настале том радњом, тако што се обратила секретару школе, те тврдња тужиље поновљена у жалби да су и други наставници школе на исти начин вршили исправку оцена, без правног значаја су за оцену законитости оспорене одлуке послодавца.

(Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 бр.2372/15 од 16. децембра 2016. године)

*Аутор сентенце: Нада Булаја,
судијски помоћник Апелационог суда у Београду*

V
ОДГОВОРИ
КРИВИЧНОГ ОДЕЉЕЊА
НА ПИТАЊА
ПОДРУЧНИХ СУДОВА

**ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА
НИЖЕСТЕПЕНИХ СУДОВА ДАТИ ОД СТРАНЕ
СУДИЈА КРИВИЧНОГ ОДЕЉЕЊА
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У БЕОГРАДУ
НА СЕДНИЦИ ОДРЖАНОЈ ДАНА
22. МАРТА 2017. ГОДИНЕ**

Кривично процесно право

1. Питање:

Ко је надлежан да одлучује по жалбама на одлуке основних судова у поступцима за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да се надлежност за одлучивање о жалбама на одлуке основних судова у поступцима за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи одређује на исти начин као што се одређује и надлежност за одлучивање о жалбама на одлуке основних судова у редовном кривичном поступку, дакле према одредбама Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", 116/08...). Одредбом члана 23. став 2. тачка 2. Закона о уређењу судова одређено је да виши суд у другом степену одлучује о жалбама на одлуке основних судова за кривична дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до пет година, а одредбом члана 24. став 1. тач. 1. и 2. истог закона одређено је да апелациони суд одлучује о жалбама на одлуке виших судова (тачка 1) и на одлуке основних судова у кривичном поступку, ако за одлучивање о жалби није надлежан виши суд. С обзиром на то да се мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи и ме-

ра безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи могу изрећи и учиниоцу који је кривично дело извршио у стању битно смањене урачунљивости и учиниоцу који је у стању неурачунљивости учинио противправно дело предвиђено у закону као кривично дело, надлежност суда за одлучивање о жалби одређује се на идентичан начин како и када је реч о жалбама на одлуке основних судова у редовном кривичном поступку.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

2. Питање:

Ко је надлежан да одлучује по жалби изјављеној на решење којим је одлучено о привременој мери у вези са имовинскоправним захтевом постављеним у кривичном поступку, већ из члана 21. став 4. ЗКП или Виши суд, обзиром да члан 257. ЗКП изричито дефинише примену одредаба Закона о извршењу и обезбеђењу?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да се надлежност за одлучивање о жалби изјављеној против решења којим је одлучено о привременој мери у вези са имовинскоправним захтевом постављеним у кривичном поступку, одређује зависно од фазе кривичног поступка у којој је донето такво решење. Ако је решење о предлогу за изрицање привремене мере у истрази донео судија за претходни поступак (чл. 257. ст. 2. ЗКП) за одлучивање о жалби против тог решења надлежно је веће из члана 21. став 4. ЗКП, а уколико је решење донело веће, после подигнуте оптужнице, тада је за одлучивање о жалби против тог решења надлежан виши суд или апелациони суд, у зависности од тога за које кривично дело се води конкретни поступак.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

3. Питање:

Ко је надлежан да одлучује о сукобу надлежности између расправног већа и већа из чл. 21. став 4. ЗКП, у ситуацији када оба већа сматрају да нису надлежна за поступање?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да је одредбом члана 21. став 4. ЗКП прописана надлежност ванрасправног већа и то тако што је предвиђено да у већу од троје судија суд одлучује о жалбама против решења судије за претходни поступак и других решења у складу са овим закоником, доноси одлуке ван главног претреса и ставља предлоге у случајевима предвиђеним у овом закоником или у другом закону. Имајући у виду наведено, немогућа је правна ситуација у којој би дошло до сукоба надлежности између расправног већа и већа из члана 21. став 4. ЗКП, јер оба већа не могу сматрати да нису надлежна, обзиром да је ванрасправно веће надлежно у процесним ситуацијама у којима расправно веће није у заседању, односно ванрасправно веће је надлежно да поступа између претреса, док расправно веће доноси одлуке док је у заседању на главном претресу.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судава.

4. Питање:

Ако је тужилац применио институт одложеног гоњења применом члана 283. став 1. тачка 2. ЗКП, а окривљени у остављеном року, или по истеку одређеног рока уплатио одређени износ, с тим да доказ о уплати није достављен тужиоцу, због чега и буде поднет оптужни предлог, да ли се наведена процесна ситуација решава применом члана 503. ЗКП, односно да ли уплата наведеног износа и под условима да је уплата извршена ван рока који је одређен наредбом тужиоца (али свакако пре покретања кривичног поступка) и/или да није тужиоцу достављен доказ о уплати, представља друге околности које трајно искључују кривично гоњење из члана 338. став 1. тачка 2. ЗКП.

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да наведену процесну ситуацију првостепени суд неће решити применом члана 503. у вези члана 338. став 1. тачка 2. ЗКП, јер околност да је окривљени у остављеном року или по истеку одређеног рока уплатио одређени износ, с тим да доказ о уплати није достављен тужиоцу, није околност која трајно искључује кривично гоњење, већ се у наведеној процесној ситуацији има применити члан 497. ЗКП који регулише одустанак јавног тужиоца од кривичног гоњења или оптужбе, односно прописује да јавни тужилац може одустати од кривичног гоњења до одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, а од оптужбе - од одређивања па до завршетка главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције.

Кривично одељење Апелационог суца у Београду је већином гласова подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

5. Питање:

Да ли израда пресуде без образложења, када су испуњени услови за то предвиђени чланом 429. став 1. тачка 2. ЗКП може да представља пропуст првостепеног суда и да ли из тог разлога може да се укине пресуда?

Уколико израда пресуде без образложења, када су испуњене претпоставке из члана 429. став 1. тачка 2. и став 2. ЗКП, представља "пропуст " суда, да ли се тај "пропуст " може сматрати битном повредом поступка?

Одговор:

Виши судови су били сагласни да је на шесто питање одговор дало Кривично одељење Врховног касационог суда на седници од 24.11.2014. године (објављен у Билтену Врховног касационог суда број 1/2015), који гласи "пресуда донета у смислу члана 429. став 1. тачка 2. ЗКП не мора да садржи образложење, а другостепени суд, поступајући по жалби на такву пресуду, исту неће укинути због

тога што не садржи образложење, с тим што првостепени суд треба да правно неуке странке које немају браниоца, поучи о праву да могу тражити образложење пресуде одмах по објављивању исте, у смислу члана 429. став 2. ЗКП и да то констатује у записник".

Поред тога, Кривично одељење Врховног касационог суда на седници од 22.09.2014. године дало је следећи одговор (објављен у Билтену Врховног касационог суда број 1/2015) "признање окривљеног да је извршио кривично дело, у ком случају ће се образложење пресуде ограничити на чињенице и разлоге из члана 88. и 428. став 10. ЗКП, не значи признање имовинскоправног захтева. односно обавезе неплаћања трошкова поступка и уколико се, по објављивању пресуде, окривљени није одрекао од права на жалбу, образложење пресуде, поред чињенице и разлога из члана 88. и 428. став 10. ЗКП, мора садржавати и разлоге у вези имовинскоправног захтева и трошкова поступка. Такође, у образложењу пресуде се морају навести разлози за одлуку о досуђеном имовинскоправном захтеву и о трошковима кривичног поступка, односно разлози за одлуку о одузимању предмета или имовинске користи прибављене кривичним делом или имовине проистекле из кривичног дела уколико су странке и бранилац изјавили да се одричу права на жалбу, али не и лица из члана 433. став 4. и 5. ЗКП (оштећени и лице чији је предмет одузет или од кога је одузета имовинска корист прибављена кривичним делом или имовина проистекла из кривичног дела)".

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

6. Питање:

Да ли је другостепени суд у случају укидања пресуде дужан да у образложењу наведе законске разлоге за укидање?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да када се првостепена пресуда укида због битне повреде одредаба кривичног поступка, у образложењу треба навести које су одредбе повређене

и у чему се повреде састоје, а када се првостепена пресуда укида због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, у образложењу треба навести у чему се састоје недостаци у утврђивању чињеничног стања, односно зашто су нови докази и чињенице важни и од утицаја на доношење правилне одлуке, а може се указати и на пропусте странака који су утицали на одлуку првостепеног суда, то је и прописано одредбама члана 460. став 2. и 3. ЗКП.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

7. Питање:

Да ли је суд (било који суд, па и другостепени) овлашћен да мишљење вештака замени својим мишљењем?

Да ли суд оцењујући налаз и мишљење вештака може да не прихвати измењене налазе и мишљења са образложењем да су исти у супротности са основним налазом и мишљењем?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да је одредбом члана 16. став 3. ЗКП прописано да изведене доказе који су од значаја за доношење судске одлуке суд оцењује по слободном судијском уверењу. Одредбом члана 113. став 1. и став 2. ЗКП, која регулише разлоге за вештачење, прописано је да ће орган поступка одредити вештачење када је за утврђивање или оцену неке чињенице у поступку потребно стручно знање, те да се вештачење не може одредити ради утврђивања или оцене правних питања о којима се одлучује у поступку, док је одредбом члана 114. став 1. ЗКП прописано да је вештак лице које располаже потребним стручним знањем за утврђивање или оцену неке чињенице у поступку.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

8. Питање:

Уколико у опису радње извршења дела у оптужном акту нема субјективних елемената везаних за кривицу (урачунљивост, виност и свест о противправности) да ли је суд дужан и овлашћен да у смислу члана 501. став 1. ЗКП врати оптужни акт тужиоцу да у року од 3 дана исправи недостатке, или ће на основу члана 503. став 1. у вези члана 338. став 1. тачка 1. ЗКП одбити оптужни акт?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да уколико у опису радње извршења кривичног дела у оптужном акту нема субјективних елемената везаних за кривицу, првостепени суд није овлашћен да одбије оптужни акт у смислу члана 503. став 1. у вези члана 338. став 1. тачка 1. ЗКП, обзиром на то да је наведена процесна ситуација регулисана одредбама члана 501. став 1. и став 2. ЗКП којима је прописано да ће одмах по пријему оптужног акта судија појединац испитати да ли је оптужни акт прописно састављен, па ако установи да није, вратиће га тужиоцу да у року од 3 дана исправи недостатке а ако јавни тужилац пропусти рок из става 1. овог члана, судија ће решењем одбацити оптужни предлог, а у случају да приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и приватна тужба ће решењем бити одбијена.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду је већином гласова подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

9. Питање:

Да ли је жалба оштећеног изјављена против одлуке којом се оштећени ради остваривања имовинскоправног захтева у целини упућује на парнични поступак, дозвољена, и, уколико јесте, да ли се наведено подразумева да се свака одлука суда о имовинскоправном захтеву сматра "досуђеним имовинскоправним захтевом" у смислу одредбе члана 433. став 4. ЗКП?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да ако би се прихватило становиште да није дозвољена жалба против одлуке суда којом се оштећени ради остваривања имовинскоправног захтева у целини упућује на парнични поступак, односно да је дозвољена жалба против одлуке суда само у случају када суд "досуди" имовинскоправни захтев, тиме би се у знатној мери ограничило право оштећеног на жалбу. На пример, нису ретке ситуацији да суд у пресуди утврди тачну висину прибављене противправне имовинске користи или причињене штете, а оштећеног упути на парнични поступак у целини ради остваривања имовинскоправног захтева. Дакле, суд није "досудио оштећеном имовинскоправни захтев" иако је у чињеничном опису кривичног дела утврдио тачну висину прибављене противправне имовинске користи или причињене штете него га је у целини упутио на парнични поступак, и тиме је учинио битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 11. ЗКП. Дословним језичким тумачењем одредбе чл. 433. ст. 4. ЗКП "о досуђеном имовинскоправном захтеву" жалба оштећеног изјављена против одлуке којом се ради остваривања имовинскоправног захтева у целини упућује на парнични поступак, била би недозвољена. Међутим, уважавајући досадашњу судску праксу Апелационог суда у Београду, став другостепеног кривичног одељења Вишег суда у Београду да је у том случају жалба оштећеног дозвољена. Дакле, свака одлука суда о имовинскоправном захтеву сматра се досуђеним имовинскоправним захтевом и против тог дела одлуке жалба оштећеног је дозвољена.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

10. Питање:

Уколико првостепена пресуда, по жалби оштећеног, буде укинута само у погледу одлуке о имовинскоправном захтеву, у ком поступку би суд надаље требало да утврђује чињенице по-

требне за поновно одлучивање о имовинскоправном захтеву и у којој форми би одлука о том захтеву требала да буде донета?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да у кривичном поступку суд расправља и одлучује о претходним питањима и питањима о главној кривичној ствари, која могу бити материјалноправне и кривичнопроцесне природе. Одлука суда о имовинскоправном захтеву је кривичнопроцесне природе. Стога, уколико првостепена пресуда, по жалби оштећеног буде укинута само у делу одлуке о имовинскоправном захтеву, у конкретној ситуацији, одлука о имовинскоправном захтеву доноси се у форми решења, ван главног претреса.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду није се сагласило са одговором који је дат од стране виших судова, те је дало већином гласова следећи одговор:

Пресуда не може да се укида само у погледу одлуке о имовинскоправном захтеву, а ако до тога дође, радило би се о незаконитој одлуци која може да се побија ванредним правним леком – захтевом за заштиту законитости.

Кривично материјално право

1. Питање:

Када је окривљеном изречена казна затвора и одређено да се има извршити у просторијама у којима станује, да ли се може одредити да се мера обавезног лечења алкохоличара може извршавати на слободи или се обавезно мора извршавати у одговарајућој здравственој или другој специјализованој установи?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да када је окривљеном изречена казна затвора и одређено да се има извршити у просторијама у којима станује, у овој ситуацији мера без-

бедности обавезног лечења алкохоличара не може се извршавати на слободи, него у одговарајућој здравственој или другој специјализованој установи и траје док постоји потреба за лечењем, али не дуже од изречене казне затвора (чл. 84. ст. 2. КЗ) а време проведено у установи за лечење урачунава се у казну затвора (чл. 84. ст. 3. КЗ).

Кривично одељење Апелационог суда у Београду је већином гласова подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

2. Питање:

Како поступити у ситуацији када се осуђени не одазове на позив Управи за извршење кривичних санкција ради започињања извршења казне затвора у просторијама у којима станује (које мере треба предузети и ко ће те мере предузети)?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да је на заједничкој седници Кривичног одељења Врховног касационог суда и кривичних одељења апелационих судова одржаној 25.03.2016. године у Петроварадину усвојен је следећи закључак: "присуство осуђеног који је тренутно недоступан има се обезбедити на исти начин као и у ситуацији када осуђени казну затвора треба да издржава у заводу за извршење казне затвора, па се у таквој ситуацији осуђени који треба да издржи казну затвора у кућним условима има привести на издржавање казне затвора у кућним условима, док се одредбе члана 29. став 2. и став 3. Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера из члана 45. став 6. КЗ односе на ситуацију када осуђени након што је већ отпочео са издржавањем казне у просторијама у којима станује самовољно напусти исте, што овде није случај" (објављен у Билтену судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу број 1/2016).

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

3. Питање:

Да ли истовремено могу да егзистирају две или више условних осуда, с обзиром на одредбу члана 68. став 2. КЗ?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да је одредбом члана 68. Кривичног законика прописано опозивање условне осуде због раније учињеног кривичног дела, па је у ставу првом прописано да ће суд опозвати условну осуду ако после њеног изрицања утврди да је осуђени извршио кривично дело пре него што је условно осуђен, и ако оцени да не би било основа за изрицање условне осуде да се знало за то дело. У том случају примениће одредбу члана 67. став 3. овог Законика. Ставом другим прописано је да ако суд не опозове условну осуду примениће одредбу члана 67. став 4. овог Законика, којом је прописано да ако суд не опозове условну осуду, суд може за ново учињено кривично дело изрећи условну осуду или казну. При томе, није искључена примена одредбе члана 67. став 5. КЗ. Дакле, могу егзистирати само две условне осуде, јер ако суд не опозове условну осуду за ново учињено кривично дело може изрећи још једну условну осуду, или казну. Уколико суд нађе да и за ново кривично дело треба изрећи условну осуду применом одредбе члана 60. овог Законика утврдиће јединствену казну и за раније и за ново кривично дело и одредиће ново време проверавања које не може бити краће од једне ни дуже од пет година рачунајући од дана правноснажности нове пресуде. Уколико осуђени у току новог времена проверавања поново учини кривично дело суд ће опозвати условну осуду и изрећи казну затвора применом одредбе става 3. овог члана. Дакле, у конкретној ситуацији, није искључена примена одредбе члана 67. став 5. КЗ.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду је већином гласова подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

4. Питање:

Како треба да гласи изрека пресуда у ситуацији када се окривљени терети за нпр. продужено кривично дело крађа из члана 203. КЗ у вези члана 61. КЗ, уколико суд утврди да у односу на једно кривично дело у саставу продуженог кривичног дела нема доказа, а да у односу на друго кривично дело се ради о кривичном делу ситна крађа из члана 210. КЗ, те да нема захтева овлашћеног тужиоца, чиме се у потпуности исцрпљује чињенични опис из оптуженог акта с обзиром на то да су у оквиру продуженог дела описана само поменута два кривична дела?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да у конкретној ситуацији, за продужено кривично дело крађа из члана 203. КЗ у вези члана 61. КЗ, треба донети ослобађајућу пресуду на основу одредбе члана 423. став 1. тачка 2. ЗКП.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших суда.

5. Питање:

Да ли у опису радње извршења кривичног дела увреда из члана 170. став 1. или став 2. КЗ треба да стоји да је учињена у намери омаловажавања?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање јединствен одговор да није нужно да у опису радње извршења кривичног дела увреда из члана 170. став 1. или став 2. КЗ стоји да је учињена у намери омаловажавања.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших суда.

6. Питање:

Да ли се ранија осуђиваност окривљеног, сходно члану 54. КЗ цени у односу на време извршења кривичног дела или у односу на моменат доношења пресуде?

Одговор:

Виши судови дали су на ово питање дали заједнички одговор: У образложењу овог питања наведено је да је то од значаја и са аспекта примене одредбе члана 57. став 3. КЗ (границе ублажавања казне) којом је прописано да се изузетно од става 1. овог члана не може ублажити казна учиниоцу кривичног дела који је раније осуђиван за истоврсно кривично дело. И према становишту Апелационог суда у Београду (објављено у Билтену Апелационог суда у Београду број 8/16) и према становишту Кривичног одељења Врховног касационог суда од 24.11.2014. године (објављено у Билтену Врховног касационог суда број 1/2015) "одредбе члана 57. став 3. КЗ односе на осуде за истоврсна кривична дела које је учинилац извршио пре чињења предметног кривичног дела". Ова становишта прихвата и другостепено кривично одељење Вишег суда у Београду. То је ситуација са аспекта примене одредбе члана 57. став 3. КЗ (границе ублажавања казне). Међутим, ранија осуђиваност окривљеног, и пре и након извршења кривичног дела, у смислу члана 57. КЗ, цени се у односу на моменат доношења пресуде.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду једногласно је подржало овај усаглашени одговор кривичних одељења виших суда.

7. Питање:

Да ли је у случају доношења осуђујуће пресуде за кривично дело недавање издржавања суд дужан да окривљеног обавезе да оштећеном на име имовинскоправног захтева исплати износе доспелих, а неисплаћених износа потраживања по основу издржавања за инкриминисани период или је овлашћен да оштећеног ради остваривања имовинскоправног захтева упути на парнични поступак?

Одговор:

У вези са овим спорним правним питањем није постигнута сагласност између кривичних одељења виших судова.

Кривично одељење Апелационог суда у Београду већином гласова је усвојило одговор да у случају доношења осуђујуће пресуде за кривично дело недавање издржавања, суд не обавезује окривљеног да оштећеном на име имовинскоправног захтева исплати износе доспелих, а неисплаћених износа потраживања по основу издржавања за инкриминисани период, будући да се ту ради о имовинскоправној обавези за коју постоји правноснажна пресуда из грађанске материје. Кривични суд овде може применити одредбу члана 65. став 2. Кривичног законика тако што ће у условној осуди (уколико се определи за ову кривичну санкцију) одредити додатни услов који би се односио на исплату доспелих потраживања, а неисплаћених по основу издржавања.

VI
ОДГОВОРИ
ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА
НА ПИТАЊА
ПОДРУЧНИХ СУДОВА

ОДГОВОРИ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА НА ПИТАЊА ПОДРУЧНИХ СУДОВА

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

Питање:

Да ли се вредност предмета спора након спајања парнице између истих странака одређује по збиру вредности свих новчаних захтева истакнутих у тужбама по којима су се водили одвојени поступци или по вредности највишег захтева о којем се одлучује у парници након спајања.

Одговор:

Вредност предмета спора у парници између истих лица, када је до објективне кумулације дошло спајањем више парница у којима су захтеви засновани на истом чињеничном и правном основу, одређује се према збиру вредности свих захтева.

Образложење:

Чланом 30. Закона о парничном поступку прописано је да ако једна тужба против истог туженог обухвата више захтева који се заснивају на истом чињеничном и правном основу, надлежност се одређује према збиру вредности свих захтева. Ако захтеви тужби произлазе из разних основа или су истакнути против више тужених, надлежност се одређује према вредности сваког појединог захтева. Одредбом члана 328. Закона о парничном поступку прописано је да ако пред истим судом тече више парница између истих лица или више парница у којима је исто лице противник разних тужилаца или разних тужених, све ове парнице могу се решењем суда спојити ради заједничког расправљања, ако би се тиме убрзало расправљање или смањили трошкови. За спојене парнице суд може да донесе заједничку пресуду.

Када објективна кумулација више тужбених захтева настане вољом тужиоца (уколико у једној тужби тужилац истакне више захтева против истог туженог који су базирани на истом чињеничном и правном основу), тада се надлежност суда одређује према збиру, сабирају се сви захтеви - нпр. накнада нематеријалне и материјалне штете из истог штетног догађаја. Када вољом тужиоца не настане објективна кумулација, већ тужилац поднесе више тужби против истог лица из истог чињеничног и правног основа, па суд споји те парнице ради једновременог пресуђења, опет долази до објективне кумулације, али на основу одлуке суда о управљању поступком, због чега не постоји разлика у овим случајевима. Зато, у ситуацији када постоји више парница које су спојене, између истих лица (исти тужилац исти тужени) из истог чињеничног и правног основа, а када се ради о више новчаних потраживања, вредност предмета спора се одређује сабирањем свих захтева. Значи, ако вредност предмета спора представља елемент по коме се одређује стварна надлежност суда, право на ревизију и слично, не треба правити разлику у ситуацији када је тужилац у једној тужби извршио својом вољом објективну кумулацију више тужбених захтева (када су у питању новчана потраживања), од ситуације када је тужилац поднео више тужби, а суд извршио спајање ради једновременог суђења, с обзиром да и закон прописује да се у таквом случају вредност предмета спора одређује према збиру вредности свих тужбених захтева.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 22. маја 2017. године)

Питање:

Да ли у ситуацији када закон који у себи садржи и норме грађанско-процесног и материјалног права, престане да важи ступањем на снагу новог закона који такође садржи и процесне и материјално правне норме, а када нови закон у прелазним и завршним одредбама о временском важењу нема посебних правила треба применити процесна правила садржана у новом закону, иако је спорни материјално-правни однос настао за време важења старог закона, и због чега се за решење тог спорног од-

носа примењују материјална правила закона који је био на снази у време када је настао спорни однос, или треба применити процесне норме закона чија материјална правила примењујемо, односно стари закон који је престао да важи.

Одговор:

У парницама у којима је тужбени захтев заснован на тврдњи о постојању дискриминаторског поступања примењују се посебна процесно-правна правила за заштиту од дискриминације, садржана у одредбама Закона о забрани дискриминације ("Сл. гласник РС", бр. 22/09 од 30.03.2009. године), без обзира када је дискриминација извршена.

У парницама у којима је тужбени захтев заснован на тврдњи о постојању дискриминаторског поступања које је извршено пре ступања на снагу Закона о забрани дискриминације не примењују се посебна материјално-правна правила за заштиту од дискриминације, садржана у наведеном Закону.

Норма из члана 120. Закона о јавном информисању и медијима није процесна норма, већ материјално правна норма која говори о обиму заштите, односно врсти заштите коју овај Закон прописује, па зато нема места примени принципа непосредног, односно тренутног дејства процесних правила, већ се примењује принцип забране ретроактивности.

Образложење:

Решавање овог спорног правног питања иницирао је Виши суд у Београду, пре свега у вези примене Закона о забрани дискриминације и Закона о јавном информисању и медијима, али и Закона о спречавању злостављања на раду, Закона о ауторском и сродним правима, Закона о равноправности полова, Закона о заштити узбуњивача. Од решења овог питања зависи одговор да ли у спору за заштиту дискриминације по тужбама војних резервиста против Републике Србије, у којима се као материјално право примењује Устав Републике Србије, с обзиром да у време када је извршена радња дискриминација (доношење закључка Владе и исплате дневнице само одређеним резервистима), Закон о забрани дискриминације

је ("Службени гласник РС", бр. 22/09) није био ни донет, суд може применити процесне одредбе садржане у Закону о забрани дискриминације које предвиђају, поред осталог, врсте тужби, правила о терету доказивања, надлежност и поступак, дакле правила која могу у битном утицати на могућност вођења поступка, сам поступак и исход. Такође, Закон о јавном информисању ("Сл. гласник РС", бр. 43/2015 са каснијим изменама и допунама), предвиђао је у одредби члана 90. став 1. да је одговорни уредник дужан да пресуду којом је изречена обавеза накнаде штете објави без икаквог коментара и без одлагања, а најкасније у другом наредном броју дневне штампе, односно у другој наредној дневној емисији од правоснажности пресуде. Према ставу 2. истог члана, ако одговорни уредник не поступи у складу са одредбом из става 1. суд надлежан за доношење решења о извршењу пресуде, на предлог тужиоца, изрећи ће одговорном уреднику новчану казну, по одредбама закона којим се уређује извршни поступак и донети решење о извршењу одлуке о тој новчаној казни. Нови Закон о јавном информисању и медијима ("Сл. гласник РС", бр. 83/2014), на другачији начин решава питање објављивања пресуде у јавном гласилу. Наиме, према одредби члана 120. наведеног Закона, суд налаже одговорном уреднику да правоснажну пресуду објави само по захтеву тужиоца.

Питање важења нормe процесног права у времену поставља се поводом доношења новог закона, као питање која ће се од два процесна закона примењивати на парнице у току, односно да ли ће се примењивати нови или стари процесни закон. Питања важења новог процесног закона у погледу правних ствари које су у току решава се у прелазним одредбама закона, а за случај да прелазне одредбе не садрже изричит одговор на питање важења процесних норми у погледу правних ствари које су у току, тада би се могла применити правила која представљају ставове науке односно правне теорије.

Старија правна теорија је стајала на становишту да процесни закон има ретроактивно дејство, тако да се примењује на парнице које су у току у време његовог ступања на снагу. Међутим, у савременој науци то схватање изложено је критици, јер полази од погре-

шне претпоставке о повратном дејству норми на парнице у току, што би значило да се нови закон примењује на ситуације у прошлости, а што није случај. Због тога се у савременој теорији уместо о повратном дејству процесних норми говори о тренутном дејству новог процесног закона на парнице у току. Принцип непосредног или тренутног дејства норми процесног права изводи се на основу чињенице да норме новог закона не важе за процесне радње предузете пре ступања новог закона на правну снагу. Доследно томе, ако законодавац из разлога целисходности предвиђа да се стари закон примењује на парнице које су у току, онда у таквој одредби не треба видети отклањање ретроактивности новог закона, већ смисао поменутог уређења лежи у задржавању важења старог закона за једну категорију правних ствари, дакле стари процесни закон у ограниченом обиму надживљава тренутак ступања на снагу новог закона. Пример за то је у прелазним и завршним одредбама члана 506. важећег Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама).

Међутим, захтеви правне сигурности не дозвољавају велико одступање у правцу повратног дејства норми материјалног права, нарочито што у погледу временског важења закона вреди опште начело да правне норме немају ретроактивно дејство, осим у случајевима када то сам закон изричито дозвољава, како је то прокламовано у члану 197. Устава Републике Србије, да закони и сви други општи акти не могу имати повратно дејство. Изузетно, само поједине одредбе закона могу имати повратно дејство, ако то налаже општи интерес утврђен при доношењу закона. Правна сигурност је строго повезана са принципом неретроактивности, тј. да ни један правни акт не може добити повратно дејство, јер би се тиме атаковало на правну сигурност грађана, који не знају да ли и како треба да се понашају у одређеној ситуацији. Принцип правне сигурности значи да грађани могу да се ослоне на јасно значење прописа који регулишу њихово понашање, да би били у позицији да могу да предвиде правне последице које могу да проистекну услед поштовања или непоштовања тог правила. Одредба закона има повратно дејство ако се односи на права и правне односе који су створени и окончани раније, пре његовог ступања на снагу.

Закон о забрани дискриминације ("Сл. гласник РС", бр. 22/09 од 30.03.2009. године) на снази је од 07.04.2009. године сходно члану 63. Закона којим је прописано да ступа на снагу 8 дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије", осим члана 28-40. који ће се примењивати од 01.01.2010. године (одредбе о поверенику). Једна од битних карактеристика овог закона је у томе што се њиме уводе посебна процесно правна правила за заштиту од дискриминације. На овај начин законом је омогућен заокружени систем који треба да обезбеди пуну забрану дискриминације у Србији. У глави VI закона под насловом **СУДСКА ЗАШТИТА** у одредбама од 41-46, законом је установљен посебан судски поступак заштите од дискриминације. Свако ко сматра да је повређен дискриминаторским поступањем има право да поднесе тужбу суду. На овај поступак сходно се примењују одредбе Закона о парничном поступку. Поступак је хитан, ревизија је увек допуштена. Предвиђена је поред суда опште месне надлежности и надлежност суда по пребивалишту тужиоца, затим шта се тужбом може тражити, правило о издавању привремене мере, правило о терету доказивања, као и могућност тужбе других лица. Поред тога, треба напоменути да је од 01.01.2014. године, сходно Закону о уређењу судова виши суд стварно надлежан за суђење у поступцима за заштиту од дискриминације.

У погледу норме из члана 120. Закона о јавном информисању и медијима, суд по захтеву тужиоца у парницама по тужби из члана 101, 112. и 119. овог Закона налаже одговорном уреднику да правоснажну пресуду објави без коментара и без одлагања, о свом трошку, а најкасније у другом наредном броју новина, односно у другој наредној радио или телевизијској емисији од дана када је пресуда постала правоснажна. На објављивање пресуде из става 1. овог члана сходно се примењују одредбе члана 93. став 1. и чланова 96. и 107. овог Закона.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 22. маја 2017. године)

Питање:

Да ли је за суђење по тужби са предлогом за издавање платног налога, када вредност предмета спора доспелог новчаног потраживања омогућује изјављивање ревизије, стварно надлежан за поступање основни суд или виши суд првог степена.

Одговор:

За суђење по тужби с предлогом за издавање платног налога, када вредност предмета спора доспелог новчаног потраживања омогућује изјављивање ревизије, стварно је надлежан за поступање виши суд првог степена.

Образложење:

Закон о уређењу судова није прописао који суд је стварно надлежан за поступање по предлогу за издавање платног налога, па је у смислу одредбе члана 28. Закона о парничном поступку, за утврђивање стварне надлежности меродавна вредност предмета спора, односно вредност главног захтева. Када се у поступку тужбом тражи да се обавезу тужени да тужиоцу исплате износ који премашује цензус за изјављивање ревизије, прописан Законом о парничном поступку, у смислу одредбе члана 23. став 1. тачка 7. Закона о уређењу судова у вези члана 403. став 3. Закона о парничном поступку, за поступање је надлежан виши суд. Закон о уређењу судова је прописао надлежност вишег и основног суда, а у том закону нису посебно издвојени поступци по тужби са предлогом за издавање платног налога, због чега се закључује да је виши суд надлежан да одлучује у првом степену у предметима издавања платног налога када вредност предмета спора омогућава изјављивање ревизије.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 22. маја 2017. године)

Питање:

Да ли тужилац има правни интерес за подношење тужбе са предлогом за издавање платног налога у смислу члана 455. и

члана 456. Закона о парничном поступку, с обзиром на то да по основу члана 48. став 1, члана 52. став 2. тачка 3. и члана 53. Закона о извршењу и обезбеђењу, може да поднесе предлог за извршење по основу рачуна као веродостојне исправа јавном извршитељу.

Одговор:

Правни интерес за издавање платног налога за доспело потраживање у новцу које прелази динарску противвредност 2.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе постоји увек када поверилац (или пријемник) нема доказа о уручењу рачуна дужнику, док за доспела потраживања у новцу која не прелазе динарску противвредност 2.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе правни интерес постоји увек.

Образложење:

Из наведеног питања произлази да су поверилац из основног посла и треће лице (пријемник) закључили уговор о преносу потраживања из члана 436. Закона о облигационим односима и да пријемник тужбом тражи од дужника наплату преузетог потраживања, неплаћених рачуна. За пуноважност овог уговора није потребна сагласност дужника, али он мора бити о њему обавештен, у смислу члана 438. Закона о облигационим односима.

Чланом 52. став 2. тачка 3. Закона о извршењу и обезбеђењу, као веродостојна исправа прописан је рачун и рачун домаћег или страног лица са отпремницом или другим писменим доказом о томе да је извршни дужник обавештен о његовој обавези. Из ове одредбе произлази да рачун може бити веродостојна исправа само уколико постоји и доказ да је дужник примио рачун чија се наплата тражи. Овај услов мора бити испуњен и у случају преноса потраживања из члана 48. Закона о извршењу и обезбеђењу.

Чланом 455. Закона о парничном поступку прописано је да ће суд издати платни налог ако тужилац има доспело новчано потраживање, које се доказује и фактуром, и да је туженом уручена опомена за плаћање доспелог потраживања, док је чланом 456.

истог Закона прописано да ће суд издати платни налог и у ситуацији када се тужбени захтев односи на доспело потраживање у новцу које не прелази динарску противвредност 2.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе, иако уз тужбу нису приложене веродостојне исправе, а у тужби је изнет основ и износ дуговања и назначени докази на основу којих може да се утврди истинитост тужбених навода.

Из наведених одредби Закона о парничном поступку произлази да би правни интерес за издавање платног налога за доспела потраживања у новцу која прелазе динарску противвредност 2.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе постојао увек када поверилац (или пријемник) нема доказа о уручењу рачуна дужнику, док за доспела потраживања у новцу која не прелазе 2.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе правни интерес постоји увек.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 22. маја 2017. године)

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

Питање:

Да ли корисник кредита, по уговору о стамбеном кредиту закљученим са банком у валути швајцарски франак, има правни интерес за подношење тужбе у ситуацији када је претходно са банком потписао вансудско поравнање којим су регулисани међусобни односи уговорних страна по уговору о стамбеном кредиту на тај начин што је договорено да ће се средства, која је корисник кредита више платио на име повећања неодредивих елемената променљиве каматне стопе урачунати у превремену делимичну отплату кредита по уговору о кредиту?

Одговор:

Корисник кредита по уговору о стамбеном кредиту закљученим са банком у валути швајцарски франак има правни

интерес за подношење тужбе ради утврђења ништавости тог уговора због неодређености одредбе уговора које се односе на начин и висину обрачуна камате у ситуацији када је претходно са банком потписао вансудско поравнање а све у вези са препоруком НБС од 31.05.2013. године.

Ако је вансудским поравнањем регулисано да је каматна стопа фиксна и да убудуће нема променљиве каматне стопе, онда не би постојао правни интерес корисника кредита да поднесе тужбу којом би тражио утврђење ништавости одредбе уговора у делу који се односи на променљиву каматну стопу, јер је поравнањем измењен уговор у том делу.

Документ који је корисник кредита потписао не може се сматрати поравнањем, без обзира на назив акта који су странке сачиниле и нема карактер поравнања, будући да нема узајамног попуштања странака, што је битан елемент поравнања, већ постоји само попуштање корисника кредита који је закључењем вансудског поравнања прихватио да банка средства која је наплатила по основу повећања неодредивих елемената променљиве каматне стопе урачуна у превремену делимичну отплату кредита по уговору о кредиту. Ово поравнање не представља никакво попуштање у смислу одредби чланова 1089. и 1090. Закона о облигационим односима, већ примену Закона о заштити корисника финансијских услуга, по коме су банке биле дужне да уговоре закључене до дана почетка примене тог Закона ускладе са одредбама члана 8. тог Закона, а непредвидива каматна стопа не може бити већа од њене иницијалне висине. Па је у овој ситуацији оправдано утврдити ништавост одредбе уговора које се односе на неодредиву каматну стопу.

Поравнање је закључено да би се оно што је корисник кредита више исплатио по одредби која је ништава (у погледу веће камате), урачунало у превремену исплату и фактички је регулисана каматна стопа. Ако би се извео закључак да тужилац нема правни интерес за подношење тужбе уговор би остао на снази и убудуће би банке могле да рачунају камату по променљивој каматној стопи. Али, уколико је регулисано да је каматна стопа фиксна и да убудуће

нема променљиве каматне стопе, онда не би постојао правни интерес корисника кредита да поднесе тужбу којом би тражио утврђење ништавости одредбе уговора у делу који се односи на променљиву каматну стопу, јер је поравнањем измењен уговор у том делу. Уколико то није наведено у писмену које је клијент закључио са банком, постојала би могућност да банка у неком тренутку поново почне да мења каматну стопу, па би корисник кредита имао правни интерес да поднесе тужбу за утврђење ништавости уговорне одредбе о променљивој каматној стопи.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 14. децембра 2016. године)

Питање:

Надлежност суда, дозвољеност и основаност предлога за одређивање привремене мере забране хипотекарном повериоцу да отуђи хипотековану непокретност (продајом на аукцији сл.), код тужби за утврђење ништавости уговора о кредиту или ради раскида због битно промењених околности.

Одговор:

Када се тужбени захтев односи на утврђење ништавости или раскид уговора о стамбеном кредиту који је обезбеђен уписом хипотеке на непокретности, нема услова за одређивање привремене мере забраном продаје хипотековане непокретности.

Образложење:

Одредба члана 449. Закона о извршењу и обезбеђењу регулише услове за одређивање привремене мера ради обезбеђења новчаног потраживања. Привременом мером, као средством обезбеђења потраживања, осигурава се фактички реализација потраживања тужиоца или повериоца. У случају када се тужбеним захтевом тражи утврђење ништавости, односно раскид уговора, предлог тужиоца за одређивање привремене мере којом се тражи забрана хипотекарном повериоцу да отуђи хипотекарну непокретност (хипотека уписана као обезбеђење потраживања из уговора) није у корелацији

са постављеним тужбеним захтевом и таквом привременом мером се не постиже циљ доношења привремене мере. Оваквом привременом мером фактички се стављају ван снаге одредбе уговора о стамбеном кредиту којим је уговорена хипотека ради реализације потраживања која су наведена у уговору и спречава се спровођење поступка извршења ради реализације хипотеке, менице или слично и утиче на тај поступак.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 22. маја 2017. године)

Питање:

Да ли правни следбеник (супружник, дете, родитељи) преминулог лица, имају право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа због објављивања недопуштене информације о покојном којом се вређа право на пијетет?

Да ли је право на пијетет посебан вид нематеријалне штете чији је титулар супружник, дете или родитељ преминулог лица и следом реченог у процесном смислу мора бити изричито опредељен тужбом?

Одговор:

Супружник, дете или родитељ преминулог лица има право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа због објављивања недопуштене информације о покојном којом се вређа право на пијетет.

У ситуацији када се из чињеничне грађе изнете у тужби произлази да сродници покојног траже накнаду штете за душевне болове које су претрпели објављивањем недопуштених информација којима се вређа част и углед покојника, они су активно легитимисани, а првостепени суд има право да у оквиру редакције постављеног захтева одлучује о повреди права на пијетет.

Образложење:

Чланом 79. Закона о јавном информисању и медијима прописано је да је достојанство личности (част, углед, односно пијетет) лица на које се односи информација правно заштићено. Објављивање информације којом се врши повреда части, угледа или пијетета, односно лице приказује у лажном светлу приписивањем особина или својстава које оно нема, односно одрицањем особине или својстава које има, није допуштено ако интерес за објављивање информације не претеже над интересом заштите достојанства и права на аутентичност, а нарочито ако се тиме не доприноси јавној расправи о појави, догађају или личности на коју се информација односи. Приказом или описом сцене насиља у медију или медијском садржају не сме се повредити достојанство жртве насиља. Чланом 80. став 1. истог Закона прописано је да се информације из приватног живота односно лични запис (писмо, дневник, забелешка, дигитални запис и сл.), запис лика (фотографски, цртани, филмски, видео, дигитални и сл.) и запис гласа (магнетофонски, грамофонски, дигитални и сл.) не може објавити без пристанка лица чијег се приватног живота информација тиче, односно лица чије речи, лик односно глас садржи, ако се при објављивању може закључити које је то лице. Чланом 112. став 1. овог Закона прописано је да лице на које се односи информација чије је објављивање у складу са овим законом забрањено, а које због њеног објављивања трпи штету, има право на накнаду материјалне и нематеријалне штете у складу са општим прописима и одредбама овог закона, независно од других средстава правне заштите која том лицу стоје на располагању у складу са одредбама овог закона. Право на накнаду штете из става 1. овог члана има и лице којем није објављен одговор, исправка или друга информација чије је објављивање наложено одлуком надлежног суда, а које због необјављивања трпи штету.

Пијетет представља поштовање према покојном, према његовом стеченом угледу, части покојника и према посмртним остацима умрлог, односно реч је о осећању лица блиских умрлом који имају право на заштиту, а суштина ове врсте заштите управо произлази из права на приватност и поштовање породичног живота. По-

лазећи од правног и фактичног значења пијетета, одредба члана 112. Закона о јавном информисању и медијима не ускраћује право сродницима преминулог на накнаду нематеријалне штете због објављивања недопуштене информације која се односи на преминулог, јер повредом права на пијетет блиски сродник преминулог трпи душевне болове због повреде овог права и има право на накнаду штете, с обзиром да право на пијетет спада у права на психички интегритет и повредом овог права вређа се право на људско достојанство сродника, као непоштовање приватности породичног живота.

Проблем представља садржина постављеног тужбеног захтева када сродници траже накнаду штете због душевних болова услед повреде части у угледа. Међутим, суд није везан правним основом већ је везан за чињенице. Ако се пође од околности да суд није везан правним основом постављеног тужбеног захтева, а да претходно наведене одредбе Закона о јавном информисању и медијима штите право на пијетет, сродници умрлог имају право на накнаду штете, уколико чињенице упућују на повреду права на достојанство и повреду права на приватност. Према томе, у ситуацијама када се тужбеним захтевом потражује накнада штете због повреде угледа и части, а из садржине тужбе се утврди да се то односи на углед преминулог блиског сродника, дозвољена је редакција такве изреке и може се написати да се ради о накнади штете због повреде права на пијетет. Накнада нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде угледа и части одређеног покојника садржи у себи и захтев за накнаду нематеријалне штете због повреде права пијетета, па суд остаје у границама захтева, јер се на тај начин само употребљава законска терминологија.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 22. маја 2017. године)

Питање:

Како поступати по тужби тужилаца у делу који се односи на тужбени захтев ради стицања без основа, када је пре тога усвојен тужбени захтев и утврђена ништавост одредбе о креди-

ту, на основу које је тужена банка наплаћивала тужиоцима на име променљивих каматних стопа више износе на име ануитета, ако је тужена банка доставила доказ или је неспорно да је поступајући по одлуци НБС од 25.02.2015. године тужиоцима вратила више наплаћен износ на име примене променљивих каматних стопа и када је та чињеница у току поступка утврђена вештачењем. Спорно је да ли је банка могла вратити новчани износ који је неосновано стекла без претходне сагласности тужиоца – корисника кредита с обзиром на природу уговора који је закључен између странка и карактер одлуке НБС?

Одговор:

Када је усвојен тужбени захтев и утврђена ништавост одредбе уговора о кредиту на основу које је тужена банка наплаћивала тужиоцима више износе на име ануитета, а по основу променљивих каматних стопа, банка је, на захтев тужилаца - корисника кредита, дужна да врати више наплаћени новчани износ, и то у готовом новцу са припадајућом каматом.

На овакву обавезу банке не утиче чињеница да је банка доставила доказ или је неспорно да је поступајући по одлуци Народне банке Србије од 25.02.2015. године тужиоцима вратила више наплаћен износ по основу примене променљивих каматних стопа, тако што је те износе урачунала у превремену отплату дела кредита и смањила главницу, јер је банка то учинила без претходне сагласности тужиоца, поступајући са позиције економски јаче стране, што је противно основним начелима облигационог права.

Уколико је банка доставила клијенту обавештење да му је смањила главницу и доставила ануитетни план са смањеном месечном ратом и клијент започео са плаћањем по новом ануитетном плану, без приговора, клијент нема право да тражи враћање више плаћеног у готовом новцу јер се сматра да је прихватио начин враћања урачунавањем више плаћеног износа у превремену отплату кредита и смањењем главнице.

Образложење:

Одлуком о мерама за очување стабилности и финансијског система у вези са кредитима индексираним у иностраној валути Народна банка Србије прописала је начин поступања банака у уговорима о кредитима који су индексирани у иностраној валути и у којима је уговорена такозвана променљива каматна стопа. Одлуком је прописан начин обрачуна, али и поступање банке након извршеног новог обрачуна висине кредита. Овом одлуком банке су обавезане да, након утврђивања износа висине кредитне обавезе на начин прописан овом одлуком, износ који је наплаћен применом тзв. променљиве каматне стопе урачунају у превремену отплату кредита и да о томе кориснику доставе обавештење са измењеним планом отплате кредита, у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове Одлуке. Такође, банке су обавезане да дужницима истовремено доставе и понуду за измену плана отплате. Овакве активности нису, према овој одлуци, условљене подношењем захтева корисника кредита за враћање више наплаћеног кредита, сачињавањем анекса уговора о кредиту или достављањем додатне документације. Тужене банке истичу да су више наплаћена средства вратиле кроз смањење главнице по Одлуци Народне банке Србије о мерама за очување стабилности финансијског система у вези са кредитима индексираним у иностраној валути, и да су то обрачунале као превремену отплату дела кредита. С друге стране, тужиоци-корисници кредита истичу да је банка заиста смањила главницу, али сматрају да је та радња банке апсолутно ништава, јер банка поступа са позиције јаче економске стране и само доставља нови ануитетни план отплате, не тражећи сагласност од корисника кредита. Стога траже утврђење ништавости такве одлуке банке и траже да им се новац врати у појединачно опредељеним месечним износима са законском затезном каматом од дана сваке уплате.

Уговор о кредиту мора да буде закључен у писменој форми, па ако се мењају уговорне одредбе банка треба да иступи са новим планом отплате и у случају када смањује главницу, јер на тај начин мења уговорну обавезу, и треба да закључи нови уговор, у истој форми како је био закључен и основни уговор. Нови обрачун, без

анекса уговора, противан је слободи воље уговарања и одредбама Закона о облигационим односима који прописују одређену форму за одређени уговор.

За овакво поступање банака није постојала сагласности воља обе уговорне стране, те су тужене банке поступале као економски јача страна, користећи свој јачи финансијски положај, због чега је такво поступање противно основним начелима облигационог права из чланова 10,11,12. и 21. Закона о облигационим односима и ништаво, у смислу члана 103. Закона о облигационим односима. Банке су зато, с обзиром да је утврђена ништавост уговорне одредбе о променљивој каматној стопи, дужне да корисницима кредита, у смислу одредбе члана 210. Закона о облигационим односима, врате укупан износ који су неосновано примиле, и то у појединачним месечним износима за које су банке у овом периоду задужиле кориснике кредита више од обавезе коју би имали да је њихова обавеза у целом периоду обрачунавана у складу са иницијално уговореном каматном стопом, са законском затезном каматом од дана уплате сваког појединачног месечног износа у спорном периоду, у смислу одредбе члана 214. Закона о облигационим односима.

При томе, чињеница да су банке већ умањиле корисницима кредита – тужиоцима износ дуга смањењем главнице, не утиче на обавезу банке да тужиоцима врати више наплаћен износ, онако како се тражи тужбеним захтевом, управо зато што су банке једнострано, без сагласности корисника кредита, извршиле умањење дуга смањивши главницу, што корисници кредита нису тражили, нити су пристали да им се на тај начин врати оно што је банка више наплаћила. Такође, чињеница је и да ће банке, усвајањем тужбеног захтева, корисницима кредита двоструко вратити дуг, односно корисници кредита ће своје потраживање двоструко наплатити. Међутим, банке имају могућност да врате износ главнице спорног кредита на ниво пре једностраног умањења, на који начин би избегли да корисницима кредита исти дуг плате два пута.

У случају да је банка сама обрачунала више плаћени износ, урачунала тај износ у превремену отплату дела кредита и по том основу смањила главницу, те је о томе обавестила клијента и доста-

вила му нови ануитетни план са смањеном месечном ратом, а клијент није томе приговорио и наставио да кредит исплаћује по новом ануитетном плану, сматра се да је он пристао на такав начин враћања и нема право на враћање више плаћеног у готовом новцу.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 22. маја 2017. године)

МЕДИЈСКО ПРАВО

Питање:

Да ли је за одлучивање по приговорима изјављеним против решења вишег суда о одређивању привремене мере у предметима материје ПЗ, која се односи и на обезбеђење потраживања накнаде штете и на забрану поновног објављивања информације, надлежан виши суд или апелациони суд?

Одговор:

О приговору као правном леку против одлуке о одређивању привремене мере из члана 104. Закона о јавном информисању и медијима, одлучује виши суд.

На привремене мере као средство обезбеђења новчаног потраживања, конкретно накнаду штете, примењују се општа правила Закона о извршењу и обезбеђењу и Закона о парничном поступку.

Закон о јавном информисању и медијима, као један од облика судске заштите предвиђа и тужбу која се уобичајено назива тужба за пропуштање објављивања информације и забрану поновног објављивања информације, а у члану 101. прописана је садржина тужбеног захтева по таквој тужби. Наслов изнад члана 104. гласи "Привремена забрана поновног објављивања информације", а чланом је прописана могућност привремене забране поновног објављивања информације тако што лице чије би право било повређено об-

јављивањем информације односно записа из члана 101. овог Закона, може захтевати да суд привременом мером најдуже до правноснажног окончања поступка забрани одговорном уреднику да поново објави исту информацију односно запис. Подносилац тужбе у том случају мора учинити вероватним да постоји конкретна опасност да ће информација односно запис бити поновно објављен, као и да би се поновним објављивањем информације односно записа повредило његово право или интерес из члана 101. овог Закона. Суд о предлогу за одређивање ове привремене мере мора одлучити без одлагања, а најкасније у року од 48 сати од подношења предлога. Приговор против одлуке о одређивању привремене мере изјављује се у року од 48 сати од пријема одлуке, а суд о приговору одлучује у року од 48 сати. Закон о јавном информисању и медијима је *lex specialis* у овом споровима у односу на одредбе Закона о извршењу и обезбеђењу. Закон о јавном информисању и медијима предвиђа услове под којима се може одредити привремена мера забране одговорном уреднику да поново објави исту информацију, односно запис. Како према правној доктрини закон којим се уређује одређена тема, односно правни однос, дерогира одредбе закона који регулише општа питања, то је у конкретном случају јасно да је правни лек против одлуке о одређивању привремене мере из члана 104, у вези члана 101. Закона о јавном информисању и медијима, приговор о коме одлучује суд који је ту одлуку и донео, јер је приговор ремонстративни правни лек за разлику од жалбе која је деволутивни правни лек и о којој одлучује непосредно виши суд. Полазећи од наведеног, а имајући у виду и одредбу члана 24. став 1. Закона о уређењу судова, којом је прописано да апелациони суд одлучује о жалбама, произилази да је такво правно становиште изражено је у решењу Врховног касационог суда Р1. бр. 517/16 од 28.10.2016. године, у поступку одлучивања о сукобу стварне надлежности између Апелационог суда у Београду и Вишег суда у Београду ("Полазећи од цитираних законских одредби, пре свега одредби члана 104. став 1. Закона о јавном информисању и медијима, да се приговор изјављује у року од 48 сати од пријема одлуке, а суд о приговору одлучује у року од 48 сати, да је одредбом члана 24. став 1. Закона о уређењу судова прописана надлежност апелационог суда да одлучује о жалбама, а да о изја-

вљеном приговору против одређене одлуке одлучује суд који је ту одлуку донео, о изјављеној жалби против одређене одлуке одлучује непосредно виши суд. За одлучивање о изјављеном приговору туженог против решења Вишег суда у Београду, стварно надлежан за одлучивање је Виши суд у Београду").

Додатно објашњење на питање ко одлучује о приговору против решења вишег суда о одређивању привремене мере у материји ПЗ, који се односи на **потраживање накнаде штете**. Тужба по члану 101. је један од облика судске заштите, а други облик заштите представља тужба за накнаду штете прописана одредбом члана 112. Код тужбе са тужбеним захтевом за забрану од поновног објављивања информације постоји свршена ситуација, где су објављене одређене информације које повређују права прописана чланом 101, па се тражи забрана поновног објављивања истих информација, али у највећим броју случајева постављен је и захтев за накнаду штете, јер су такве информације подобне да повреду права, због чега тужилац трпи нематеријалну штету. Ако у парници постоји захтев за забрану објављивања по члану 101. и тужбени захтев за накнаду штете, привремена мера из члана 104. која предвиђа забрану одговорном уреднику да поново објави информацију и за коју је прописан приговор као правни лек, може да се односи само на тужбу за забрану поновног објављивања информације, а не и на део тужбеног захтева који се односи на накнаду штете. Накнада штете је новчано потраживање и привремена мера из члана 104. не може да обезбеђује новчано потраживање. Како је у спорном правном питању наведено да се ради о решењу вишег суда о одређивању привремене мере у предметима материје ПЗ, која се односи и на обезбеђење потраживање накнаде штете и забране поновног објављивања информације, могло би се закључити, јер питање није прецизно постављено, да је у парници по тужби предвиђеној чланом 101. Закона о јавном информисању и медијима, поред тужбеног захтева чија је садржина прописана у наведеној одредби, истакнут и тужбени захтев за накнаду штете у смислу 112. овог Закона, а како захтев за накнаду штете по својој садржини представља новчано потраживање, то привремена мера прописана у члану 104. Закона о јавном информисању и медијима

није предвиђена као средство обезбеђења новчаног потраживања, па о приговору на решење о одређивању привремене мере из члана 104. Закона о јавном информисању и медијима, без обзира какав је тужбени захтев поред захтева за забрану објављивања постављен, не могу одредбе Закона о извршењу и обезбеђењу да искључе примену *lex specialis* одредаба Закона о јавном информисању. И само име правног лека, који закон формулише као приговор, говори да о приговору не одлучује другостепени суд, већ суд који је одлуку и донео.

У ситуацији када је **одбијен** предлог за одређивање привремене мере, тада је **дозвољена жалба**, како је то законом предвиђено. Постављено питање се односи на решење о одређивању привремене мере којом се тражи забрана објављивања информације, а уколико се постави и имовинско правни захтев за накнаду штете, на привремене мере које се односе на то потраживање не примењују се наведене *lex specialis* одредбе, већ се примењују опште одредбе и правни лек је жалба о којој одлучује апелациони суд.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 14. децембра 2016. године)

Питање:

Да ли у изреци решења о одређивању привремене мере којом се забрањује поновно објављивања информација, морају бити наведени наслови свих текстова у којима су објављене те информације, односно побројане све информације чија се забрана поновног објављивања тражи или је довољно рећи да се забрањује поновно објављивања информација о одређеној теми на коју се информације односе, у ситуацији када је реч о више информација које се односе на исту тему?

Одговор:

У изреци решења којим се одређује привремена мера, а којом се забрањује поновно објављивање информација, морају бити наведени сви наслови текстова у којима су наведене ин-

формације објављене, односно морају бити тачно наведене све информације чија се забрана поновног објављивања тражи, имајући у виду одредбе чланова 101. и 104. став 1. Закона о јавном информисању и медијима, из којих произлази да се привременом мером може захтевати забрана поновног објављивања само исте информације, односно записа, дакле, одређене али већ објављене информације. С тога је потребно да се у изреци решења тачно наведу све информације чије се поновно објављивање забрањује.

Уколико се пође од законског текста који прописује пропуштање објављивања информације, у ком случају се тражи да се наложи пропуштање, тада би било довољно рећи да се забрањује објављивање информације која се односи на одређену тему. Али, ако се ради о садржини решења којим се забрањује поновно објављивање информација, мора бити тачно означена информација на коју се забрана односи.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 14. децембра 2016. године)

Питање:

Да ли предлагач публикације и уредник публикације, који су означени на публикацији, у смислу члана 6. став 1. Закона о публикацији (а у форми импресума), могу одговорати за штету проузроковану лицу оштећеном у смислу одредаба Закона о јавном информисању и медијима или у смислу одредбе Закона о облигационим односима, а поводом информације чије је објављивање забрањено по Закону о јавном информисању и медијима, ако се узме у обзир да су те информације (чије је објављивање забрањено у смислу одредаба ЗЈИМ) објављене у публикацији, која нема својство медија, јер иста као таква није регистрована у Регистру медија (који регистар се води код Агенције за привредне регистре Републике Србије)?

Одговор:

За објављивање информација у публикацији, које су способне да због своје садржине проузрокују материјалну и нематеријалну штету лицу на које се односе, одговора аутор те информације, у смислу одредаба Закона о облигационим односима

Публикација не служи јавном информисању на начин који регулише ЗЈИМ, која делатност је сходно члану 1. тог Закона, питање медија. Сходно одредби члана 29. став 1. ЗЈИМ, медиј представља средство јавног обавештавања које речима, сликом односно звуком преноси уреднички обликоване информације, мишљења и друге садржаје намењене јавној дистрибуцији и неодређеном броју корисника, а у смислу става 2. истог члана, под медијима се у смислу закона подразумевају дневне и периодичне новине, сервиси и новинске агенције, радио програм и телевизијски програм и електронска издања тих медија, а који су регистровани у Регистру медија.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 14. децембра 2016. године)

Питање:

Ко одговара за накнаду нематеријалне штете проузроковане оштећеном објављивањем недозвољених информација у медијама?

Одговор:

Могу бити одговорни и главни и одговорни уредник (са посебним освртом да то да је чланом 115. ЗЈИМ-а, прописано да одговорни уредник солидарно са новинаром и издавачем медија одговара за информацију чије објављивање није дозвољено у смислу ЗЈИМ-а.

Ранији Закон о јавном информисању прописивао је да за штету солидарно одговарају новинар, одговорни уредник и издавач. Нови Закон о јавном информисању и медијима прописује од-

говорност новинара и одговорног уредника, а само у једном члану закон помиње главног уредника, када каже "има својство одговорног уредника." У преосталом делу текста свуда се наводи да одговарају новинар и одговорни уредник по принципу кривице, а издавач по принципу објективне одговорности. Да би новинар и одговорни уредник били пасивно легитимисани мора да се докаже њихова кривица. По Закону о информисању и медијима, кривица новинара и одговорног уредника представља пропуштање дужне новинарске пажње. У ситуацији када постоји главни и одговорни уредник, он може да буде легитимисан, али ако имамо одговорне уреднике појединих целина онда може постојати и њихова одговорност. С обзиром да је основ одговорности кривица, може да се догоди да одговорни уредник, који је утужен, каже да ја тада био на годишњем одмору, на боловању и сл. и да није одлучивао о уређивању и садржини те рубрике или целине, па се питање ко ће бити пасивно легитимисан у сваком конкретном предмету, поставља као питање кривице која се заснива на чињеничном закључку у сваком конкретном предмету.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 14. децембра 2016. године)

Питање:

Да ли за информацију, чије објављивање није дозвољено, одговара одговорни уредник или главни и одговорни уредник медија, који су то својство имали у време објављивања информације (ако се има у виду да одговорни уредник медија одговара за штету, ако је штета настала његовом кривицом) или одговорни уредник и главни и одговорни уредник, који то својство имају у време закључења главне расправе у спору, у којем је одлучивано о накнади штете у вези са објављивањем информације (када се има у виду члана 128. ЗЈИМ) и различити ставови другостепеног суда изражени у две пресуде.

Одговор:

По захтеву за накнаду штете пасивно легитимисан, као штетник, одговорни уредник који је то својство имао у време када је штетна радња настала, а по тужбеном захтеву за објављивање информације уредник који треба да објави ту информацију, односно онај који то својство има у време пресуђења.

Одредбе члана 112. и члана 115. Закона о јавном информисању и медијима говоре о солидарној одговорности новинара, одговорног уредника и издавача, а одредба члана 113. Закона о јавном информисању и медијима, прописује одговорност новинара и одговорног уредника, који одговарају само ако се докаже да је штета настала њиховом кривицом. Члан 128. став 5. прописује да ако се одговорни уредник промени после доношења правноснажне пресуде, обавезе утврђене у пресуди прелазе на новог одговорног уредника, осим ако се ради о пресуди донетој по тужби за накнаду штете. Може се допустити означавање новог уредника у тужби у својству туженог, али ће тужбени захтев у односу на њега бити одбијен, зато што он није пасивно легитимисан, јер није био актер штетног догађаја. Одредба члана 128. не би требало да се односи на накнаду штете. Стари закон је то јасно дефинисао, али је нови закон то пропустио да регулише, због чега је пасивно легитимисан онај уредник који је учествовао у објављивању информације.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 14. децембра 2016. године)

Питање:

Да ли главни и одговорни уредник одговара за штету само када медиј нема одговорног уредника или та одговорност главног и одговорног уредника медија увек постоји у смислу одредбе члана 48. став 2. ЗЈИМ, уз посебну напомену да је одредбом члана 48. став 1. истог Закона прописано да медиј мора имати одговорног уредника?

Одговор:

Пасивно легитимисани могу бити главни уредник, одговорни уредник и уредник сваке поједине рубрике, а њихова одговорност зависи од кривице.

Кривица се утврђује на основу чињеничног стања у сваком конкретном предмету. Према томе, не може се дати начелан одговор ко ће бити одговоран, односно могу да буду тужени носиоци све три функције и солидарно и појединачно, ако тужилац има знање да је главни уредник интервенисао и наредио да се та информација објави или пак не постоји одговорност ако је одговорни уредник био на боловању, па га је мењао главни уредник, који увек има својство одговорног.

(Одговор утврђен на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Београду одржаној 14. децембра 2016. године)

ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

БИЛТЕН / Апелациони суд у Београду ;
главни и одговорни уредник Душко Миленковић. -
2017, бр. 9-. - Београд (Др Милутина Ивковића 9а):
Intermex, 2017 – (Београд: Cicero) - 21 cm

Три пута годишње. - Је наставак: Билтен
Окружног суда у Београду = ISSN 0351-0247

ISSN 2217-3609 = Билтен (Апелациони суд у Београду)
COBIS. SR-ID 178707212